

СИГМА

Поддршка за подобрување на раководењето и управувањето
Заедничка иницијатива на ОЕЦД и Европската унија, главно финансирана од ЕУ

ЦЕНТРАЛНИ СТРУКТУРИ ЗА ЈАВНИ НАБАВКИ И КАПАЦИТЕТ ВО ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

СИГМА ДОКУМЕНТ БР. 40

Овој документ е издаден со финансиска поддршка од страна на Европската унија. Ставовите изразени овде, во никој случај не го одразуваат официјалниот став на Европската унија и не ги одразуваат ставовите на ОЕЦД и нејзините земји-членки или на земјите-кориснички што учествуваат во програмата на Сигма.

ПРОГРАМА НА СИГМА

Програмата Сигма – Поддршка за подобрување на раководењето и управувањето – претставува заедничка иницијатива на Организацијата за економска соработка и развој (ОЕЦД) и Европската унија, главно финансирана од ЕУ.

Соработувајќи со земјите-кориснички, Сигма обезбедува добро раководење преку:

- Оценување на напредокот во реформите и идентификување на приоритетите наспрема основните одредници што ја одразуваат добрата европска пракса и постојното законодавство на ЕУ (*acquis communautaire*)
- Помагање на носителите на одлуки и на управите при поставување организации и постапки со цел исполнување на европските стандарди и добри практики.
- Олеснување на помошта од донатори што потекнуваат од Европа или надвор од неа, помагајќи им да дизајнираат проекти, обезбедувајќи предуслови и поддржувајќи го спроведувањето.

Во 2007 година Сигма соработуваше со следните земји-партнери:

- **Нови земји-членки на ЕУ** – Бугарија и Романија
- **Земји-кандидатки за ЕУ** - Хрватска, поранешна Југословенска Република Македонија и Турција
- **Земјите од Западен Балкан** – Албанија, Босна и Херцеговина (државата, Федерација на БИХ и република Српска), Црна Гора, Србија и Косово (од јуни 1999 година раководени од Привремената административна мисија на ОН на Косово – УНМИК)
- **Украина** (активности финансирани од Шведска и ОК).

Програмата Сигма ги поддржува напорите за реформи на земјите-партнери во следните области:

- Правни и административни рамки, државна служба и правда, системи за јавен интегритет
- Јавна внатрешна финансиска контрола, надворешна ревизија, борба против измама и управување со средствата на ЕУ.
- Управување со јавните трошоци, буџетот и благајничките системи
- Јавна набавка
- Креирање политики и координација
- Подобро уредување.

За дополнителни информации за Сигма, посетете ја нашата веб-локација:

<http://www.sigmaweb.org>

Авторско право ОЕЦД, 2007 г.

ТРЕБА ДА СЕ ПОДНЕСЕ БАРАЊЕ ЗА ДОЗВОЛА ЗА РЕПРОДУКЦИЈА ИЛИ ЗА ПРЕВОД НА ЦЕЛИОТ ДЕЛ ИЛИ ДЕЛ ОД ОВОЈ МАТЕРИЈАЛ ДО: HEAD OF PUBLICATIONS SERVICE, OECD, 2 RUE ANDRÉ PASCAL, 75775 PARIS CEDEX 16, FRANCE.

ПРЕДГОВОР

Земјите-членки на ЕУ имаат потреба од организациски структури за извршување на функции за јавни набавки. Овие задачи варираат од подготвување на релевантното законодавство и развој на политиките за јавни набавки до обука на службениците за набавки и објавување оглас. Поголемиот дел од земјите-членки на ЕУ имаат централни органи за јавни набавки во рамките на своите владини структури. Иако се разликуваат во однос на одговорностите, функциите и задачите, овие тела сепак имаат неколку заеднички карактеристики. Во споредба со речиси еднаквата слика во новите земји-членки, 15-те „стари“ земји-членки даваат поразлична слика. Согледаните разлики во тоа како централните функции за набавки се организирани во земјите-членки раѓаат низа основни прашања, како што се:

- главните причини за разликите помеѓу земјите-членки во основањето на организациските модели и функции;
- изводливоста на идентификувањето на добрите и лошите страни на одредени модели во организирање на некои од клучните одговорности поврзани со централните функции за набавка, земајќи ги предвид специфичните околности што се применливи во новите земји-членки и земјите-кандидатки.

За новите земји-членки, се чини дека појавата на централните тела за јавни набавки во голема мера придонесоа за успешниот неодамнешен развој и споредливо поволната позиција на системите за јавни набавки во овие земји. Сите клучни учесници во системот за јавни набавки – вклучително Парламентот, Владата, договорните страни, приватниот сектор и граѓаните - во голема мера се потпираат на тоа колку добро телата за јавни набавки го поддржуваат развојот на стабилен и ефикасен национален систем за набавки. Достапноста на доволен административен капацитет, независно од тоа дали станува збор за организациски модел или систем, ќе остане еднакво важна за сите сегашни и идни земји-членки. Ова е случајот особено во поглед на предвидените измени што ќе се спроведат во наредната деценија во однос на законодавната и регулативната рамка, технолошкиот развој, развојот на јавниот сектор, зајакнување на капацитетите и мерење на работата, зголемување на интегритетот и меѓународна координација и соработка.

Оваа студија обезбедува анализа на функциите, структурата, статусот во Владата и капацитетот на централните тела за јавни набавки на земјите-членки. Не се обидува да ги процени односните предности/недостатоци или да препорача одредени институционални аранжмани. Беа произведени дваесет и два одделни прегледа на системите за јавни набавки во 22-те земји-членки што учествуваат врз основа на националните одговори на деталниот прашалник. Деталната правна заштита на прегледот на системот на овие кратки обезбедува дел од компаративната анализа на оваа студија, во која се дискутираат различните тековни модели во земјите-членки, особено причината и начелото за употреба на одреден институционален модел.

Ставот на Сигма е дека подоброто разбирање и познавање на организацијата и капацитетот на централните структури за јавни набавки и капацитетот на земјите-членки на ЕУ ќе послужат како инспирација и ќе им помогнат на тековните и идни земји-кандидатки за ЕУ и други земји што се партнери на Сигма во нивните напори за поставување или реформирање на системите за јавни набавки.

Методологија

Оваа студија беше спроведена од проектниот тим на Сигма и ревидирана од тимот од експерти. Потребните податоци беа собрани со помош на детален анкетен прашалник, кој во 2006 година беше испратен до органите за контакт во 25-те земји-членки на ЕУ, како и во Бугарија и Романија (кои пристапија во ЕУ во јануари 2007 година). Студијата ја одразува ситуацијата на земјите-членки заклучно со август 2006 година. На сите земји-членки им беше дадена можност за коментирање на индивидуалните извештаи на секоја земја (видете Додаток).

Членови на **проектниот тим на Сигма** беа г. Мартин Трајбус, г. Педер Бломберг и г. Пјотр-Нилс Горецки. **Тимот од експерти** беше основан со цел да обезбедува коментари за методологијата, за анкетниот прашалник и за нацрт-извештаите и завршните извештаи. Овој тим беше составен од г. Томи Хитонен (Финска), г-ѓа Габриел Херлеман (Германија), г. Маријан Лемке (Полска) и г-ѓа Лордес Камашо (Португалија).

Мрежата на органите за контакт во рамките на јавните администрации на земјите-членки беше креирана со цел да му ја обезбеди бараната документација на проектниот тим на Сигма, како и информациите за тоа како е структурирана и прифатена организацијата за централни набавки. Поголемиот дел од органите за контакт беше избран од членовите на Европската мрежа за јавни набавки (МЈН), која е меѓународна кооперативна мрежа на експерти од областа на јавните набавки, вклучително сите земји-членки на ЕУ, членки на ЕЕА, Швајцарија, земји-кандидатки за ЕУ и други европски земји.

Проектниот тим на Сигма изготви детален анкетен прашалник кој беше испратен до мрежата на органите за контакт за да се доврши. Доколку е можно, проектниот тим на Сигма и тимот од група експерти од иста област го анализираа материјалот како основа за изработка на индивидуални извештаи на секоја земја и компаративна анализа. Вкупно 22 анкетни прашалници беа вратени кај проектниот тим на Сигма во периодот меѓу март и август 2006 година, имено од Австрија, Бугарија, Кипар, Република Чешка, Естонија, Финска, Франција, Германија, Унгарија, Ирска, Италија, Летонија, Литванија, Луксембург, Малта, Полска, Португалија, Романија, Република Словачка, Словенија, Шведска и Обединетото Кралство.

Треба да се направат низа забелешки во однос на **ограничувањето на овој методолошки пристап**. Прво, сите земји-членки на ЕУ не го вратија овој прашалник. Според тоа, студијата не претставува целосен преглед на централните структури за јавни набавки во сите сегашни земји-членки. Сепак, 22 од 27 можни враќања претставува позитивен одговор што би требало да биде доволен за обезбедување основа за значаен преглед. Второ, органите за контакт не обезбедуваат одговори за сите ставки во релативно опширниот анкетен прашалник бидејќи бараните информации едноставно не им беа достапни. Според тоа, покриеноста на националните системи во извештајот е нееднаква, бидејќи органите за контакт обезбедуваат опширна информација, независно од тоа дали одговорите на другите остануваат ограничени. Трето, постои одреден потенцијал за недоразбирања помеѓу проектниот тим и тимот од експерти. Целата студија, вклучително прашалникот, беа спроведени на англиски јазик. Овој проблем беше разгледан поради фактот дека сите завршени извештаи на земјите се враќаа назад до органите за контакти за забелешки. Сепак, податоците поднесени од земјите-членки обезбедуваат објективен преглед на тековните системи за јавни набавки.

Студијата не врши упатување на природата на договорите што се под одговорност на централните тела за јавни набавки. Во некои земји-членки овие организациски аранжмани можеби имале влијание на донесените заклучоци во делот на компаративен преглед од оваа студија. Ова особено се однесува на земјите-членки во кои регулаторните одговорности за концесии не се извршуваат од истите тела што се одговорни за уредување и за следење на договорите за јавни набавки, туку одделно од страна на различна организација. Според тоа, студијата има недостиг од информации за тоа како земјите-членки ги организираат регулаторните структури, како и структурите за поддршка, со посебно упатување до типот на договорите.

Основната претпоставка што ја води оваа студија се состои во тоа што земјите-членки организациски не прават разлика врз основа на големината на јавниот договор, т.е. диференцијација заснована на договори што се над или под праговите на ЕЗ. Сепак, земјите-членки претежно различно ги регулираат набавките надвор од доменот на директивите на ЕЗ, во некои земји-членки овие договори можат дури да останат нерегулирани, што во принцип би можело да има одредени институционални ефекти, но во оваа студија не можат да се разгледаат импликациите за ваква можност.

СОДРЖИНА

ПРОГРАМА НА СИГМА	2
ПРЕДГОВОР	3
ИЗВРШНО РЕЗИМЕ	7
ДЕЛ I. ДЕФИНИРАЊЕ НА ЦЕНТРАЛНАТА СТРУКТУРА ЗА ЈАВНИ НАБАВКИ.....	9
ДЕЛ II. КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА НА ЦЕНТРАЛНИТЕ СТРУКТУРИ ЗА ЈАВНИ НАБАВКИ И КАПАЦИТЕТОТ ВО ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ НА ЕУ	19
АНЕКС КОМПАРАТИВЕН ПРЕГЛЕД НА СТРУКТУРИТЕ НА ЈАВНИ НАБАВКИ ВО ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ НА ЕУ.....	41
ДОДАТОК ИНДИВИДУАЛНИ ИЗВЕШТАИ НА ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ НА ЕУ.....	47

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Можните функции што треба да ги извршат централните институции за јавни набавки можат да се издвојат во задачи поврзани со политиката и со примарното законодавство, меѓународната координација, административните задачи и со задачите за следење, за развој и деловна координација, објавување и информирање, советодавна и оперативна поддршка, обука и за развивање на знаењето.

За целите на оваа студија, задачите што се поврзани со политиката и примарното законодавство, меѓународната координација и административните задачи и задачи на следење се класифицираат како „**основни функции**“, а сите останати задачи се нарекуваат „**дополнителни функции**“. Основните функции се дефинираат како функции што се регулирани со националното право, честопати во директен одговор на обврските поврзани со членството во Европската унија. Според тоа, овие функции мора да се спроведат на ниво на централна Влада, што всушност е и случајот. Како резултат на ова, сите функции, иако многу важни за функционалноста на системот за јавни набавки, можат да се класифицираат како дополнителни функции бидејќи не се доделени како обврски во рамките на законот на сите земји-членки на Европската унија.

Оваа студија не ги опфаќа јавните набавки и централните функции за купување, но бидејќи овие функции понекогаш се извршуваат во рамките на истата организациска структура како основни и дополнителни функции, накратко ќе бидат наведени во студијата.

Дваесет и двете земји-членки на ЕУ што учествуваат во оваа студија можат да се издвојат во три пошироки групи според нивните структури за јавни набавки. Единаесет земји-членки имаат **централизирана** структура за набавки, со висока концентрација на функции за набавки распределени на неколку централни институции; девет земји-членки поседуваат **полуцентрализирани** структури за набавка, со мешана концентрација на функции за набавка распределени на низа институции; и на крај, две земји-членки влегуваат во категоријата на **децентрализирани структури** за набавка, со дисперзирана концентрација на функциите за набавка распределени во одреден број тела во рамките на јавната администрација.

Сите земји-членки ги организираат основните функции за централизиран начин, додека дополнителните функции можат да се извршат преку широк спектар на тела, вклучително приватниот сектор, на централно и децентрализирано ниво на јавната администрација.

Во некои земји-членки, законодавните и политички функции се извршуваат преку министерска структура, додека други важни функции за набавки се доделуваат на специјално тело за набавка, што може да биде дел од Владата или подредено на законодавството.

Во земјите-членки што имаат структура за јавни набавки со една доминантна институција за набавки, законодавните и политички функции нормално ги извршува иста институција. Оттука, законодавните функции се извршуваат само во доминантни институции што се дел од Владата. Владиниот совет, развојот на политика за набавка, меѓународната соработка и одредени функции за следење – со други зборови „основни функции“ погоре наведени – исто така, обично се спроведуваат од страна на доминантната институција. Задачите поврзани со обуката и со истражувањето, развојот и деловната администрација, објавувањето и информирањето и административните задачи, како и задачите на следење се спроведуваат надвор од доминантната институција.

Во земјите-членки со полуцентрализирани или децентрализирани структури за набавка, релевантните задачи се поделени помеѓу различни институции и организации. Додека некои институции, особено односните министерства за финансии или трезорите секогаш се одговорни за регулаторните функции, не постои секогаш фокусна точка за организација со силно нагласување на одредена институција или организација, а ова е особено применливо во земјите-членки со повеќе децентрализирана структура. Оваа категорија е спротивна на

централизираните структури за набавки, кои се карактеризираат со висока концентрација на функции што се доделуваат на неколку институции.

Студијата заклучува дека административниот капацитет не само што е поврзан со бројот на персонал и финансиските ресурси што се достапни во рамките на централните институции за набавка туку мора да биде поопширно дефиниран. Вкупниот акумулиран капацитет на земјите-членки за поддршка на операциите на јавни набавки може да биде голем ако се вклучени сите актери во општеството, како што се здруженија на локални и регионални власти, големи договорни страни и јавни претпријатија, институции за обука и правни фирми, и според тоа не е ограничен во капацитетот на централните институции. Сепак, студијата открива одредени интересни информации за опсегот на ресурсите што се доделени на централно ниво. Истовремено, треба да се има предвид дека големината на централните институции за набавки во однос на бројот на персонал зависи од бројот на фактори како што е големината на економијата и бројот на договорни субјекти и договори за набавки и не мора да ги одразува приоритетите на Владата. Бројот на персоналот во централните институции за набавки варира меѓу земјите-членки. Покрај тоа, бидејќи многу од релевантните институции се занимаваат со неколку прашања како дополнување на функциите за јавни набавки што се погоре наведени, не е секогаш јасно колку луѓе всушност работат на основните и на дополнителните централни функции за јавни набавки.

Унгарија и Полска примаат дополнителен доход од таксите и депозитите што мора да се платат за постапките на правна заштита. Сепак, овие аранжмани значат дека функцијата на правна заштита мора да се спроведе од истата институција што ги извршува централните функции за јавни набавки, како што е дефинирано во оваа студија.

Кој било организациски модел да се избере, се чини дека јавните набавки обично се одговорност на Министерството за финансии, Министерството за економија или Министерството за јавни изведби. Правната основа честопати е законот за јавни набавки или административниот закон. Некои земји членки основаа канцеларии или агенции за јавни набавки, кои имаат понезависен статус во рамките на Парламентот или директно во Владата, додека другите дејствуваат како оддели во самите министерски структури. Одредени функции од оперативна природа се спроведуваат од страна на јавни фирми.

Еволуцијата на клучните функции за набавки накратко беше дискутирана во однос на менувањето на средината за јавни набавки, која постепено станува сè посложена како резултат на воведувањето нови инструменти и механизми за набавки, технолошки развои и давање приоритет на ефикасноста на испораката на јавните услуги. Секоја структура за набавки ќе мора да разгледа како најдобро да постигне зголемена професионализација на функцијата за набавки и како да ја задоволи дополнителната потреба за развој, особено на структурата за помош на набавките. Според тоа, од суштинско значење е пронаоѓањето на соодветен глобален организациски модел кој ќе воведо ефективна и природна рамнотежа помеѓу спецификациите на вклучените функции и барањата на овие функции во однос на независност и интеракција, додека истовремено ќе одбегнува конфликти на интерес.

ДЕЛ I. ДЕФИНИРАЊЕ НА ЦЕНТРАЛНАТА СТРУКТУРА ЗА ЈАВНИ НАБАВКИ

Вовед

Сите земји-членки на ЕУ организираат значајни функции за јавни набавки во нивните јавни администрации, но се разликуваат според тоа како ги организираат овие функции, според правната основа за организациско поставување, обемот на овие функции и одговорностите помеѓу различни централни тела за набавки и според тоа како се меѓусебно поврзани и, на крај, капацитетот и ресурсите доделени на различни тела.

Со текот на годините Сигма активно ги поддржуваше реформите за јавни набавки во рамките на групата земји-членки што неодамна пристапиле кон ЕУ (2004 г. и 2007 г.). Поголемиот број од овие земји имаат заедничка историска позадина како поранешни комунистички земји во кои се применуваше државно планирање и системи за набавка без каква било употреба на постапки за конкурентна набавка засновани на начелата за пазарна економија. Првично, еден од клучните предизвици во процесите на реформирање на набавките, заедно со реформите на правните компоненти, беше прашањето како најдобро да се организира централната организациска структура за координација, спроведување и следење на јавните набавки во земјата. Поставувањето на силна фокусна точка за јавни набавки на високо централно ниво на која ѝ се дава прилично широк опсег на функции и одговорности беше - и сè уште е - гледано како значајна мерка за земјите во процес на градење на нивните системи за јавни набавки. Во принцип, ова може да се смета како *централно воден пристап* каде што „центарот“ е иницијатор и се поставува на челно место во реформите на набавките. Како што подоцна ќе разговараме во компаративниот преглед, другата група земји-членки со подолга историја во Европската унија дава далеку поразлична слика во однос на организираноста на централните функции за набавка, во споредба со прилично еднаква слика што ја дава групата на неодамна пристапени земји-членки. Варијацијата на институционалните системи во областа на јавните набавки во „постарата“ група земји-членки пред сè може да се објасни преку разликите во нивните правни, политички и административни традиции, но исто така преку друг релевантен објаснувачки фактор. Јавните набавки – како трговска операција во јавната администрација – постепено се развиваа во период подолг од еден век, и беа формирани специфични национални системи како резултат на континуиран развој во општеството, како што е појавувањето на благосостојба, прогресивно редефинирање на улогата на Владата, значајни измени во пазарните системи, потесна меѓународна и регионална соработка, еволуирачки политички приоритети (на пр. животната средина) и на крај – но не и помалку важно – во областа на комуникациите и информациската технологија. Може да се смета дека потребата да се формираат централни структури за набавка во овие земји пораснала како резултат на *периферно воден пристап*, при што притисокот за зајакнување на одредени, но не сите, функции за централно ниво може да се смета како влијание на долгорочните измени во надворешната средина, барајќи постепено приспособување на функциите и на улогата на централната јавна администрација. Понатаму, побарувачката за централни функции за набавки честопати беше предизвикана од наведениот интерес на оперативно ниво - купувачи и економски оператори – во владини иницијативи за креирање на соодветни системи за поддршка што ја одразуваат растечката комплексност во различни области на системот за јавни набавки. Оваа побарувачка, исто така, резултираше од надворешните заложби (како што е членството во ЕУ и СТО) заедно со воведувањето нови сложени регулативни рамки во областа на јавните набавки и потребата за поставување органи за контакт за надворешна комуникација.

Студијата на Сигма идентификуваше голем број задачи што ги изведуваат овие тела, што може да вклучат подготовка на национално законодавство за јавни набавки, советување на договорните лица и економските оператори за примената на законодавството, обезбедување обука за јавни набавки, објавување огласи или работа со Европската комисија и други меѓународни институции. *Во некои земји, поголемиот дел од овие задачи се комбинира со една централна институција, во други земји се делат помеѓу неколку централни*

институции, додека пак некои земји можат да имаат недостаток на централни институции за изведување на некои од овие задачи. Речиси и не постојат експлицитни правни барања за централна организација за набавки и капацитет во Договорот за ЕЗ, директивите за јавни набавки на ЕЗ или кои било други ресурси на секундарно законодавство на Заедницата. Единствениот исклучок се состои во тоа што Директивите 89/665/ЕЗ и 92/13/ЕЗ на ЕЗ за јавни набавки налагаат независна правна заштита на одлуките за јавни набавки од крајна инстанца. Сепак, новите земји-членки на ЕУ и земјите-кандидатки за ЕУ се или беа соочени со ова прашање како едно од клучните критериуми во поглавјето за јавни набавки за пристап во ЕУ. Не е доволно една земја-кандидатка едноставно да е усогласена со *acquis*; подеднакво е важно земјите што пристапуваат да покажат дека имаат задоволителен степен на административен капацитет на централно владино ниво за спроведување на националното законодавство транспонирајќи ги директивите на ЕЗ, за ефективно следење на операциите за јавни набавки и за исполнување на сите останати обврски во рамките на директивите на ЕЗ, Договорот за ЕЗ и финансирањето на ЕУ по датумот на пристапување. Овие обврски налагаат воведување на соодветни институции и механизми, вклучително тие што работат со јавни набавки, и да се обезбеди дека овие институции имаат соодветен персонал и капацитет за ефективно извршување на сите нивни функции, кои можат да покријат голем дел од основните и дополнителните функции за набавки.

1. Идентификување на клучните централни функции за јавни набавки

Врз основа на добиениот анкетен прашалник и искуството на Сигма, и во однос на подобрување на прегледот на организираноста на централните функции за јавни набавки во земјите-членки, овој извештај обезбедува основна структура на идентификуваните главни функции за набавки, вклучително класификација на овие функции во организациски услови. Одредени преклопувања помеѓу различни функции во толку широка класификација, сепак се неизбежни. Класификацијата на централните функции, како што е подолу дадено, е направена за целите на исклучиво оваа студија и не треба да се гледа како модел за организирање структури за јавни набавки. Во овој контекст може да се даде упатување на дискусиите во маргината на Советодавниот комитет и спогодбата помеѓу групата нови земји-членки (плус десет) и Службите на Комисијата на списокот за клучни функции за набавки.

Како што е подолу опишано, главните функции што треба да ги извршат централните институции за јавни набавки можат да се категоризираат на следниов начин:

1. Примарна политика и законодавни функции
2. Секундарна политика и регулаторни функции
3. Функции за меѓународна координација
4. Функции за следење и контрола
5. Советодавни функции и функции за поддршка на операциите
6. Функции за објавување и информирање
7. Функции за професионализација и градење капацитет
8. Функции за развој и координација на набавки

Во некои земји-членки централните функции за купување и спроведувањето на функциите на јавни набавки се дел од централните структури за јавни набавки, но во однос на нивната специфична природа овие функции не се опфатени со оваа студија, само накратко ќе се наведат во инструкциите што следат. Како што ќе дискутираме подолу во овој извештај, постои значајна разновидност на институционалната поставеност идентификувана во земјите-членки, но забележителна е еднаквоста на функциите што се спроведуваат низ структурите за јавни набавки.

1.1 *Примарна политика и законодавни функции*

Сите земји-членки имаат назначено тела на владино ниво со цел да се развијат основни политики на набавка насочени кон поставување општа управувачка правна рамка за операциите на јавни набавки. Најважна функција во овој контекст е подготовката и изработката на примарно законодавство за јавни набавки, кое вклучува национално законодавство кое ги спроведува директивите на ЕЗ за јавни набавки, како и регулаторна или политичка рамка која ќе се применува во сите области надвор од доменот на директивите на ЕЗ. Сите земји-членки ги имаат транспонирано директивите на ЕЗ (сепак, сите земји-членки не ги имаат транспонирано новите директиви) во примарното законодавство, но не сите ги имаат регулирано областите што не се опфатени во директивите од примарниот закон. Очигледно, изработката на законодавната функција честопати се извршува од страна на Министерството за финансии, Министерството за економија и Министерството за правда или организирани поединечно или како составен дел од централно тело за јавни набавки. Во рамките на оваа функција, обично се доделуваат следниве задачи:

- Водење на работните групи во процесот на изработка и организирање процес на консултирање со главните учесници во системот за набавки;
- Учествување во други законодавни активности кои се значајни за јавните набавки;
- Одредување на праговите во националните валути – освен ако не е утврдени од страна на Комисијата за неевропските земји – за примена на законот за јавни набавки во согласност со директивите на ЕЗ и со директивите од национален интерес.

1.2 *Секундарна политика и регулаторни функции*

Секундарната политика и регулаторните функции се поврзани со регулативите што формално се донесени од Владата со цел да се обезбеди ефективен примарен закон во специфични области или да се обезбедат алатки за спроведување во поддршката на примената на примарниот закон. Постои јасна разлика меѓу земјите-членки во однос на потребата за и обемот на секундарното законодавство. Некои земји-членки функционираат без никакво секундарно законодавство или пак со секундарно законодавство, но со ограничен обем, и како замена можат да се потпираат, на пример, на прелиминарно излагање (толковни забелешки зад различни одредби) за подготовка на примарен закон во Парламентите, на толковни комуникации со назначени тела или на заседавање на суд. Други земји-членки налагаат од законот издавање, во различен степен, на група секундарно законодавство, во одредени случаи дури како услов за ефективност на примарниот закон. Други земји-членки можат дополнително да го дополнат примарното и секундарното законодавство со обезбедување на терцијарно законодавство (на пр. оперативни упатства) донесено од назначени централни тела за набавки. Групата дополнителни регулативи може да ги вклучува следните типови документација:

- Спроведување на регулативи, опфаќање технички аспекти од процесот на набавка, области што не се покриени со примарниот закон или области во кои е потребно разјаснување на инструкциите за примена;
- Оперативни упатства;
- Стандардни формати за огласи за договори во случаи кога се задолжителни стандардните форми на ЕУ;
- Модели на тендерски документи за добра, услуги и работи, вклучително инструкции за понудувачите, обрасци за понуда и технички спецификации;
- Модели на општи услови на договорите за стока, услуги, изведби и концесии, вклучително обрасци на договори.

1.3 Функции за меѓународна координација

Координацијата на меѓународните и интраевропски активности за јавни набавки претставува важна функција на една земја-членка, која нормално опфаќа некои од следниве задачи:

- Да биде одговорна за националниот придонес во меѓународните регулаторни активности, меѓу другото, во областа, како што е Владината спогодба за набавка на Светската трговска организација или моделот-закон на Комисијата на Обединетите нации за Законот за меѓународна трговија;
- Да биде одговорна за националниот придонес во советодавниот комитет на ЕУ и неговите работни групи, кои се занимаваат со јавни набавки;
- Да дејствува како национален орган за контакт за Европската комисија за прашањата и постапките на спроведување врз основа на член 226 од Договорот за ЕУ.
- Да учествува, или како претставник на институција или како индивидуален експерт, во меѓународни мрежи, како што е Европската мрежа за јавни набавки (МЈН);
- Соработка со соодветните институции во други земји.

1.4 Функции за следење и контрола

Бидејќи областите на следење и контрола на јавните набавки во земјите-членки се регулирани од националното право и обврските во рамките на директивите на ЕЗ, овие функции играат значајна улога во сите национални системи за јавни набавки. Во овој контекст контролата не ги опфаќа одговорностите на институциите за надворешна и внатрешна ревизија или жалбите на телата за правна заштита, туку се однесува само на задачите што ги извршуваат централните институции за јавни набавки. Овие функции мора да ги вклучуваат следните задачи:

- Подготовка на годишен извештај за Владата за функционирање на националниот систем за јавни набавки;
- Собирање статистички и други информации за планирање на јавните набавки, влегување на пазарот, доделени договори и за функционирање и ефикасност на системот за јавни набавки (вклучително собирање податоци за пазарот на јавни набавки, како што е пропишано со директивите на ЕЗ).
- Извршување на функција за овластување преку доделување на претходно одобрување на договорните субјекти за одредени одлуки во процесот на набавка, како што е употребата на помалку конкурентни постапки или на забрзани постапки;
- Управување со официјална листа на овластени економски оператори и/или овластени службеници за набавка;
- Иако не е препорачано од Европската унија, управување од страна на некои земји-членки со официјалната црна листа на економски оператори, кои ги прекршиле правилата за јавни набавки, не ги исполниле обврските од договорите или дале погрешни информации.

1.5 Советодавни функции и функции за поддршка на операциите

Овие важни функции се воведени во сите земји-членки за поддршка на договорните субјекти, како и на економските оператори во нивните односни задачи така што ќе им се обезбеди да дејствуваат ефикасно и во согласност со националното законодавство, основните начела на договорот за ЕЗ и добрите практики. Вообичаено, правните советодавни функции обично се одговорност на централно поставени тела за јавни набавки, но во продолжение, некои од овие

функции честопати се споделуваат и извршуваат од големи број учесници во рамките на заедницата за јавни набавки, како што се здруженија за регионални и локални администрации, големи договорни страни и претпријатија, приватен сектор (консултански и адвокатски фирми), стопански комори и здруженија на мали и средни претпријатија (МСП). Особено, се чини дека функциите на професионална поддршка се управувани од низа актери во рамките на структурата и заедницата за набавки. Обично, поврзано со советодавните функции и функциите на оперативна поддршка е:

- Организирањето информативна функција за обезбедување правна и професионална помош на купувачите и економските оператори на дневна основа;
- Развивањето на системите за насоки и оперативните алатки – Интернет и на хартија - за управување со сите фази на процесите на набавки, на пр. методологии за тендерска евалуација;
- Издавање публикации, коментари и толковни комуникации за различни субјекти.

Во некои земји-членки некои од задачите и документацијата што се користи формално се донесени со секундарно законодавство (видете погоре 1.2).

1.6 Функции за објавување и информирање

Во неколку земји-членки, на централното тело за набавки можат да му се доделат различни функции за објавување. Тоа може да биде одговорно за раководење со националниот билтен за јавни набавки, кој во земјите-членки постепено се заменува со централна веб-локација за објавување огласи за договори над праговите на ЕЗ и други национални прагови. Оваа задача може да вклучува и контрола на квалитетот на огласите пред нивно објавување или пред доставувањето во службата за објавување во Луксембург (TED), која во одредени случаи може да вклучува огласи поврзани со договорите под праговите на ЕЗ. Во однос на договорите над праговите на ЕЗ, централното тело може да му има доделено одговорност за спроведување на пренесувањето на огласите на договорните субјекти и комуналните претпријатија на Службениот весник на Европските заедници, што би ја вклучувало задачата на одбивање нацрт-огласи што не ги исполниле барањата на директивите на ЕЗ за јавни набавки или на Договорот за ЕЗ. Објавувањето и доставувањето информации за законодавството и политиката за јавни набавки, вклучително изворите на дополнителни информации, материјали и совети, е уште една задача поврзана со ова. Овие информации може да вклучуваат верзија на хартија како и извори на Интернет или извори на други медиуми. Подетално, задачите што се поврзани со оваа функција може да вклучуваат:

- Издавање модели за оглас за договор и на инструкции за нивно користење;
- Работа на системите за објавување огласи за понуди и огласи за доделување договор базирани на Интернет, вклучително обработување на огласите, контрола на квалитетот и легалност на добиените огласи, објавување огласи и доставување огласи до TED;
- Одржување на регистри за јавни набавки или други бази на податоци за набавки (кои исто така се користат како дел од функцијата на следење, видете погоре 1.4);
- Одржување на листи на договорни субјекти;
- Работа на систем за информации и упатства базиран на Интернет за поддршка на заедницата за набавки, вклучително документација со упатства, модел на тендерска и договорна документација, пренесувања на толкувања и коментари (кои исто така се дел од советодавните функции, видете погоре 1.5).

1.7 Функции за професионализација и градење капацитет

Професионализацијата на задачите за набавка и зајакнувањето на капацитетот на операциите на набавка се сметаат за важни функции во зголемувањето на ефикасноста на кој било систем за јавни набавки. Овие функции можат да се доделат на централни тела за набавки и може да вклучуваат иницијација и координација на национални програми за обука за јавниот сектор и за секторот на јавни услуги; олеснување на независното предавање и истражување на универзитети, училишта за обука и преку приватни друштва; организација на програма за истражување на законот, економијата и политиката за јавни набавки и учество во национални и интернационални академски и други настани за законот, економијата и политиката за јавни набавки. Обуката е клучна активност во рамките на оваа функција, но централното тело дејствува повеќе како **иницијатор** (кој вклучува одговорност за дефинирање на политиката на обука), **медијатор и координатор** на обуката за набавка на јавни купувачи и економски оператори наместо да дејствува како спроведувач на програмите за обука. Практичната вклученост на централните тела за набавки обично е ограничена на организирање конференции и семинари од информативна природа со претставување на законодавството и другите поврзани области, кои се значајна одговорност за овие тела. Сепак, може да вклучува подготовка на програми и материјали за обука, но поопсежните, специјализирани и долгорочни активности за зајакнување на капацитетот обично се спроведуваат од страна на универзитетите, истражните институции и секако, приватниот сектор. Во некои земји-членки, централните тела се одговорни за различни шеми на акредитација на службеници за јавни набавки или консултанти за јавни набавки. Сепак, професионализацијата и зајакнувањето на капацитетот не се ограничуваат само на обука и истражување, туку оваа функција прилагодува многу поширок пристап и предизвик, имено:

- Проширување на концептот на јавни набавки над фазата на понуда и усогласување со регулаторната рамка за покривање на сите фази на циклусот за набавки;
- Ставање на функцијата за набавки на официјалната мапа, така што таа ќе се признае како стратешки фактор во обезбедувањето ефикасни услуги за јавноста со најнизок можен трошок;
- Обезбедување дека набавката е доминантна во центарот на буџетот и јавните трошоци;
- Привлекување соодветни професионални експертизи за набавка и зголемување на статусот на професијата поврзана со набавките;
- Определување како најдобро да се организираат и управуваат операциите на набавки на договорно ниво;
- Оптимално да се дизајнираат структури за донесување одлуки и да се најде билансот помеѓу дискрециското право и контрола.

1.8 Функции за развој и координација на набавки

На крај, студијата открива група функции спроведени во структурите за јавни набавки кои или нормално не влегуваат во рамките на другите централни функции погоре наведени или заслужуваат особено внимание. Функциите на развој и координација на набавките стануваат важни во сите земји-членки како резултат на постојаното зголемување на побарувачката за централни владини иницијативи и организациска и оперативна поддршка во областите што се предмет на брзи технолошки и значајни законодавни измени како што се директивите на ЕЗ. Во некои земји-членки овие функции станаа одговорност на главните централни тела за набавки, додека во други овие функции и одговорности им се доделени на специјализирани тела, со исклучок на чисто законодавните функции и функции за следење, кои остануваат во централните органи за набавка. Функциите на развивање и координација на набавките може да ги вклучат следните задачи:

- Олеснување и координација на рамковните спогоби во владините сектори и општини;
- Координација и поддршка на концесиите/проекти за ЈПП;
- Развивање на системи и методологии за е-набавка;
- Воведување на системи за мерење на перформансите на јавните набавки;
- Развивање на техниките за набавка, како што се техничките спецификации базирани на перформанси;
- Лансирање иницијативи за елаборација на модели на договори што ќе се користат во јавниот сектор.

1.9 Поврзани, но неприменливи функции

1.9.1 Централни набавки

Централното тело може да дејствува како единица за централни набавки во однос на други договорни органи на локално, регионално и национално ниво и во однос на секторот за јавни услуги. Можноста за поставување вакви единици за централно купување особено е прифатена во новите директиви 2004/17/ЕЗ и 2004/18/ЕЗ. Во одредени надлежности, функцијата на централно купување претставуваше организациска основа за предвидување на сите останати функции. Со други зборови, функциите како што се развивање на политика за набавки и дејствување како орган за контакт за Комисијата беа дополнувања на листата со задачи на единицата која примарно беше вклучена во централното купување. Сепак, за целите на оваа студија функцијата на централно купување не се смета за функција за набавки. Локацијата на оваа функција за централно купување исто така беше предмет на испитување со цел да се утврди дали се извршува одделно од останатите функции за централно купување.

1.9.2 Правна заштита и правни лекови

Одредени задачи во контекст на правната заштита, правните лекови и компонентите од спроведувањето на системот за јавни набавки можат да се лоцираат во централната структура за јавни набавки. На централното тело за набавки можат да му се доделат низа функции за административно спроведување како што се:

- Наметнување казни на договорните органи кои ги прекршиле правилата за јавни набавки;
- Дисциплинарни мерки против поединечни договорни службеници.
- Сепак, повеќето важни функции се поврзани со решавање спорови и правна заштита на приговорите, кои може да ги вклучат следните функции:
- Решавање спорови меѓу договорните лица и изведувачите на работи;
- Започнување постапки за судска правна заштита во судовите за прекршување на Законот за јавни набавки или за кривично гонење во случаи на корупција и други кривични дела во областа на јавните набавки;
- Подготовка на правила за арбитер и управување со списокот со арбитри;
- Сепак, мора да се истакне дека директивите 665/89/ЕЕЗ и 92/13/ЕЗ налагаат судската правна заштита во крајна инстанца - со други зборови, судска правна заштита што води до одлука или пресуда против која не може да се поднесе дополнителна жалба на национално ниво - да се додели на независно тело за правна заштита со кое претседава правник. Ова барање налага ограничувања во распоредот на телото за судска правна заштита од крајна инстанца во истата организациска структура како другите функции за централна набавка.

Оттука, за целите на оваа студија судската правна заштита во крајна инстанца не се сметаат за функција за набавки. Меѓутоа, распоредот на оваа функција за судска правна заштита во крајна инстанца исто така беше предмет на испитување со цел да се утврди дали се извршува одделно од останатите функции за централно купување.

Како заклучок, централните набавки, спроведувањето и правните лекови не се предмет на студијата, но мора да се наведат бидејќи во некои земји-членки одредени аспекти од овие функции можат да бидат важни компоненти во рамките на централната структура на јавните набавки. Овие функции претставуваат важни елементи за системот на јавни набавки, но обично се извршуваат одделно од функциите на централно креирање политика и советодавните функции за структурата на централни набавки. Комбинацијата од овие функции во истата структура може да доведе до конфликт на интереси или пак до појава на ризик на неусогласеност со барањата на ЕУ.

2. Класификација на основните функции и на дополнителните функции

За целите на оваа студија, функциите што се погоре идентификувани и наведени можат да се класифицираат или како **основни функции** или како **дополнителни функции**, но оваа категоризација не се врши врз основа на нивната важност туку во однос на природата на вклучените задачи. Основните функции се дефинираат како функции што се регулирани со националното право, честопати во директен одговор на обврските поврзани со членството во Европската унија. Според тоа, овие функции мора да се спроведат на ниво на централна Влада, што всушност е и случајот. **Основни функции** се:

- а) Примарна политика и законодавни функции
- б) Секундарна политика и регулаторни функции
- в) Функции за меѓународна координација
- г) Функции за следење и контрола

Како резултат на ова, сите останати функции, иако многу важни за функционалноста на системот за јавни набавки, можат да се класифицираат како **дополнителни функции** бидејќи не се доделени како обврски во рамките на законот на сите земји-членки на Европската унија. Сепак, овие функции можат да ги спроведуваат централно распоредени тела за набавки во рамките на структурата на јавните набавки, а ова е дефинитивно случајот со регулаторните аспекти и аспекти на следење на овие функции. Сепак, овие функции честопати се споделени или обезбедени од многу различни тела во рамките на структурата на јавните набавки или во поширока јавна администрација, како и од приватниот сектор. Во дополнителни функции влегуваат:

- а) Советодавни функции и функции за поддршка на операциите
- б) Функции за објавување и информирање
- в) Функции за професионализација и градење капацитет
- г) Функции за развој и координација на набавки

3. Организациска локација и статус во рамките на јавната администрација

Значајна област на интерес за целите на оваа студија е административната структура и уставниот статус на централното тело за набавки. Прашањата во овој контекст се однесуваат на распоредот на централното тело за набавки или на телата во институционалната структура на Владата.

Што се однесува на **распоредот** на централното тело или телата за набавки, студијата открива дека се можни неколку организациски решенија Централните функции за јавни набавки се спроведуваат од страна на централните тела што можат да се организираат со различни хиерархии на известување. Обично, овие централни тела се организирани во или одговорни пред:

- Министерството за финансии или Трезорот;
- Министерство за јавни работи;
- Министерството за регионален развој;
- Кабинетот на премиерот/канцеларот/претседателот како подредено тело;
- Советот на министри;
- Парламентот;
- Комисијата за заштита на конкуренцијата или друго тело.

Може да постојат мноштво единици кои покриваат една или повеќе функции за јавни набавки и кои се организирани во комбинација со институционалните средини. Честопати, политиката и примарните законодавни функции се распоредени во министерство како што е Министерството за финансии или Министерството за правда, додека истовремено, советодавните функции и функциите на објавување повеќе се среќаваат во централните тела со различна распореденост и хиерархиски начин на известување.

Статусот на телото за набавки е уште една важна област што треба да се разгледа бидејќи статусот ја одредува улогата и потенцијалното влијание што овие тела можат да го имаат во рамките на системот за јавни набавки. Статусот се однесува на следните елементи:

- Позиција или распореденост на телото за набавки во рамките на јавната администрација (видете погоре);
- Право на донесување одлуки, мандат и функции заменети за телото и правна основа за неговиот орган (на пр. Закон за јавни набавки);
- Независност на управата, како што е изразено од условите и постапките за назначување и разрешување на управата (на пр. претседател, директор, раководител на одделение);
- Организациски дизајн, состав и ресурси на персонал одобрен на телото;
- Финансиски средства и количество ресурси за трошоци за персонал и оперативни трошоци (на пр. општ буџет, специјални фондови и кофинансирање);
- Средства за надзор на активностите на телото за набавки;

4. Модел за класификација на централните структури за јавни набавки

Врз основа на информациите дадени во одговорите на прашалникот, структурите за јавни набавки преку земјите-членки можат да се класифицираат во различни групи според тоа како и каде се организирани основните и дополнителните функции за набавки.

Прво, може да заклучиме дека сите земји-членки ги организирале четирите основни функции за набавки на централно ниво во рамките на нивните јавни администрации.

Второ, секоја разлика помеѓу различни национални модели по прво ќе се направи врз основа на степенот на **концентрација** на функциите на набавки доделени на главните централни тела. Доколку на неколку централни тела им се доделат голем број функции, а особено основните функции, овие земји-членки ќе имаат **централизирана** структура на набавки. Другата страна ги карактеризира земјите-членки со **дисперзирана** концентрација на функции, при што функциите се доделуваат на поголем број тела во рамките на структурата за набавки. Овие земји членки влегуваат во категоријата на децентрализирани структури за набавка. Помеѓу овие две страни, можеме да откриеме **мешана** концентрација на функции, кои можат да се видат како многу честа ситуација, особено во групата „стари“ земји-членки и да се признае како **полуцентрализирана** структура за набавки.

Мора да се истакне дека оваа класификација на организациските структури на земјите-членки не се врши со некоја специфична прецизност, туку само со целта на идентификување одредени шеми и олеснување на прегледот на читателот и разбирање на извештајот. Всушност, оваа база на податоци е спорна.

ДЕЛ II. КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА НА ЦЕНТРАЛНИТЕ СТРУКТУРИ ЗА ЈАВНИ НАБАВКИ И КАПАЦИТЕТОТ ВО ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ НА ЕУ

5. Централни структури за јавни набавки и институционални модели

Во однос на претходниот дел за методологија, имајте предвид дека студијата не упатува на природата на договорите што се под одговорност на централните тела за набавки кои можат да имаат влијание на заклучоците што се дадени во овој дел. Ова особено се однесува на земјите-членки во кои регулаторните одговорности за концесии, особено од организациска гледна точка, се спроведуваат одделно од телата што се одговорни за регулирање и следење на договорите за јавни набавки.

5.1 Употребен модел на класификација

Следејќи ги моделите на класификација што погоре ги дискутиравме, се чини дека 22-те земји-членки што учествуваат во оваа студија можат да се групираат во три категории според тоа како ги организирале своите централни структури за јавни набавки:

- Земјите-членки со **централизирани** структури за набавки се карактеризираат со висока концентрација на функции за набавки што се доделуваат на неколку централно поставени институции (обично една или две институции);
- Земјите-членки со **полуцентрализирана** структура на набавки се карактеризираат со мешана концентрација на функциите на набавки доделени на ограничен број институции поставени на различни нивоа во рамките на јавната администрација (обично три или четири институции);
- Земјите-членки со **децентрализирана** структура на набавки се карактеризираат со дисперзирана концентрација на функциите на набавки што се доделува на неколку институции поставени на различни нивоа во рамките на јавната администрација и честопати вклучуваат приватни и јавни друштва (обично се вклучени повеќе од пет институции)

5.2 Главен организациски дизајн на основните и дополнителните функции за набавки

Сите земји-членки што учествуваат во оваа студија, вклучително земјите со широко децентрализирана структура, ги организирале основните функции за набавки (претежно политички и законодавни функции, но и меѓународна координација и следење) во рамките на централните структури за јавни набавки, а повеќето од нив имаат структура со неколку можни институции што се одговорни за главните функции за набавки. Всушност, врз основа на употребениот модел на класификација, поголемиот дел од земјите-членки што учествуваат во студијата имаат, во рамките на владината администрација, централно поставени институции одговорни за повеќето или за голем дел од функциите на набавки наведени погоре; овие институции според тоа имаат доминантна позиција во рамките на структурата на набавки (видете Анекс).

Сепак, овие институции се разликуваат во однос на функциите што ги акумулирале. Моделите варираат од максимални функции, како што е Одделот за договори на Малта (ОД) или Канцеларијата за јавни набавки на Полска (КЈН) каде што се исклучени само централните набавки и судската правна заштита во последен момент, до минимални функции, како што е во Словенија, каде што Одделот за јавни набавки, јавни комунални услуги и концесии (ОЈНУК) само ги извршува најважните задачи. Според тоа, можна е дополнителна диференцијација во групата земји-членки со централизирани структури за набавки. Сепак, сите овие земји-членки имаат институции што ги акумулирале најважните функции без да се додели споредлив број важни функции за друга институција.

5.2.1 *Распореденост на основните функции во структурата за јавни набавки*

1. *Политика и законодавни функции*

Законодавните и политичките функции честопати се распоредени во односното централно тело за набавки. Вака е во Бугарија, Кипар, Романија, Република Словачка и Обединетото Кралство. Се применуваат варијации во однос на подготовката на законодавството. Во Обединетото Кралство правниците од Одделот за правници на Трезорот, кои се засновани во Канцеларијата за владина трговија (КВТ) изработуваат законодавство во однос на КВТ.

Сепак, во зависност од статусот на централното тело за јавни набавки, изработката на примарното законодавство, а понекогаш и секундарното законодавство, се организира независно во рамките на владината структура. Нормално, одговорноста за овие функции останува во Министерството за финансии, Министерството за економија или во Министерството за правда. Ваков е случајот, на пример, со Естонија каде што Министерството за финансии, во чиј состав влегува КЈН, е одговорно за оваа задача. Според тоа, оваа функција се извршува непосредно и во врска со ОЈН на Естонија. Спротивно на ова, Бирото за следење на јавните набавки на Летонија и Бирото за јавни набавки на Литванија не се директно вклучени во подготовките на законодавството, иако се во голема мера вклучени во процесот на консултации бидејќи овие задачи се во доменот на Министерството за финансии и Министерството за економија.

Земјите во кои подготовката на изработката на политиките и законодавството јасно се издвојува од главните централни тела за јавни набавки се Естонија, Унгарија, Италија, Летонија, Литванија и Шведска.

2. *Функции за меѓународна координација*

Оваа функција за меѓународна соработка вклучува, на пример, одговорност за национален придонес на советодавниот комитет на ЕУ и неговите работни групи што работат со јавните набавки и дејствуваат како национален орган за контакт со Европската комисија за прашања и постапки на спроведување врз основа на член 228 од Договорот за ЕЗ.

Во повеќето земји-членки оваа функција влегува во одговорноста на централното тело за јавни набавки или телото што е одговорно за изработка на законодавството, но честопати оваа функција се споделува помеѓу две тела, како што е случајот со Естонија, Унгарија, Летонија, Литванија и Шведска.

3. *Функции за следење и контрола*

Областите на следење и контрола на јавните набавки во земјите-членки се регулирани од националното право и обврските во рамките на директивите на ЕЗ, а овие функции играат централна улога во сите национални системи за јавни набавки. Со неколку исклучоци, земјите-членки ги организираа овие функции во рамките на главното централно тело за јавни набавки. Во продолжение на обврските за обезбедување годишни статистики за Европската комисија и нормалната должност за подготовка на годишен извештај за Владата за функционирањето на националниот систем за јавни набавки, одреден број земји-членки работи со контролен систем на *ex ante* основа во јавните набавки. Централното тело за јавни набавки или некое специјално назначено одделение може да биде овластено да дава претходни одобрувања на договорните лица поврзани со одредени одлуки во процесот на јавни набавки или да дава мислења за време на процесот на усогласување со применливата регулаторна рамка. Одредени тела за набавки исто така имаат задача да управуваат со официјалната црна листа – таму каде што постојат овие листи – на економски оператори кои ги прекршиле правилата за јавни набавки, не ги исполниле обврските од договорите, дале погрешни информации или понудиле поткуп.

Примери на земји-членки кои имаат одредена форма на контрола на *ex ante* основа се: Кипар, Естонија, Франција, Унгарија, Летонија, Малта, Полска и Романија.

Како заклучок, во земјите-членки каде што основните функции се управувани од повеќе од едно централно тело за набавки, потребна е потесна соработка и координација помеѓу овие

тела. Обично за оваа група земји-членки сите овие тела се претставени во Советодавниот комитет.

5.2.2 *Распореденост на дополнителните функции во структурата за јавни набавки*

Групата дополнителни функции е дефинирана како активности во структурите за јавни набавки без какво било експлицитно упатување, или обврска во рамките на директивите на ЕЗ или Договорот за ЕЗ, но сепак е од најголема важност за функционалноста на системот за јавни набавки. Сепак, важен дел од процесот на пристапување е земјите што неодамна влегле во ЕУ да го прифатат овој „административен капацитет“ за ефективно спроведување и следење на законодавството за јавни набавки. Ова прашање постојано се наведува во редовните извештаи за напредокот кои се издаваат еднаш годишно од Европската комисија и беше важен елемент во билатералните дискусии и преговори со Службите на Комисијата во периодот пред пристапот.

1. *Советодавни функции и функции за поддршка на операциите*

Достапноста на функциите за поддршка во рамките на централните структури за јавни набавки за секојдневно обезбедување на правни како и професионални совети и поддршката за купувачите, а честопати и за економските оператори, е честа меѓу земјите-членки, но опсегот на овие функции значително варира меѓу земјите. Во оваа категорија задачи припаѓа развивањето системи за упатства и оперативни алатки – Интернет и на хартија - за управување со сите фази на процесите на набавки, на пр. методологии за тендерска евалуација. Студијата заклучува дека функциите на правен совет почесто се употребуваат од типичните функции за професионална поддршка. Главните објаснувања за оваа разлика можат да бидат специфичниот состав на централните тела, со мнозинство вработени адвокати, и фактот дека оваа област обично се смета за одговорност на други актери во заедницата за набавки, вклучително приватниот сектор.

Евидентно е дека групата нови земји-членки главно прифатиле поцентрализиран пристап, со централни тела за јавни набавки што нудат поширок опсег услуги за разлика од другите групи земји.

2. *Функции за објавување и информирање*

Додека повеќето централни институции за набавки обезбедуваат **информации и насоки** за јавните набавки преку различни средства, вклучувајќи ги сопствените веб-локации, постојат значајни разлики во однос на функциите на објавување. На пример, во Бугарија, Естонија, Летонија, Полска и Република Словачка, односните институции имаат функција за објавување, претежно за осигурување дека договорите што се надвор од примената на директивите на ЕЗ се предмет на централни услуги за објавување. Со други зборови, овие институции се одговорни за национални билтени за договори кои ги опфаќаат сите договори што се предмет на обврските за објавување. Покрај тоа, во Унгарија и Република Словачка, на пример, службите за јавни набавки ги проверуваат и нацрт-огласите пред да ги препратат до Службениот весник на ЕУ. Во Ирска, Словенија и Обединетото Кралство, централните институции за набавки немаат ваква функција. Тука билтенот за договори или делот за договори од службениот весник се организира надвор од институцијата, а договорните органи ги испраќаат огласите директно до Службениот весник на ЕУ.

3. *Функции за професионализација и градење капацитет*

Обуката, информирањето и кампањите за зголемување на јавната свест обично се спроведуваат од страна на централните тела за набавка, но нивната вклученост честопати е ограничена, претежно покривајќи правни и процедурални аспекти на новите регулаторни иницијативи и правни акти, додека деталната обука и развивањето на знаењата се спроведува преку други тела, како што се универзитетите, приватните друштва или општите национални училишта за обука на јавниот сектор. Телата за набавки повеќе дејствуваат како иницијатори, координатори и медијатори за креирање редовни програми за обука во областа на јавните набавки во рамките на постојниот образовен систем на пр. универзитети и колеџи, наместо да бидат вклучени во

доверувањето на толку опширна обука. Сепак, централните институции на земјите-членки обезбедуваат влез во активностите на овие тела, на пример како говорници на нивните семинари и конференции.

4. *Функции за развој и координација на набавки*

Со воведувањето на новите директиви на ЕЗ, важноста на оваа специфична област на функции постепено се зголемува во сите земји-членки, особено во земјите во кои рамковните спогодби и координираните аранжмани за набавки се сосема нова карактеристика. Во некои земји-членки овие функции станаа одговорност на главните централни тела за набавка, како што е Обединетото Кралство, додека во другите земји овие функции и одговорности им се доделени на специјализирани тела, како што е Шведска. Иако во принцип е можно да се прилагодат овие функции во централното тело одговорно за политички и регулаторни функции, се чини дека земјите-членки се одговорни за потенцијалните ризици за конфликт на интереси, дури и за нивно класифицирање како договорни лица. Според тоа, оперативната страна на оваа функција е нормално организирана во одделни единици, додека функциите поврзани со политиката остануваат во централното тело. Во Обединетото Кралство посебно одделение поврзано со централната институција за набавки (КВТ) наречено „ОГЦ Бајинг солушнс“ (OGC Buying Solutions) е одговорно за набавки и координација на рамковните спогодби за владиниот сектор во одредени производни и услужни области.

Оперативната страна на е-набавките и прашањата поврзани со информациската технологија обично се разгледува од специјализирани тела во јавната администрација.

5.3 *Земји-членки со централизирани или полуцентрализирани структури за јавни набавки*

5.3.1 *Двојна централизација*

Во две земји-членки, сите или повеќето релевантни задачи **се поделени помеѓу две главни централни институции за набавки**. Меѓутоа, овие институции **не зависат** едни од други. Овој систем може да се нарече и „двојна централизација“. Република Чешка, со своето Министерство за регионален развој и Канцеларијата за заштита на конкуренцијата, и Италија со Органот за јавни работи и CONSIP, ја формираат оваа група на земји-членки. Нормално, најзабележливата разлика помеѓу две организации се состои во тоа што едната зависи од Владата, како на пример министерството, додека другата ужива одредено ниво на независност. Оваа двојна централизација дозволува поделба на функциите помеѓу зависни и независни институции.

Во овие земји-членки со организации за јавни набавки со две доминантни институции за набавки, **законодавните и политичките функции** се распоредени во понезависни институции за набавки на министерско ниво наместо во понезависна институција за набавки. Во Република Чешка овие функции се распоредени во Министерството за регионален развој, во Италија примарното законодавство се изработува во Парламентот и Советот на министри, а секундарното законодавство во Министерството за инфраструктура и регионални институции.

Во Република Чешка, Министерството за регионален развој исто така е одговорно за функции за обука, управување, развој и деловна администрација. Но тоа е одговорно за функции поврзани со објавувањето. Канцеларијата за заштита на конкуренцијата претежно е одговорна за правна заштита на приговори и правни лекови; исто така доставува годишен извештај до Парламентот и до Владата.

Во **Италија**, Органот за јавни работи е одговорен за дел од функциите на следење и решавање спорови, еднаш годишно доставува извештај до Парламентот и спроведува дел од функциите на следење и административните функции. CONSIP се занимава со обука и истражување, следење на системот за јавни набавки, покрива одредени објавувања, функции за развој и деловна администрација и дејствува како централна агенција за набавки.

5.3.2 Структури на јавни набавки со доминантно тело за набавки

Во земјите-членки што имаат структура за јавни набавки со клучна институција за набавки, односните задачи може да се поделат помеѓу многу различни институции и организации, додека една институција има позначајна позиција. Како примери, Австрија со Уставна служба на сојузната канцеларија – Уставна служба на Сојузната канцеларија (ВКА-VD), Германија со Сојузното министерство за економија и технологија (BMWi), Унгарија со Советот за јавни набавки (СЈН) и Луксембург со Министерството за јавни работи ја формираат оваа група.

Во **Австрија** ВКА-VD е одговорна за законодавните функции, меѓународна соработка и советување за Владата. Освен тоа, обезбедува ограничено советување за договорните органи. Останатите задачи се поделени помеѓу Сојузната канцеларија за набавки (*Bundesvergabeamt*), Сојузното министерство за труд и економија, Сојузното министерство за финансии, приватниот *Bundesbeschaffungs GmbH* и одделно организираната функција за објавување, на пример „*Lieferanzeiger*”.

Во **Германија** BMWi е одговорно и за законодавните функции, меѓународната соработка, собирањето статистички податоци и одредени информациски задачи. Останатите функции се извршуваат од страна на Сојузното министерство за транспорт, градежништво и урбани прашања, Сојузната агенција за координација и советување на Владата, Канцеларијата за набавки на Сојузното министерство за внатрешни работи, Сојузната административна канцеларија (*Bundesverwaltungsamt*), Сојузната академија за јавна администрација, одделно организирани функции за публикација и Канцеларијата за советување при набавки.

Во **Унгарија** Советот за јавни набавки се занимава со функциите на управување и следење, ја советува Владата, учествува во подготовката на законодавството и е одговорен за меѓународна соработка, обука и публикација. Останатите релевантни функции се поделени помеѓу Министерството за правда и спроведување на законот, Арбитражниот одбор за јавни набавки, Министерството за надворешни работи, Централната дирекција за услуги, приватен сектор и универзитети, Канцеларијата за државна ревизија и Канцеларијата за контрола на Владата.

Во **Луксембург**, Министерството за јавни набавки подготвува законодавство и исто така е одговорно за меѓународна соработка, соработува со други министерства за многу други задачи. Останатите функции се одговорност на *Centre de Recherches*, Канцеларијата за ревизија, Дирекцијата за финансиска контрола, *Institut national de l'Administration publique* и приватни весници.

Во **Шведска**, NOU е одговорно за развивање политика, следење, информирање и обезбедување совети за Владата и понудувачите. Останатите функции се поделени помеѓу Министерството за надворешни работи, Националниот одбор за трговски услуги за клиенти, Централната агенција за статистика, Управата за статистика, приватни консултанти и универзитети и приватни друштва за публикации, како што се Allego и Opic.

5.4 Земји-членки со децентрализирана структура за набавки

Во земјите-членки со децентрализирана структура за набавки што е карактеризирана со дисперзирана концентрација на функции за набавки, релевантните задачи се поделени помеѓу различни институции. Додека некои институции, особено односните министерства за финансии и трезори секогаш се одговорни за некои од основните функции, не постои фокусна точка за организација и нема нагласување на одредена институција или организација. Оваа група ја формираат Финска и Португалија. Сепак, во блиска иднина, Финска може да остане единствената земја со ваква организација, бидејќи португалскиот систем може да подложи на реформи, стремејќи се кон посилен централизација на функциите и ограничен број учесници.

Финска е најдобриот пример за структура за набавки со децентрализиран систем карактеризиран со јасно дисперзирана концентрација на функции, при што функциите на набавки се одговорност на многу институции и при што нема доминантна институција за набавки. Не постојат планови за менување на оваа основна поставеност во блиска иднина.

Важните задачи се акумулирани во Министерството за финансии (развивање политика и стандардни документи) и во Министерството за трговија и индустрија (изработка на законодавство и следење). Меѓутоа, останатите функции се поделени помеѓу Министерството за надворешни работи, Владиноот одбор за набавки, Советодавното одделение за јавни набавки, Здружението на општински и регионални органи на Финска, Државната канцеларија за ревизија и приватно организирани (но, претежно во јавна сопственост) HAUS Ltd., Efeko Ltd. и Hansel Ltd. Освен тоа, земјата е вертикално децентрализирана, бидејќи регионите и општините имаат силна улога, делумно преку националните здруженија. Да повториме, нема планови за менување на оваа ситуација во блиска иднина.

Во **Португалија** Владата го изработува законодавството и не постои специфично тело кое развива национална политика за јавни набавки. Релевантните функции се поделени помеѓу различни тела, особено *Direcção Geral dos Assuntos Comunitários*, *Direcção Geral do Património*, *Instituto de Mercados de Obras Públicas e Particulares Imobiliárias*, *Instituto Nacional de Administração* и *Direcção de Serviços do Aproveitamento Público*, кое е дел од *Direcção Geral do Património*. Освен тоа, земјата е вертикално децентрализирана, бидејќи Азурските Острови и Мадеира имаат високо автономни влади, а општините играат значајна улога во набавките. Меѓутоа, во иднина Португалија може да ѝ се придружи на групата земји-членки со централизирана структура за набавки со висока концентрација на функции во неколку институции, бидејќи нема планови за формирање на „*Unidade Nacional de Compras*”.

Табела. Накратко претставени карактеристики на структурите за јавни набавки

Централизирана структура	Полуцентрализирана структура	Децентрализирана структура
Бугарија	Австрија	Финска
Кипар	Франција	Португалија
Република Чешка	Германија	
Естонија	Ирска	
Унгарија	Италија	
Летонија	Луксембург	
Литванија	Словенија	
Малта	Шведска	
Полска	Обединето	
Романија	Кралство	
Република Словачка		
11	9	2

5.5 Примери на децентрализација во структурата на јавни набавки

Во вертикалната структура на јавни набавки, институциите и телата што се на пониско ниво од владиното може да извршуваат одредени функции за набавки. Мора да се издвојат две категории на децентрализација. Прво, централните тела за набавка може да имаат **локални канцеларии** надвор од нивните седишта. Најдобар пример е Република Словачка, каде што трите локални канцеларии на КЈН спроведуваат одредени советодавни функции и функции за обука. Второ, земјата-членка може да биде децентрализирана во однос на јавните набавки. Во федералните земји-членки – Австрија и Германија – и во земјите-членки со добиена Влада во наследство – како што е Обединетото Кралство со Парламентот на Шкотска и Собранијата во Велс и Северна Ирска или Португалија со автономните влади на Азурските Острови и Мадеира – честопати сојузните држави или единици имаат институции за набавки кои извршуваат ограничени или прилично опширни функции за набавки. Покрај тоа, во многу земји-членки

регионите, покраините, окрузите и општините можат да имаат слични тела кои се или централизирани или децентрализирани.

Во **Австрија** и **Германија** сојузните држави (региони) учествуваат во подготовката на сојузното законодавство преку „Работните групи на сојузните држави“ (Австрија) и Комитетот за набавки (Германија), државните министерства за финансии, економија и јавни работи обезбедуваат совет за нивните влади и понудувачи, државните (регионални) академии на јавните служби организираат одредени активности за обука, а државните (регионални) судови за ревизија извршуваат функции за следење. Германската покраина Северна Рајна – Вестфалија има црна листа на понудувачи. Во **Италија**, регионите, покраините и општините располагаат со единици за набавки кои извршуваат дел од релевантните функции. Слично на ова, развиените делови од **Велика Британија** и **Португалија** имаат сопствени институции за јавни набавки.

Органот за јавни работи на **Италија** има подрачни единици без посебен правен карактер. Овие канцеларии обезбедуваат советување, организираат обука и собираат информации на локална основа. Функциите на зависните претставништва според тоа се доста ограничени. Спротивно на ова, институциите за набавка на покраините, регионите или општините може да извршуваат поширок опсег активности, вклучително развивање на локална политика за набавки, функции за следење и управување, функции за објавување и информирање, советодавни функции и функции за обука и истражување.

5.6 Отсуство на одредени функции за јавни набавки

Додека многу земји-членки имаат централна структура за набавки која ги покрива повеќето или сите функции за набавки погоре опишани, во некои земји одредени функции не се опфатени од институциите. Редовното следење на системот за јавни набавки со цел да се измерат неговите перформанси и да се оцени неговата ефективност, истражувањето на јавните набавки, сеопфатната програма за обука за договорните службеници, дури и развојот на сеопфатна политика на набавки се примери на активности што недостасуваат во некои земји-членки. Од друга страна основните функции - како што се подготовката на законодавство, меѓународната соработка, обезбедувањето совет за договорните органи и објавување – се опфатени во сите земји-членки.

5.7 Инкорпорирани функции за набавки

Во некои земји-членки се инкорпорирани функции за набавки. Ваквото друштво може да биде во целосна или делумна сопственост на Владата, а Владата обично врши надзор на друштвата до одреден степен. Задачите што се покриени од овие друштва може да вклучуваат централни набавки, олеснување на рамковните спогодби, објавување на огласи, обука и управување со квалификативните листи, но не ги вклучува основните функции за набавки. Начелото за овие аранжмани може да се разликува од една земја-членка во друга, но обично предностите на корпоративниот модел следејќи го приватниот закон се однесува на пазарната природа на овие операции, со честопати посебни структури на приходи и трошоци, договорни обврски, потреба за диференцијација на плата итн., кои тешко можат да се создадат во административна структура.

На пример, во **Австрија** јавното друштво **Bundesbeschaffung GmbH (BBG)** дејствува како централно одделение за набавки во рамките на Министерството за финансии. BBG ги помага и рамковните спогодби. Во 2004 г. вовеле постапка за е-набавки.

Заедно со јавно поседуваното друштво, Edita Plc, Министерство за трговија и индустрија на **Финска** разви нова Интернет-услуга за известување за јавни набавки над и под прагот на ЕУ за јавни набавки. Оваа Интернет-услуга е раководена од Edita Plc. Во продолжение, организациите за трговска обука, особено HAUS Ltd. што е во сопственост на Владата (60% во сопственост на државата), нудат низа курсеви за обука на јавниот сектор, секторот за комунални услуги и понудувачите. HAUS Ltd. е подредено на Министерството за финансии.

Финските општини имаат слично друштво за обука, наречено Efeko Ltd. Hansel Ltd е приватно друштво во 100% сопственост на државата, кое функционира на непрофитна основа. Друштвото дејствува како централно тело за набавки и воведува и управува со рамковни аранжмани за набавка на производи и услуги. Hansel Ltd. е дел од административната гранка што спаѓа под Министерството за финансии.

Во **Германија** квалификациската листа во однос на работните договори е управувана од „Verein für die Präqualifikation von Bauunternehmen“, заедничка асоцијација на договорни субјекти, понудувачи и деловни организации за преквалификација на градежните друштва. Во **Луксембург** договорите се објавуваат во приватни национални весници, а во **Шведска** во приватни друштва како што се *Allego* или *Opic* имаат задача да објавуваат договори.

6. Институционални модели и внатрешен организациски дизајн на главните тела за јавни набавки¹

Во однос на претходниот дел за методологија, имајте предвид дека студијата не упатува на природата на договорите што се под одговорност на централните тела за набавки кои можат да имаат влијание на заклучоците што се дадени во овој дел. Ова особено се однесува на земјите-членки во кои регулаторните одговорности за концесии, особено од организациска гледна точка, се спроведуваат одделно од телата што се одговорни за регулирање и следење на договорите за јавни набавки.

Во овој дел на компаративен преглед ќе дискутираме за различни институционални модели кои функционираат во земјите-членки, особено во однос на клучните централни тела за јавна набавка и како овие тела се организирани во општи услови. Внатрешната организација на овие тела во голема мера може да се разликува во однос на правните основи, подреденоста и статусот и основните организациски структури и структури за донесување одлуки. Сепак, постојат значајни сличности.

6.1 Правна основа

Поимот за правна основа на централното тело за јавни набавки ги опишува одредбите на правниот документ кој ја воведува институцијата и ги регулира нејзините цели, функции, органи и власт. Уставот, акт на Парламентот, или законот, кралскиот или претседателскиот указ, министерскиот указ или обичниот можат да формираат правна основа за централната организација за набавки. Покрај тоа, правната основа може да се прошири на различни правни инструменти, особено кога функциите на набавка се доделуваат на низа тела за набавки. Правната основа на телата за набавки кои формираат интегрален дел од владиното министерство е обично дел од општиот закон кој ја регулира организираноста и постапките на Владата. На пример, функциите на набавки на Министерството за финансии на Естонија се регулирани во Републичкиот акт на Владата, функциите на француското DAJ со указ на премиерот, а функциите на Државната агенција за електронски набавки на Летонија се регулирани со Статутот на кабинетот. Спротивно на ова, правната основа на специјализираните служби или агенции за јавни набавки честопати се регулираат во Законот за јавни набавки. Ова е случајот, меѓу другото, на бугарската АЈН, унгарскиот Совет за јавни набавки, италијанскиот Орган за јавни работи, летонското Биро за следење на набавките, полската Канцеларија за јавни набавки и словачката Канцеларија за јавни набавки. Канцеларијата за заштита на конкуренцијата на Чешка своите правни основи ги влече од Уставот, Законот за организација на Владата, Законот за јавни договори и Законот за концесија. Правната основа на Канцеларијата за владина трговија на Обединетото Кралство е указ на ниво на министри, додека на италијанското CONSIP е законодавен указ и два министерски указа. Правните основи на малтешкото Одделение за договори е општиот Финансиски и ревизорски акт. Правните основи за инкорпорирани централни тела за набавка, како што е австриското BBG и финското друштво Hansel Ltd., честопати е регулирано од Законот за трговски друштва, заедно со закон или указ со кој се овластува друштвото да спроведува одредени функции за набавка. Значењето на правната основа на централното тело за набавки е поврзана со вклученоста на односниот

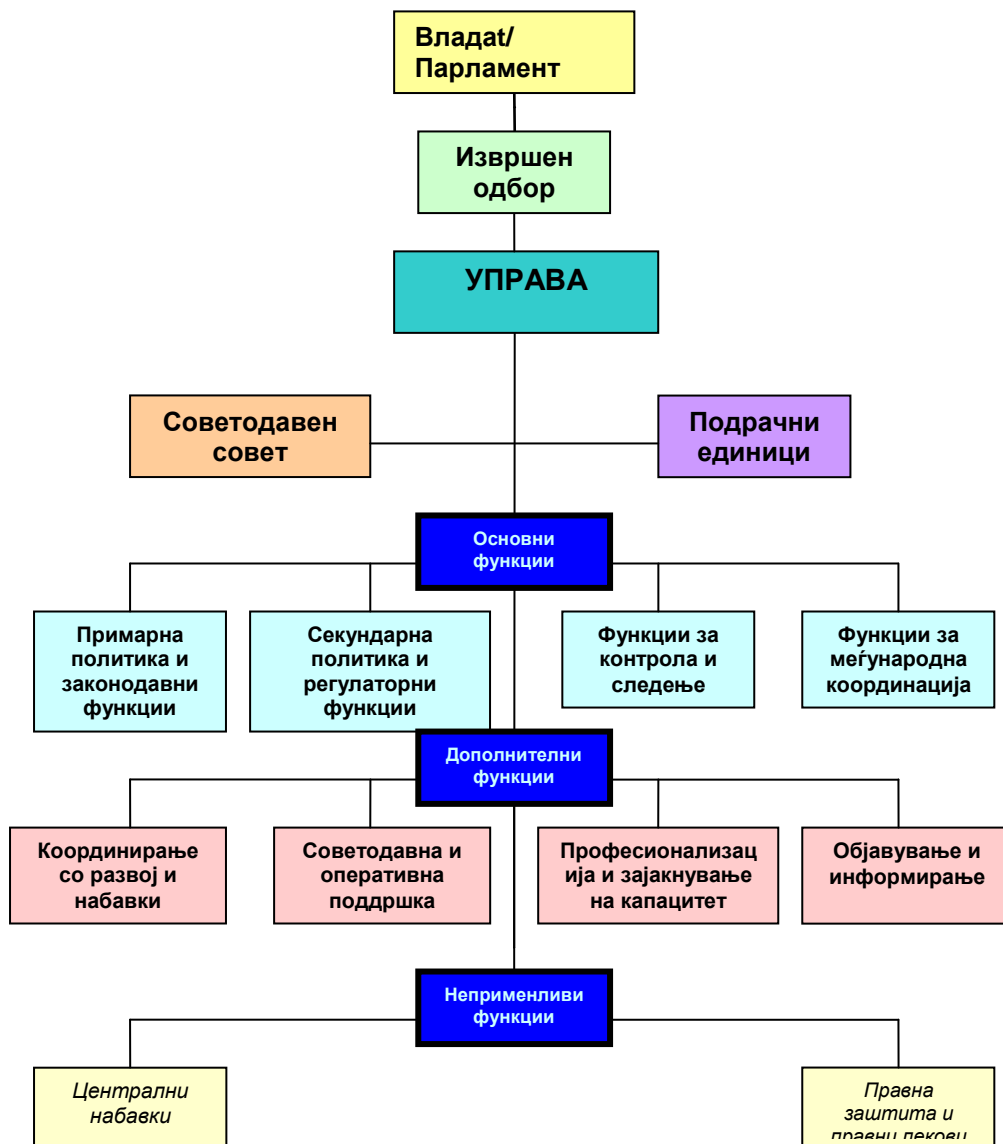
Парламент и независноста на односната Влада што произлегува од оваа вклученост. Ако институцијата се регулира со указ на ниво на министри или со внатрешен статус кој ги регулира организираноста и постапките на Владата, министерот или Владата во целост можат да ги изменат овие функции или права, па дури и да ги укинат без вклучување на законодавните тела. Овие правни основи односната институција ја прават зависен дел од Владата. Ако правната основа на институцијата се регулира со акт на Парламентот или формален закон, тогаш секоја измена на функциите и правата на институцијата е подложна на одобрување од Парламентот, освен ако правните власти не ја овластат Владата да ги воведат овие измени. Оваа зависност за одобрување на Парламентот ѝ дава на институцијата одредена независност од Владата, а оваа независност се зголемува кога правната основа е целосно или делумно регулирана во Уставот.

6.2 Преглед на организациските структури за дизајн и донесување одлуки

Обидот за накратко резимирање и категоризирање на различните институционални модели во земјите-членки е комплицирана задача, бидејќи постои голема разновидност на организациските решенија што функционираат. Меѓутоа, компаративната анализа се разликува помеѓу меѓународните структури на главните тела за набавки во следните услови:

1. Основните рамки на структурите за управување и донесување одлуки (како овие главни тела се организирани, главните поставености и моќи, како се назначува управата, хиерархиите на известување, статусот и надлежноста);
2. Извршната и оперативната структура (како е организирано оперативното тело, главните функции и задачи).

**ОПШТ ИНСТИТУЦИСКИ МОДЕЛ
ЦЕНТРАЛНА СТРУКТУРА НА ЈАВНИ НАБАВКИ**

6.2.1 Структури на управување и донесување одлуки

Повеќето земји-членки го следат моделот на државни служби каде што централните тела за јавни набавки се дел од државната служба, во чиј персонал влегуваат службеници кои се назначуваат, надгледуваат и отпуштаат на ист начин како сите други државни службеници. Главниот државен службеник мора да доставува извештаи до претпоставените во Владата.

Агенцијата за јавни набавки на **Бугарија** е управувана од извршен директор чиј договор е потпишан, изменет и прекинат од министерот за економија и енергетика во координација со премиерот. Генералниот директор на Бирото за јавни набавки на **Естонија**, кој е назначен од министерот за финансии, потпишува одлуки за приговори и ја организира работата на Бирото. Раководителот на Бирото за следење на набавките на **Летонија** го претставува бирото, одлучува за трошењето на средствата, издава внатрешни упатства и назначува и распушта службеници и вработени. Директорот на Државната агенција за електронски набавки на

Летонија управува со работата на агенцијата: управува со агенцијата, подготвува стратегија, ја претставува агенцијата, назначува и отпушта вработени и е одговорен за доделување финансиски ресурси. Овој директор го назначуваат министрите по отворен конкурс, објавен во службен весник. Директорот на **француското** DAJ се назначува со указ и одговара на министерот за економија, финансии и индустрија. Има раководител на **словенечкото** Одделение за јавни набавки, јавни комуналии и концесии. Одделот за јавни набавки во рамките на Канцеларијата за владина трговија на **Обединетото Кралство** е контролиран од виш државен службеник, поддржан од Канцеларијата за девизиско управување и одговора на еден од извршните директори од управниот одред на КВТ. Слично на ова, раководители на односните институции за набавки во **Австрија, Германија, Луксембург и Малта** се државни службеници.

Во некои земји-членки централното тело за јавни набавки е управувано од претседател или претседател со големи овластувања. Доделувањето и прекинувањето на мандатот на толку влијателно лице е суштински фактор во релативната важност на јавните набавки во институционалната структури на Владата. Дефинирачката карактеристика на овој модел се состои во тоа што управувањето со набавките не се доделува од одреден министер, туку од шефот на Владата или шефот на државата или од Парламентот. Ограничен број земји-членки го следат овој модел, имено Кипар, Република Чешка (Биро за заштита на конкуренцијата), Полска, Романија и Република Словачка.

ДЈН на Кипар е дирекција во рамките на Министерството за финансии на земјата, која е независна служба (не спаѓа под ниедно министерство) раководена од Генералниот сметководител кој е назначен од претседателот на државата и не може да се разреши сè до пензионирање. Со Бирото за заштита на конкуренцијата на **Чешка** раководи претседател назначен од претседателот на државата на предлог на Владата за период од шест години. Националниот орган за регулирање и следење на јавните набавки на **Романија** е раководен од претседател и потпретседател кои се под контрола на премиерот.

Според **полскиот** Закон за јавни набавки, претседателот на Бирото за јавни набавки се назначува од премиерот од кандидатите избрани во конкурс. Квалификувано е само лицето со универзитетска диплома и познавање на системот за јавни набавки Мандатот е со времетраење од пет години, со можност за уште еден повторен избор. Претседателот останува во бирото до назначување на лице што ќе го замени. Независноста на претседателот на Бирото за јавни набавки создала цврста позиција за јавните набавки во Полска.

Бирото за јавни набавки на **Словачка** е раководено од претседател, кој се назначува и отстранува од Владата. Мандатот на претседателот и неговиот заменик трае пет години со можност за повторен избор. Според член 111 од Законот бр. 25/2006 мандатот на претседателот или заменикот претседател завршува при истекот на мандатниот период, во случај на оставка, разрешување од страна на словачката Влада или во случај на смрт или изјава за смрт. Владата го разрешува претседателот или заменик-претседателот кога тој законски ќе биде осуден за прекршок, е лишен од правниот капацитет со законска одлука на судот или му е ограничен правниот капацитет, ако е на позиција или извршува активност што не е во согласност со позицијата на претседателот или заменикот претседател, или ако не ги извршувал своите функции во период подолг од шест последователни календарски месеци. Владата може го укине извршувањето на функциите на претседателот или заменик-претседателот доколку е започнато кривична постапка против него во однос на извршувањето на неговите функции. Оттука, според законот, главниот орган на Бирото за јавни набавки може да се укине во одредени пропишани случаи, а не затоа што Владата ја изгубила довербата во него. Оваа правна заштита претставува значително зголемување на мандатот на претседателот. Како што е случајот со Полска, независноста на претседателот, гарантирана со закон, создала цврста позиција за јавните набавки во Република Словачка.

Може да има еден или повеќе **претседатели или заменици претседатели**, назначени или од раководителот на централното тело за јавни набавки или избрани и назначени од надвор. Извршниот директор на **бугарската** АЈН назначува генерален секретар кој го управува,

координира и контролира функционирањето на АЈН според секундарното законодавство и според барањата наведени од извршниот директор. Дирекцијата за јавни набавки на **Кипар** е раководена од заменик-генералниот сметководител, кој е професионален сметководител. Заменик-раководителот го претставува **летонското** Биро за следење на набавките во отсуство на раководител. Сегашните два заменици претседатели на Канцеларијата за јавни набавки на **Полска** се назначуваат и се отповикуваат од премиерот на барање на претседателот на КЈН.

Во другите земји-членки, централното тело за јавни набавки има повисока улога во форма на совет, комитет или одбор за јавни набавки. Унгарија, Италија и Шведска го следат овој модел. Во случајот со Унгарија, Советот за јавни набавки го избира претседателот. Советот е автономно административно тело и, според Законот за јавни набавки, и директно му е подреден на Парламентот. Неговите членови се назначуваат од страна на три учесника – понудувачи, договорни субјекти и лица кои ги застапуваат јавните интереси – во еднакви размери. Законот ги дефинира организациите/лицата кои се овластени да назначуваат членови на Советот. Членовите избираат претседател со петгодишен мандат со 2/3 мнозинство и потпретседател со мандат од две години со просто мнозинство. Членовите на Советот, со исклучок на претседателот, не се вработени со целосно работно време. Органот за јавни работи на **Италија** има претседател и четири членови заеднички назначени од страна на Претседателот на Сенатот и Претседателот на Комората на заменици. Претседателот на одборот го избираат самите членови. Секој член има мандат од пет години без можност за повторно избирање. Италијанското CONSIP има одбор на директори номинирани од Министерството за економија и финансии и составено од девет членови, вклучително претседателот и главниот извршен директор. Претседателот е одговорен за стратешки развој, институционални односи и комуникации, при што главниот извршен директор е одговорен за општите активности. **Шведскиот** НОЈН (Национален одбор за јавни набавки) и неговите членови се назначени од Владата на предлог од различни учесници. Целиот одбор, со своите осум членови е колективен раководен орган на НОЈН за политика и толковни изјави во рамките на неговиот мандат. Членовите се претставници на договорните органи и понудувачи. Претседателот е судија од Административниот апелационен суд. Одборот заседава една месечно. Назначувањето од страна на Парламентот на раководителите на унгарските и италијанските институции значително ја заканува нивната независност од нивните односи влади.

Телата за набавки со колективна структура на владеење, како во Унгарија и Шведска, имаат извршни тела со целосно работно време во рамките на нивните организациски структури. Работното тело на Советот за јавни набавки на **Унгарија** е Секретаријатот, кое се надгледува од Генералниот секретар и е структуриран во различни единици според специфичните задачи на советот. Генералниот секретар беше назначен од советот во 1995 г. со неограничен мандат. Секојдневното работење на **шведскиот** НОЈН е исто така управувана од секретаријатот со кој раководи директор.

Советот или одборот можат да дејствуваат и како **советодавен** орган на централното тело за набавки. Можат да претставуваат различни учесници во системот за јавни набавки како што е Владата, Парламентот, индустриските организации синдикатите или академиите. На пример, полскиот Совет за јавни набавки е советодавно тело на Претседателот на КЈН. Составен е од 10 до 15 членови назначени од премиерот, моментално има 14 членови. Парламентарните групи, националните самоуправни организации и националните организации на претприемачи предлагаат кандидати за Советот. Премиерот назначува членови на Советот. Премиерот го назначува и претседателот на Советот и го избира од неговите членови. Советот го назначува потпретседателот на Советот и го избира од своите членови. Советот ги изразува своите мислења за особено важни прашања поврзани со системот за јавни набавки, како што му е презентирани од претседателот на КЈН; дава свое мислење за нормативните акти поврзани со јавните договори; дава мислење за годишните извештаи на претседателот на КЈН во врска со функционирањето на системот за јавни набавки; воведува начела на професионална етика за лицата што ги извршуваат задачите прецизирани во Законот за јавни набавки во рамките на системот за јавни договори и дава мислење за структурите кои резултираат од проверката спроведена од претседателот на КЈН. Националниот орган за регулирање и следење на јавните

набавки на **Романија** исто така има ваков советодавен одбор. **Унгарскиот** Совет за јавни набавки и **шведскиот** НОЈН исто така ги претставуваат учесниците во системот за јавни набавки, но спротивно на Полска, тие се главни одлучувачки тела на нивните институции.

6.2.2 Извршни и оперативни структури

Извршните функции за централното тело за јавни набавки ги одразува задачите што му се доделени, како што беше наведено во претходните делови од оваа студија во врска со главните функции што обично се среќаваат во овие централни структури за набавки.

Бугарската Агенција за јавни набавки е поделена на три дела: Финансиска и правна дирекција; Оддел за следење, анализа и методологија и Електронска база на податоци. Кипарската Дирекција за јавни набавки има два главни подотсеци: Одделение за политика и развој (ОПР) и Одделение за следење и контрола (ОСК). ОПР е одговорно за изработка на законодавство, стандарди тендерски документи и стандардни договорни документи и за развивање на општи упатства. Ова одделение е одговорно за организирање на национална програма за обука за јавниот сектор и секторот за комунални услуги. ОСК е одговорно за подготовка на упатства и инструкции, помош и следење на договорните органи и собирање статистички и други податоци. ОСК исто така го следи придржувањето до кипарскиот Закон за јавни набавки, на пример во однос на употребата на исклучоци, продолжувања и забрзани постапки. Помошната функција ја извршува ОСК кое обезбедува првостепена поддршка за договорните органи во објаснувањето на законодавството за јавни набавки. КЈН на **Естонија** има две главни одделенија: Одделение за Надзор и Регистарско одделение. Првото извршува должности поврзани со функциите на спроведување и правни лекови и функциите на контрола и следење. Второто извршува функции за објавување и информирање. Поддирекцијата за јавни набавки на **француското** DAJ се состои од три одделенија „општи законодавни и меѓународни прашања“, „советување на јавните купувачи“ и „проспективни и технички прашања“. Унгарскиот Совет за јавни набавки има Правно одделение, Одделение за меѓународни односи и обука и Уредништво одговорно за објавување на огласите во билтени и соопштување на огласите поврзани со постапките на заедницата во Службениот весник на ЕУ, ревизија на сите огласи од гледна точка на законодавството за јавни набавки, враќање огласи на кои им недостасуваат податоци и работење со електронскиот систем за управување со огласите и Интернет-страницата на Советот. Групата за економска анализа се грижи за управувањето и анализата на статистиката за јавни набавки; Финансиското одделение и раководителот на Секторот за човечки ресурси го планираат буџетот на Советот, организира консултации со Министерството за финансии и го спроведува и контролира одобриениот буџет. На крај, внатрешниот контролор врши финансиска ревизија во организацијата.

Органот за јавни работи (ОЈР) на **Италија** е поделен во три главни одделенија. Техничкиот секретаријат ги поддржува сите активности на ОЈР преку изработка на толковни документи или прописи. Инспекциската служба е оперативна подрачна единица на ОЈР; врши контрола и испитување во областа на јавните работи. Опсерваторијата за јавни работи електронски собираат податоци и информации за јавните работи. Понатаму, ги формулира стандардизирани трошоци обезбедува статистички податоци и врши анализа на добивки и трошоци за поддршка на активностите на ОЈР. CONSIP е поделено на седум дирекции. Дирекцијата за контрола и финансии е одговорна за управување со сметководство, биланс и обработка на буџет, трансакции на Министерството за финансии, обработка на квартални извештаи, контрола на управувањето, управување со набавувањето, сметководствено управување со подизведување, недвижен имот, управување со службите за поддршка и индустриска безбедност. Правното одделение и Дирекцијата за корпоративни работи го покриваат одобрувањето и правното управување со доделувањето понуди; управување со базата на податоци на понудата, управување со органот за подизведување и правна поддршка на корпоративните активности. Генералниот директор е одговорен за ИТ насоката и DARPA насоката. Активностите на генералниот директор се поддржани од Дирекцијата за операции. Дирекцијата е одговорна за управување со проектот, управување и следење на договори, поддршка за осигурување на проектот, проучување на квалитативните стандарди за стоки и

услуги, дефинирање на насоките во стратегијата за дизајнирање аукција и алатки и методи за планирање на активности. Дирекцијата за јавни финансии е одговорна за промовирање и управување со сите проекти и услуги на Одделението за финансии, Државниот оддел за општо сметководство и Канцеларијата за општо сметководство. Дирекцијата за информациски системи е одговорна за промовирање и управување со сите проекти и услуги на Министерството за економија и финансии и Министерската канцеларија. DARPA промовира програма за рационализација на јавните расходи.

Бирото за следење на набавките (БСН) на **Летонија** е поделено на три оддели и Комисијата за правна заштита на жалби (КПЗЖ). Правниот оддел ги разгледува приговорите на понудувачите и го застапува БСН пред суд во случаите во кои одлуките на (КРЖ) се предмет на жалба. Одделот за методологија се состои од директор и од три одделенија: Методологија, Законодавство и европски прашања и Контрола. Одделот за информирање се состои од директор и две одделенија: Објавување на набавките и статистика и Развој на системот за јавни набавки. КРЖ е одговорно за приговорите на понудувачите и одлучува за дозволувањето на забраната за склучување договор за набавки.

Канцеларијата за јавни набавки (КЈН) на **Полска** има четири одделенија. Правното одделение обезбедува внатрешни и надворешни правни услуги за КЈН преку четири одделенија: законодавство, правни мислења, административни одлуки и европско право. Одделението за контрола ги извршува задачите поврзани со контролните овластувања на претседателот на КЈН предвидени со ЗЈН и организира соработка на КЈН со други контролни институции, како што е Врховната комора за контрола и регионалните комори за ревизија. Одделението е поделено на четири оддели: *Ex ante* контрола за договори за стоки и услуги; *Ex ante* контрола за договори за јавни работи; *Ex ante* контрола за секторски договори и *Ex post* контрола. Одделението за обука и публикации е одговорно за обука, ширење на материјалите за обука и уредување на *Билтенот за јавни набавки (БЈН)*. Задачите на одделението се поделени помеѓу неговите две единици: Одделение за обука и образовни публикации и Одделение за БЈН. Одделението за меѓународна соработка, студии и анализа е одговорно за меѓународните контакти на КЈН и нејзината соработка со релевантни органи во други земји и во меѓународните организации што се занимаваат со прашањата за јавни набавки. Одделението собира и шири информации за странските и меѓународни одредби и постапки за јавни набавки. Одделението, исто така, го анализира функционирањето на полскиот систем за јавни набавки, пазарот за набавки и неговиот очекуван развој. Изработува годишни извештаи за функционирањето на системот за јавни набавки, кои потоа се доставуваат до Советот на министри (два члена од персоналот). Одделението, исто така, подготвува статистички извештаи што се поднесуваат до Европската комисија во согласност со релевантните одредби од директивите на ЕУ. Одделението собира статистички и други податоци. Бирото за жалби извршува задачи поврзани со постапките на жалби во рамките на ЗЈН и обезбедува услуги за панелите за жалби. Приговорите против одлуките за набавки мора да се достават до релевантни договорни субјекти (првостепени) пред независните панели за жалби на КЈН да го прегледаат случајот на второстепено ниво.

Канцеларијата за јавни набавки (КЈН) на **Словачка** е поделена на Кабинет на претседателот, Кабинет на заменикот претседател, Отсек за законодавство и методологија; Отсек за весник и листи, Отсек за внатрешни одредби и одлуки за приговор, Отсек за инспекција, Отсек за евроинтеграција и меѓународна соработка, Канцеларија за државни служби, Отсек за економија и информациска технологија, Комисии за правни лекови, Одбор за жалби на Кабинетот на заменикот претседател.

7. Административен капацитет на централните структури за јавни набавки

7.1 Дефинирање на концептот за административен капацитет

Една од главните цели на оваа студија е дискутирање на прашањето за административен капацитет во рамките на централните структури за јавни набавки. Новите земји-членки на ЕУ и земјите-кандидатки за ЕУ беа или се соочени со ова прашање како едно од клучните

критериуми во поглавјето за јавни набавки за пристап во ЕУ. Не е доволно земјата-кандидатка само да се усогласи со *acquis*; се очекува од неа да постави целосно безбеден и ефикасен систем за јавни набавки во поширока смисла. Земјите што пристапуваат треба да покажат дека имаат задоволителен степен на административен капацитет на централно владино ниво за спроведување на националното законодавство, транспонирајќи ги директивите на ЕЗ, за ефективно следење на операциите за јавни набавки и за исполнување на сите останати обврски во рамките на директивите на ЕЗ, Договорот за ЕЗ. Овие обврски налагаат воведување на соодветни институции и механизми, вклучително тие што работат со правни лекови, и вршат проверка дали овие институции имаат соодветен персонал и капацитет за ефективно извршување на сите нивни функции, кои можат да покријат голем дел од основните и дополнителните функции за набавки, како што погоре дискутиравме. Сепак, административниот капацитет не треба да се дефинира само во оваа потесна смисла, туку треба да се разгледа надвор од капацитетот што го спроведуваат централните тела за набавка, со цел да се вклучи акумулираниот административен капацитет што е организиран и достапен во рамките на јавната администрација за поддршка на активностите за јавни набавки во земјата-членка. Според оваа поширока дефиниција, административниот капацитет е достапен и обезбеден од бројни учесници во општеството, вклучително учесници во приватниот сектор. Всушност, извршувањето на дел од дополнителните функции, како што е професионализацијата и зајакнувањето на капацитетот, ги споделуваат многу актери во земјите-членки, додека основните функции обично претставуваат одговорност на главните централни тела за набавка. Оваа студија не го анализира административниот капацитет во поширока смисла, туку го ограничува вниманието на дискусијата за капацитетот на централно владино ниво. Сепак, мора да се истакне дека оваа студија не врши обид за оценување на капацитетот на поединечна земја-членка, туку само за обезбедување преглед на начинот на кој земјите-членки избрале да ги организираат и опремаат со персонал главните тела за набавки. Потребата и достапноста на капацитетот во рамките на овие главни тела зависи од низа фактори, како што е големината на стопанството, бројот на договорни субјекти и договори за набавки, административна структура на земјата-членка, како и, се разбира, степенот до кој националната Влада им дава предност на јавните набавки. .

Поимот за административен капацитет на централно ниво го поставува прашањето дали централните тела за јавни набавки на една земја-членка имаат човечки, финансиски и други ресурси потребни за извршување на клучните функции за јавни набавки наведени во воведот. Ова прашање исто така се однесува на тоа како централните тела за јавни набавки ги извршуваат овие функции. Административниот капацитет на земјите-членки значително се разликува, варирајќи од мали одделенија сместени во националните министерства до канцеларии за јавни набавки со неколку стотици вработени или државни службеници. Образованието на персоналот кој работи во централните институции е особено важно во контекст на високо регулирано политичко ниво на кое влијаат политиките на ЕУ.

Како што наведовме во претходните делови од оваа студија, централните тела за јавни набавки на земјите-членки мора да извршуваат голем број функции. Многу од овие функции се директно поврзани со членството во ЕУ. Примарното и секундарното законодавство мора да се изработи во регулаторна средина на речиси постојана реформа, како што налага законодавачот и прецедентното право на Европскиот суд на правдата. Покрај тоа, централното тело за набавки мора да го координира националниот придонес кон овој законодавен процес преку советодавен комитет и специјализиран совет до националната Влада. Статистичкиот материјал мора да се собира и пренесува. Европската комисија и централната организација за јавни набавки на други земји-членки мора да имаат постојан национален орган за контакт. Како резултат на тоа, националната структура за јавни набавки со соодветен административен капацитет е основна за извршување на основните функции и за исполнување на барањата за членство во ЕУ во областа на јавните набавки. Сепак, една земја-членка исто така има потреба од административен капацитет за извршување бројни дополнителни функции во однос на нивното индиректно, но многу значајно, влијание врз спроведувањето во пракса на јавното законодавство и врз поддршката што ја обезбедуваат за развој на националниот систем за јавни набавки.

7.2 *Административен капацитет на централните тела за јавни набавки*

Административниот капацитет на организациите за јавни набавки во земјите-членки се состои од човечки ресурси, вклучително големина на персоналот, состав на персоналот и нивно образование, финансиски ресурси и управен статус.

7.2.1 *Големина и образование на персоналот*

Човечките ресурси на централната организација за јавни набавки се централно прашање во контекст на административниот капацитет. Големината на персоналот – бројот на луѓе што работат за главното централно тело за набавки и други релевантни институции – е почетната точка (квантитет). Ако институциите постојано имаат недостиг на персонал, нивниот капацитет на човечки ресурси не е доволен за ефективно извршување бројни функции. Покрај тоа, образованието на персоналот е многу важно. Бројот на адвокати, економисти, политички научници, поранешни практичари, инженери или сметководители е исто толку важен колку и обуката на дополнителниот персонал. Понатаму, улогата на континуираното образование, внатрешно или надворешно, има одредена важност. Слично на финансиските ресурси погоре наведени, односот помеѓу големината на националниот пазар за јавни набавки и сложеноста на задачите што ѝ се доделени на централната организација за набавки и големината на нејзиниот персонал се други релевантни услови. Големината на персоналот на телата за јавни набавки варира во секоја земја-членка. Покрај тоа, бидејќи многу од релевантните институции се занимаваат со многу прашања како дополнување на функциите за јавни набавки што се погоре наведени, не е секогаш јасно колку луѓе всушност работат на основните и дополнителните централни функции за јавни набавки.

Отсекот за законот за јавни набавки на **Австрија** во рамките на Уставната служба на сојузната канцеларија има персонал од четири државни службеници со завршени правни студии со полно работно време. Персоналот на *Bundesbeschaffungs GmbH* кој е во државна сопственост има 58 члена: еден државен службеник и 57 вработени. Петте лица што работат во неговиот правен оддел имаат универзитетска диплома од правни студии. Во Одделението за набавки, персоналот има или техничко или трговско образование или универзитетска диплома. Вкупниот број на персоналот во Агенцијата за јавни набавки во **Бугарија** изнесува 38 и се состои од државни службеници и вработени, од кои 34 имаат завршено магистерски студии (19 со економска, девет со правна и шест со информатичка диплома). Во блиска иднина персоналот ќе достигне над 50. Одделот за јавни набавки на **Кипар** има 14 вработени, со исклучок на канцеларискиот персонал. Има пет професионални сметководители, шест со универзитетски дипломи од економија и инженерство и три виши носители на LCCI.

Правниот одел на Канцеларија за заштита на конкуренцијата на **Чешка** има шест вработени, Отсекот за јавни набавки 30 вработени, Апелационата комисија шест вработени и околу 20 надворешни специјалисти, Одделот за организација и финансии десет вработени и Одделот за евроинтеграција и меѓународни односи исто така десет вработени. Повеќето вработени имаат универзитетска диплома од областа на правото или економијата. Четири државни службеници во Министерството за финансии на **Естонија** се занимаваат со прашањата за јавни набавки, а во Канцеларијата за јавни набавки работи персонал од 18 члена. Во **Финска** околу четири државни службеници во Министерството за финансии и 50 вработени во приватното друштво Hansel Ltd работат на прашањето за набавки.

Во **Франција** приближно 40 луѓе работат во Дирекцијата за јавни набавки, 18 за Државната комисија. Во поддирекцијата за набавки во рамките на Одделот за судски прашања, Министерството за економија, финансии и индустрија, 30 државни службеници имаат универзитетски дипломи. Во 2005 г., Советот за јавни набавки на **Унгарија** имал 23 членови, Секретаријатот имал персонал од 33 вработени. Повеќето членови на персоналот се државни службеници, но некои се вработени на скратено работно време под општи или посебни услови. Според унгарскиот Закон за државни службеници, потребна е диплома од средно образование, а во случај на работно место администратор потребна е стручна диплома од средно ниво. Државниот службеник мора да ги помине испитите за јавна администрација, а правникот мора

да помине правен професионален испит во рок од три години по вработувањето. Комесарите за јавни набавки мора да имаат диплома од високо образование и три години работно искуство и мора да го поминат професионалниот испит за јавна администрација. Во 2005 г., вкупниот број на персоналот што работи во унгарскиот Арбитражен одбор за јавни набавки и неговиот секретаријат изнесуваше 79 лица. Националниот оддел за политика на јавни набавки на **Ирска** моментално има 10 до 12 членови на персоналот: раководител на оддел, професионален советник за изградба, петочлен персонал со средно ниво на управување и персонал од четири до пет члена на канцелариско ниво.

Во 2006 г., Органот за јавни работи на **Италија** имаше персонал од 237 државни службеници, при што повеќето имаа диплома од инженерство, право или економија. Процентот на персонал запознаен со правото на ЕЗ е околу 70 проценти. CONSIP има околу 500 вработени, од кои 355 се со универзитетска диплома. Персоналот од 32 члена на Бирото за следење на јавните набавки на **Летонија** се состои од 18 државни службеници и 14 вработени, додека Државната агенција за електронски набавки има персонал од 32 члена, од кои 18 се државни службеници и 14 се вработени. Приближно половина од нив имаат правна основа, а околу четвртина од нив имаат образование од областа на економијата. Сите се запознаени со јавните набавки, освен деловниот и административниот персонал и сметководителите. Два државни службеника во Министерството за јавни работи на **Луксембург** се фокусираат посебно на јавните набавки.

Претседателот на Канцеларијата за јавни набавки на Полска е поддржан од персонал до 115 члена. Сите државни службеници и речиси сите вработени на КЈН имаат универзитетска диплома и многу од нив се правници. Три члена од персоналот на Одделот за европско право и четири члена од персоналот на Одделот за меѓународна соработка, студии и анализа се запознаени со правото на ЕЗ; Целиот персонал на Правниот оддел, Одделот за контрола, Одделот за меѓународна соработка, студии и анализа и Одделот за обука и публикации се запознаени со Законот за јавни набавки. Финансиските и технички аспекти на набавките им се познати на дел од персоналот со имаат искуство во договорните органи. Девет државни службеници работат со **португалското** *Direcção Geral do Património*.

Во Романија, Националниот орган за регулирање и следење на јавните набавки (НОРСЈН) моментално има персонал од 70 вработени со полно работно време, но според законот вкупниот број на позиции што треба да се исполни е 125. 90 проценти од персоналот имаат универзитетска диплома од различни области и вклучуваат економисти, адвокати и инженери. За НОРСЈН важат правилата на јавната администрација за промовирање. Целиот персонал на НОРСЈН е запознаен со одредбите од законодавството за јавни набавки. Околу 130 членови на персоналот во Министерството за финансии работат на *ex ante* контрола во областа на јавните набавки. Канцеларијата за јавни набавки на **Словачка** има персонал од околу 110 членови, од кои 90 се државни службеници, а 20 вработени; речиси сите од нив се со средно или универзитетско образование. Осум државни службеници со академско образование работат за Одделот за јавни набавки, јавни комуналии и концесии на **Словенија**.

Секретаријатот на **шведскиот** НОЈН има девет до десет вработени (правници и економисти со универзитетска диплома) и двајца државни службеници во Министерството за финансии кои работат на прашањата за јавни набавки. Канцеларијата за владина трговија на **Обединетото Кралство** моментално вработува околу 500 луѓе, поголемиот дел од нив државни службеници и консултанти, но само мал дел од нив се ангажирани во работите поврзани со централната политика на набавки - вкупно 25. Нивното образование варира. Поголемиот дел од персонал добил професионална обука од областа на јавни набавки и повеќето се запознаени со правото на ЕЗ и законот за јавни набавки. Голем дел од членовите на персоналот е запознаен со финансиските и технички аспекти на набавките.

7.2.2 Средства од финансиски приходи

Финансиските ресурси се однесуваат на буџетот на централните институции за јавни набавки, но и на изворите на нивниот приход. Многу институции својот приход го добиваат од општиот буџет, на пример распределба на буџетот на министерството во кое припаѓаат. Другите

канцеларии можат да имаат сопствен извор на доход, на пример преку надоместоци што се исплаќаат за објавување договори или преку одредена форма на „такси“ за секој договор. Големината на буџетот не е основното прашање овде. Големината на националниот пазар за јавни набавки и сложеноста на задачите што ѝ се доделени на централната организација за набавки се други релевантни услови.

Во 2005 г., буџетот на Агенцијата за јавни набавки на **Бугарија** беше внатрешно изработен, а потоа доставен до Министерството за економија и енергија за одобрување. Буџетот на Канцеларијата за заштита на конкуренцијата на **Чешка** претежно е дел од владиниот буџет, но лицето што потполнува приговор мораше да обезбеди депозит и истовремено да ја плати сега веќе укинатата административна такса. Годишниот буџет на Канцеларијата за јавни набавки на **Естонија** е дел од општиот државен буџет. Годишниот буџет на поддирекцијата за јавни набавки на **Француското DAJ** е дел од државниот буџет.

Во 2005 г. буџетот на Советот за јавни набавки на **Унгарија** беше дел од законот за годишен буџет. Буџетот се изработува преку консултации помеѓу персоналот на секретаријатот на СЈН и Министерството за финансии, а потоа се усвојува од Парламентот. Сепак, доходот не потекнува само од буџетот на министерството, туку и од надоместоците за објавување и казните (50% од доходот). Надоместоците за услуги на јавната администрација поврзани со управувањето со различни листи (листа на официјален консултант за јавни набавки, официјална листа на акредитирани изведувачи, листа на посредници) и надоместоци што се плаќаат при започнување на постапките на правна заштита претставуваат други извори на доход за СЈН. Покрај тоа, доходот од продажбите на билтенот исто така оди за Советот (иако овој доход е значително помал од трошоците за објавување).

Буџетот доделен на CONSIP во **Италија** е дел од општиот буџет на министерството и доаѓа од фиксна квота со која се покриваат фиксните трошоци на програмата (т.е. персоналот) и променлива квота со која се покриваат трошоците за иновативни стратешки проекти. Буџетот на Бирото за следење на набавките на Летонија е дел од државниот буџет. Буџетот за работа на Одделот за договори на Малта е финансиран од општиот владин буџет. Буџетските пресметки се изработуваат во септември секоја година и се препраќаат до Министерството за финансии. Буџетот се усвојува според приоритетите на државата. Парламентот го одобрува ревидираниот буџет на крајот од календарската година.

Првичниот буџет на Канцеларијата за јавни набавки на **Полска** е дел од државниот буџет и се изработува во согласност со Законот за буџет. Трошоците од постапките за жалби се покриени од задолжителни надоместоци за регистрација. Буџетите на различните **португалски** институции за набавка се дел од државниот буџет. Буџетот на романскиот Национален орган за регулирање и следење на јавните набавки е дел од општиот државен буџет. Буџетот на Канцеларијата за јавни набавки на Словачка претставува посебен дел од државниот буџет. Приходот на државниот буџет доаѓа од надоместоците, казните и кауциите.

Финансиите на Одделот за јавни набавки, јавни комуналии и концесии на **Словенија** се дел од општиот буџет на министерството и Владата. Операциите на **шведскиот** НОЈН се финансираат преку општиот владин буџет. Финансиите на Дирекцијата за јавни набавки (ДЈН) во рамките на Канцеларијата за владина трговија на **Обединетото Кралство** се финансираат од државниот буџет, кој ги опфаќа сите тековни трошоци; само еден дел е посветен на надворешниот извор на добра и услуги. Годишниот корпоративен буџет на КВТ е договорен во Министерството за економија и финансии по дискусиите за проценките на нивоата на извори потребни за поднесување на деловниот план, кој е составен од плановите на индивидуалните организациски единици. Индивидуалните деловни планови и буџети се разгледуваат од страна на Одборот за инвестиции и спроведувања на КВТ која обезбедува дека ресурсите доделени на различни елементи на организација се усогласени со корпоративните приоритети. Буџетот на ДЈН се донесува на истиот начин како и буџетот за другите организациски единици на КВТ.

Како што можевме погоре да видиме, централните институции за јавни набавки во повеќето земји-членки се финансираат преку општиот владин буџет или буџет на министерствата. Во сите земји-членки поголемиот дел од нивното финансирање се обезбедува преку општиот

влади́н буџет или буџетот на министерствата. Во Унгарија и Полска дополнителниот доход се добива од таксите и депозитите што мора да се платат за постапките на правна заштита. Сепак, овој дополнителен доход значи дека институциите што ги извршуваат централните функции за јавни набавки, како што е дефинирано во оваа студија, мора исто така да ги извршуваат поврзаните функции за ревизија. Надоместоците исто така можат да генерираат доход кога централните институции за јавни набавки се одговорни за чување на квалификациските листи или објавување на огласи.

8. Менување на средината на јавните набавки

Овој дел обезбедува широк преглед на факторите што можат да влијаат на системите за јавни набавки во земјите-членки и да дискутираат за можните импликации на овој процес на промена.

Како што претходно дискутиравме, студијата го открива постоењето на речиси јасна линија на поделба помеѓу типот на организациска структура во групата нови земји-членки во споредба со структурата во „старите“ земји-членки. Општо гледано, поголемиот дел на земјите што неодамна се приклучиле на ЕУ основале споредливо силно централно организациско тело во рамките на нивните владини структури. На овие тела им е доделен широк степен на одговорност и координативни улоги кои ги покриваат основните функции, како и поширок опсег дополнителни функции. Во „старите“ земји-членки, дополнителните функции, особено задачите на поддршка, честопати се организирани на децентрализиран начин.

Како почетна точка за дополнителна дискусија, може да се прашате зошто системите за јавни набавки, институционално, толку различно се развиле во двете групи земји-членки. Едно можно објаснување се разликите во околностите и условите под кои се формиран системите за јавни набавки и развиени во новите земји-членки во споредба со еволутивниот процес што го карактеризира институционалниот развој во „старите“ земји-членки. Првично, спроведувањето на ново законодавство за јавни набавки засновано на пазарот, честопати со многу кратка временска рамка, налага ефективна и брза мобилизација на поддршка и напори од Владата за истото да биде успешно. Според тоа, владите главно сфатија дека предуслов за ефективни правни реформи е достапноста на централизирано институциско решение, на кое ќе му се додели овластување и задачи на координација, управување и поддршка на спроведувањето на законодавството за јавни набавки. Потребата за силна фокусна точка во рамките на владината структура беше дополнително нагласена кога група земји го стекна статусот на земја-кандидатка, според тоа додавајќи група дополнителни квалификувани обврски. Земјите-пристапнички на ЕУ имаат обврска за транспонирање на правото на Заедницата во областа на јавните набавки. Подеднакво важно, мораа да го зајакнат централниот административен капацитет за да обезбедат дека *acquis* не само што правилно ќе се транспонира, туку и законодавството за јавни набавки ефикасно ќе се спроведе. Спротивно на оваа многу брза и радикална смена на системи, која резултираше претежно со типични централизиран институционални модели, јавните набавки во „старите“ земји-членки постепено се развиваа во период подолг од еден век, што, секако, доведе до воведување на различни организациски модели. Поголемиот дел задржаа прилично децентрализирана структура и организација на јавните набавки. На централно владино ниво, „старите“ земји-членки настојуваа да се потпираат на мали правни функции и функции за јавни набавки, додека дополнителните функции, како што е советувањето за набавки и зајакнувањето на капацитетот, честопати беа одговорност споделена со регионалните и локални власти и со многу други учесници, вклучително во приватниот сектор.

Со оваа разлика помеѓу новите и „старите“ земји-членки како основа за продолжување на дискусиите, веќе се појавија или моментално се спроведуваа низа важни настани во областа на јавните набавки. Овој процес на промени мора ефективно да се разгледа и обработи од владите, бидејќи овие промени упатуваат на тоа како најдобро да се организира институционалната структура на системот за јавни набавки. Земјите-членки особено треба да ги разгледаат следните главни развои.

Неодамнешен законодавен и регулаторен развој во Европската унија

Со донесувањето на Директивите 2004/17/EЗ и 2004/18/EЗ на ЕЗ, земјите-членки беа обврзани да го усвојат националното законодавство за набавки, транспонирајќи се во новите директиви до 1 февруари 2006. Новите директиви воведоа низа нови инструменти и механизми што ја одразуваат потреба во пораст за зголемена јасност, модернизација и упростување на европската законодавна мрежа за јавни набавки. Иако дискретно право на земјите-членки е во одредени случаи самите да одлучат дали ќе воведат одредена одредба во директивите, како што е конкурентен дијалог, општиот впечаток е дека за поголемиот дел од земјите-членки новите директиви можат да наложат значителна промена во однос на организираноста и спроведувањето на јавните набавки. Тие не мора да влијаат на начинот на кој се организирани типичните регулаторни функции и функциите на следење во рамките на структурата за јавни набавки, туку на степенот на различни функции за поддршка и координација. Една главна цел на новата законодавна мрежа беше да се понуди повисок степен на упростување во процесот на набавка и достапноста на повеќе опции во изборот на методите на набавки, ова дефинитивно беше постигнато, но ефектите од овие промени истовремено ќе генерираат зголемена сложеност во повеќето сектори на системот за јавни набавки. Најочигледните промени се воведувањето на рамковни спогодби, централни тела за набавка, електронска набавка, конкурентен дијалог, технички спецификации засновани на перформанси и разгледувања на животната средина. Некои земји-членки веќе вклучија дел од новите процедури во националните одредби, како што се рамковните спогодби и централните тела за набавка, но оваа категорија на земји-членки нема да остане непогодена кога станува збор за ревидирање на законодавството за набавки, вклучително спроведувањето на регулативи и одлучување како најефикасно да се организираат овие механизми.

Технолошки развој

Употребата на електронските средства и методи во поширок опсег во различните фази на процесот на јавни набавки постепено ќе се воведат и употреби во јавните набавки, со што ќе се заменат тековните методи засновани на хартија. Исто така, постојат уште неколку промени поврзани со брзи развој во секторот на информациска технологија, влијаејќи на пазарот на јавни набавки, а како резултат на тоа генерирајќи потреба сите земји-членки внимателно да разгледаат како овој предизвик најдобро ќе се исполни и каков вид на подготовки треба да се спроведат за најефикасно да го прилагодат својот систем на набавки на новите услови на пазарот. Технолошкиот развој ќе даде основна смена на практики и шеми на начин на кој во иднина ќе се извршуваат јавните набавки, но секако не е можно во оваа фаза да се предвидат сите практични и оперативни последици. Сепак, предвидени се некои веројатни ефекти, како што е зголемената потреба за развивање функции за централна поддршка со систем на упатства базиран на Интернет, креирање стандардизирани системи за тендерска и договорна документација, дизајнирање подобрени и лесно достапни публикациски и информациски системи базирани на Интернет и развивање на системи за координација и заедничка соработка помеѓу договорните субјекти.

Зголемено нагласување на ефикасноста

Операциите на јавни набавки, а подоцна и структурата за поддршка на набавките, во голема мера се под влијание на тековните напори во многу земји за рedefинирање на улогата на јавниот сектор со воведување нови иницијативи за економски реформи и мерки за добивање порентабилни решенија за испорака на услугите на јавниот сектор, како што е дерегулација, приватизација на јавните операции, употреба на концесиски аранжмани и јавни/приватни партнерства.

Заедно со новите инструменти утврдени во директивите на ЕЗ и зголемените напори за зголемување на ефикасноста и добивање „најдобра вредност за пари“ во јавниот сектор на сите нивоа, поголем акцент треба да се стави на потребата од креирање системи за координирана набавка и на пошироката употреба на рамковни спогодби, таму каде што е потребно, со цел да се искористи агрегатната набавна моќ и да се добијат подобри цени, помали трошоци и

техничка и функционална стандардизација на производите и услугите доделени на јавниот сектор.

Континуирана професионализација на функциите на набавка

Комбинираните ефекти на регулаторните, технолошки и трговски развивања треба да создадат побарувачка за зголемена професионализација на функцијата на набавки на оперативно ниво (во договорните субјекти, како и во приватниот сектор). Договорните субјекти секако дека ќе се соочат со посложена средина на набавки, со поголема група функции и одговорности или во најмала рака со значително поинаква ситуација во споредба со вообичаените задачи за набавка, кои ќе влијаат на бараните способности и изборот на организациски и кооперативни решенија. Ќе има континуирана побарувачка за повисоко образование, како и специјализирана обука за јавни набавки во различни дисциплини и професии.

За да бидат ефикасни, структурите за јавни набавки ќе мора да бидат осетливи на менувањето на средината за набавки и да преземат соодветни чекори за градење соодветни институционални решенија за јавни набавки. Особено, ќе биде потребна посилна структура, обезбедувајќи професионален совет и зајакнување на капацитетот.

Основните регулаторни функции и функции за следење ќе останат во рамките на централната владина администрација, бидејќи советодавните задачи можат тесно да се поврзат со законодавните и регулаторни функции. Сепак, професионалниот совет и функции за поддршка на операциите можат да се организираат и централно, но понатаму ќе претставуваат споделена одговорност обезбедена од многу учесници, вклучително во приватниот сектор. Функциите на информациска технологија и објавување лесно можат да се извршуваат надвор од централното ниво од страна на специјализираните тела, вклучително тие во приватниот сектор. Професионализацијата и функциите на зајакнување на капацитетот можат да бидат одговорност на централно ниво во однос на политиките и стратешките упатства, но ќе се спроведуваат и од многу тела и актери.

9. Резиме на главните заклучоци

Студијата укажува дека постојат сличности и разлики на начинот на кој земјите-членки ги организирале нивните функции за централни јавни набавки.

Прво, за целите на оваа студија овие функции беа дополнително поделени во **два типа функции**, имено основни и дополнителни. Сите земји-членки избраа да ги организираат основните функции – претежно политички и регулаторни задачи – централно на највисоко владино ниво, додека ситуацијата е поинаква во однос на дополнителните функции или функциите ориентирани кон поддршка. Се чини дека групата земји-членки што неодамна влегле во ЕУ преферирале да ги организираат своите структури на набавки на поцентрализиран начин, со висока концентрација на функции доделени на неколку централни институции, додека групата „стари“ земји-членки покажува поинаква слика, со поширока распределба на функции за различни тела на различни нивоа од администрацијата.

Второ, студијата го дискутира прашањето на **административен капацитет** во рамките на структурите за јавни набавки за ефективно и ефикасно исполнување на сите одговорности поврзани со управувањето на системот за јавни набавки на централно ниво. Студијата заклучува дека административниот капацитет не само што е поврзан со бројот на персонал и финансиските ресурси што се достапни во рамките на централните институции за набавка туку мора да биде и поопширно дефиниран. Вкупниот капацитет на земјите-членки за поддршка на операциите на јавни набавки на акумулирана основа може да биде висок ако се вклучат сите учесници во општеството, така што овој капацитет не се ограничува на нивото на централните институции. Додека студијата пренесува интересни информации за количеството ресурси доделени на централно ниво, истовремено треба да се има предвид дека големината на централните институции за набавки зависи од низа фактори како што е големината на економијата и бројот на договорни субјекти и договори за набавки и не мора да ги одразува приоритетите на Владата.

Трето, студијата се однесува на прашањата поврзани со организацијата, подреденоста, статусот и правната основа на централните тела за набавка. Кој било организациски модел да се избере, се чини дека јавните набавки обично се одговорност на Министерството за финансии, Министерството за економија или Министерството за јавни работи. Правната основа честопати е законот за јавни набавки или административниот закон. Некои земји членки основаа канцеларии или агенции за јавни набавки, кои имаат понезависен статус и се директно подредени на Парламентот или Владата, додека другите дејствуваат како оддели во самите структури на министерствата. Некои функции од оперативна природа се организирани во фирми во приватна сопственост.

Четврто, еволуцијата на клучните функции за набавки накратко е дискутирана во однос на менувањето на средината за јавни набавки, коа постепено станува сè посложена како резултат на воведувањето на нови инструменти и механизми за набавки, технолошки развои и давање приоритет на ефикасноста на испораката на јавните услуги. Секоја структура за набавки ќе мора да разгледа како најдобро да постигне зголемена професионализација на функцијата за набавки и да ја задоволи дополнителната потреба за развој, особено, на структурата за помош на набавките. Според тоа, од суштинско значење е пронаоѓањето на соодветен глобален организациски модел кој ќе воведо ефективна и природна рамнотежа помеѓу спецификациите на вклучените функции и барањата на овие функции во однос на независност и интеракција, додека истовремено ќе одбегнува конфликти на интерес.

АНЕКС

КОМПАРАТИВЕН ПРЕГЛЕД НА СТРУКТУРИТЕ НА ЈАВНИ
НАБАВКИ ВО ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ НА ЕУ

Земја-членка	Клучни институции	Број на персонал	Подреденост	Главни функции
1. Австрија (Полуцентрализирана структура)	Оддел за законот за набавки	4	Кабинет на сојузниот канцелар	Изработка на примарно и секундарно законодавство Функции за меѓународна координација Советодавни функции Функции за следење и контрола Информативни функции
	Сојузно друштво со ограничена одговорност за јавни набавки	58	Министерство за финансии	Деловен развој и координација Функција за централно купување
2. Бугарија (Централизирана структура)	Агенција за јавни набавки	38	Министерство за економија и енергија	Изработка на примарно и секундарно законодавство Советодавни функции и функции за поддршка на операциите Функции за меѓународна координација Функции за следење и контрола Функции за објавување и информирање Функции за професионализација и зајакнување на капацитетот
3. Кипар (Централизирана структура)	Дирекција за јавни набавки	14	Трезор	Изработка на примарно и секундарно законодавство Советодавни функции и функции за поддршка на операциите Функции за меѓународна координација Функции за следење и контрола Функции за професионализација и зајакнување на капацитетот
4. Република Чешка (Централизирана структура)	Оддел за јавни инвестиции	17	Министерство за регионален развој	Изработка на примарно и секундарно законодавство Советодавни функции Функции за меѓународна координација Функции за следење и контрола Функции за објавување и информирање (делумно)

5. Естонија (Централизирана структура)	Канцеларија за јавни набавки	19	Министерство за финансии	Советодавни функции и функции за поддршка на операциите Функции за меѓународна координација Функции за следење и контрола Функции за објавување и информирање Функции за професионализација и зајакнување на капацитетот
	Државна единица за помош и јавни набавки, Оддел за јавно раководење	4	Министерство за финансии	Изработка на примарно и секундарно законодавство
6. Финска (Децентрализирана структура)	Оддел за трговија	4	Министерство за трговија и индустрија	Изработка на примарно и секундарно законодавство Функции за меѓународна координација (споделени) Советодавни функции (споделени) Функции за следење и контрола Информативни функции Функции за професионализација и зајакнување на капацитетот (споделени)
	Оддел за буџет	2	Министерство за финансии	Општи политички функции
	Haus Ltd..	2	Министерство за финансии	Функции за професионализација и зајакнување на капацитетот (споделени)
	Hansel Ltd.	50	Министерство за финансии	Деловен развој и координација Функција за централно купување
7. Франција (Полуцентрализирана структура)	Оддел за јавни набавки, Дирекција за правни работи	40	Министерство за економија, финансии и индустрија	Изработка на примарно и секундарно законодавство Советодавни функции и функции за поддршка на операциите Функции за меѓународна координација Функции за следење и контрола Информативни функции

8. Германија (Полуцентрализирана структура)	BMWi	10	Сојузно министерство за економија и технологија	Изработка на примарно законодавство Изработка на секундарно законодавство Функции за меѓународна координација Советодавни функции Функции за следење и контрола Информативни функции
	Bundesverwaltungsamt (Сојузна канцеларија за управување)	9	Сојузно министерство за внатрешни работи	Функција за објавување
	Министерство за транспорт, градежништво и урбани прашања			Функции за професионализација и зајакнување на капацитетот (споделени со многу)
9. Унгарија (Централизирана структура)	Совет за јавни набавки	35	Парламент	Советодавни функции и функции за поддршка на операциите Функции за меѓународна координација Функции за следење и контрола Функции за објавување и информирање Функции за професионализација и зајакнување на капацитетот
	Оддел за граѓанско право, кодификација и меѓународно приватно право	4	Министерство за правда и спроведување на законот	Изработка на примарно и секундарно (споделено) законодавство Функции за меѓународна координација
10. Ирска (Полуцентрализирана структура)	Одделение за национална политика за јавни набавки	12	Оддел за финансии	Изработка на примарно законодавство Советодавни функции и функции за поддршка на операциите Функции за меѓународна координација Функции за следење и контрола Функции за професионализација и зајакнување на капацитетот
11. Италија (Полуцентрализирана структура)	Орган за јавни работи	237	Парламент	Функции за следење и контрола
	CONSIP (јавно друштво со ограничена одговорност)	500	Министерство за економија и финансии (сопственик)	Советодавни функции и функции за поддршка на операциите Функции за професионализација и зајакнување на капацитетот Деловен развој и координација Функција за централно купување

	Совет на министри			Изработка на примарно законодавство
12. Летонија (Централизирана структура)	Биро за следење на набавките	32	Министерство за финансии	Советодавни функции и функции за поддршка на операциите Функции за меѓународна координација Функции за следење и контрола Функции за објавување и информирање Функции за професионализација и зајакнување на капацитетот Правна заштита на приговори и правни лекови
	Министерство за финансии	3		Изработка на примарно и секундарно законодавство Функции за меѓународна координација
13. Литванија (Централизирана структура)	Канцеларија за јавни набавки	60	Кабинет на Премиерот	Изработка на секундарно законодавство Советодавни функции и функции за поддршка на операциите Функции за меѓународна координација Функции за следење и контрола Функции за објавување и информирање Функции за професионализација и зајакнување на капацитетот
	Министерство за економија	3		Изработка на примарно законодавство Функции за меѓународна координација
14. Луксембург (Полуцентрализирана структура)	Министерство за јавни работи	1		Изработка на примарно законодавство Советодавни функции Функции за меѓународна координација Функции за следење Информативни функции
15. Малта (Централизирана структура)	Оддел за договори	40	Министерство за финансии	Изработка на примарно и секундарно законодавство Советодавни функции и функции за поддршка на операциите Функции за меѓународна координација Функции за следење и контрола Функции за објавување и информирање Функции за професионализација и зајакнување на капацитетот Деловен развој и координација Функција за централно купување

				Правна заштита на приговори и правни лекови (Одбор за жалби)
16. Полска (Централизирана структура)	Канцеларија за јавни набавки	116	Кабинет на Премиерот	Изработка на примарно и секундарно законодавство Советодавни функции и функции за поддршка на операциите Функции за меѓународна координација Функции за следење и контрола Функции за објавување и информирање Функции за професионализација и зајакнување на капацитетот Правна заштита на приговори и правни лекови (Биро за жалби) – КЈН го управува системот
17. Португалија (Децентрализирана структура)	Генерална дирекција за државна сопственост; Дирекција за европски прашања Оддел за јавни набавки; Институт за јавни работи	9	Совет на министри	Политички функции и изработка на примарно законодавство (Влада) Функции за меѓународна координација Деловна координација Функција за централно купување Функции за следење и контрола Функција за зајакнување на капацитет
18. Романија (Централизирана структура)	Национален орган за регулирање и следење на јавните набавки	70	Кабинет на Премиерот	Изработка на примарно и секундарно законодавство Советодавни функции и функции за поддршка на операциите Функции за меѓународна координација Функции за следење и контрола Информативни функции Функции за професионализација и зајакнување на капацитетот
19. Република Словачка (Централизирана структура)	Канцеларија за јавни набавки	110	Совет на министри	Изработка на примарно и секундарно законодавство Советодавни функции и функции за поддршка на операциите Функции за меѓународна координација Функции за следење и контрола Функции за објавување и информирање Функции за професионализација и зајакнување на капацитетот Правна заштита на приговори и правни лекови

20. Словенија (Полуцентрализирана структура)	Оддел за јавни набавки, јавни комунални и концесии	8	Министерство за финансии	Изработка на примарно и секундарно законодавство Советодавни функции Функции за меѓународна координација Функции за следење и контрола Информативни функции
21. Шведска (Полуцентрализирана структура)	Одбор за јавни набавки	10	Министерство за финансии	Советодавни функции Функции за меѓународна координација (споделени) Функции за следење Информативни функции Функции за професионализација и зајакнување на капацитетот
	Министерство за финансии	3		Изработка на примарно и секундарно законодавство Функции за меѓународна координација
22. Обединето Кралство (Полуцентрализирана структура)	Канцеларија за владина трговија	25 (500)	Трезор (Министерството за финансии)	Изработка на секундарно законодавство Советодавни функции и функции за поддршка на операциите Функции за меѓународна координација Функции за следење Информативни функции Функции за професионализација и зајакнување на капацитетот (споделени) Деловен развој и координација (споделени)

ДОДАТОК ИНДИВИДУАЛНИ ИЗВЕШТАИ НА ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ НА ЕУ

Централни структури за јавни набавки и капацитет во земјите-членки на ЕУ

1. Австрија

Австрија има **полуцентрализирана** структура за јавни набавки, но сè уште со доминантна институција на федерално ниво. Голем дел од релевантните функции за јавни набавки се доделени на **Bundeskanzleramt-Verfassungsdienst (ВКА-VD)**, Referat für Vergaberecht (Кабинет на федералниот канцелар – Уставна служба, Оддел за закон за јавни набавки). Сепак, централните функции за купување и поврзаните функции, како што е рекламирање, се извршуваат од друга организација. Судската правна заштита и контрола исто така се спроведуваат од други институции. На крај, истражувањето и обуката се извршуваат од универзитети и различни приватни обезбедувачи на услуги.

Функциите на **ВКА-VD** вклучуваат изработка на примарно и секундарно законодавство, развивајќи федерална политика за јавни набавки и подготвувајќи упатства и инструкции. Тоа ја известува федералната Влада за политиката за јавни набавки и дава правни и други совети на договорните субјекти, претпријатија и понудувачи. Сепак, „помошната функција“ се ограничува како резултат на нејзиниот мал персонал од четири државни службеници со полно работно време со завршени правни студии. ВКА-VD е **орган за контакт со Комисијата**, национален соработник на советодавниот комитет на ЕУ, УНЦИТРАЛ и СЈН. Учествува во МЈН и други меѓународни мрежи. За време на **изработката на законодавството**, информациите во пишана форма се распределуваат до сите заинтересирани учесници и се објавуваат на Интернет. Процесот за консултации е отворен за коментари преку Интернет. Претставниците од федерално ниво и покраините (Лендер) на Австрија редовно се среќаваат во рамките на Bund-Länder Arbeitsgruppe (Работна група на федералните покраини) за дискутирање на законодавните прашања поврзани со јавните набавки.

Bundesvergabeamt (BVA или Сојузен орган за правна заштита на јавните набавки) подготвува годишен извештај за Владата за организацијата на јавните набавки во однос на системот за правни лекови на федерално ниво. Едно лице од Одделот за мултилатерална трговска политика во рамките на **Сојузното министерство за економија и труд** ги собира статистичките и другите податоци. Не постои ни квалификациска листа ниту систем за дозволи за помалку конкуренти постапки. Црната листа за нелегално вработување се чува во Отсекот за централна административна казнена евиденција во рамките на **Сојузното министерство за финансии**. Најважната функција на BVA, сепак, е функцијата на **тело за правна заштита** за одлуките за јавни набавки на федерално ниво. BVA ги ревидира одлуките што се предмет на жалби до Verwaltungsgerichtshof (Управен суд).

Јавното друштво **Bundesbeschaffung GmbH (BBG, Агенција за сојузни набавки со ограничена одговорност)** е **централна агенција за набавки** за 18 сојузни министерства и 450 други субјекти (јавни друштва, регионални влади, општини, универзитети, здравствени институции) со вкупен буџет за набавки од 661 милиони евра (ЕУР) во 2005 г. Основана е на сојузно ниво во 2001 г. со сојузниот закон (BGBl I 39/2001 изменет и дополнет со BGBl I 99/2002). Одговорна е пред **Министерството за финансии (МФ)**. BBG е одговорна за набавки на секаков тип добра и услуги, од канцелариска до информациска технологија, оброци и управување со објектот. Го потпомага спроведувањето на јавните набавки, но не и концесиите или ЈПП. Во 2004 г. BBG уреди **постапка за е-набавки** којашто планира да ја прошири. **Доходот** на BBG е дел од буџетот на МФ, а за одредени услуги се наплаќаат надоместоци. Во 2005 г. буџетот на BBG изнесуваше 5 милиони евра. BBG има персонал од 58 членови: 1 државен службеник и 57 вработени. Тие работат како главен извршен директор (2 вработени) или во Одделот за набавки (28 вработени), Правниот оддел (5 вработени), Одделот за контрола (2 вработени), Одделот за маркетинг (3 вработени), Одделот за човечки ресурси (1 вработен), Оперативната управа (3

вработени), Одделот за компетентност на клиентот (4 вработени) и Одделот за е-набавки (5 вработени). Петте лица што работат во Правниот оддел посетувале правен колеџ и имаат универзитетска диплома од областа на правото. Во Одделот за набавки, персоналот има или техничко или трговско образование или друга универзитетска диплома.

Во 2005 г., беа објавени 5.000 огласи во **националниот билтен за јавни набавки Lieferanzeiger**. Во рамките на Сојузниот закон за јавни набавки (BVergG) објавувањето е задолжително на федерално ниво. Ова не е случајот со BVergG 2006. Постојат планови за објавувањата да се направат задолжителни и да бидат во *Amtlicher Lieferanzeiger* (www.lieferanzeiger.at) кога *Lieferanzeiger* ќе се регистрира како е-испраќач на Службениот весник.

Нема **официјална програма за обука**. Приватните институции опфаќаат обука во соработка со универзитети. Zentrum für Verwaltungsmanagement (Центарот за административно управување) развива посебна програма за обука на вработените во јавниот сектор.

Како резултат на сојузниот систем има **10 различни тела** за правна заштита: едно на сојузно ниво и девет за покраините. Не се предвидени казни за договорните органи што ги прекршуваат правилата за јавни набавки. Нема решавање спорови помеѓу договорните органи и изведувачите во одредени покраини на Австрија. Судовите на ревизори на сојузно ниво и на ниво на покраина се одговорни за **ревизија** на активностите на договорните субјекти поврзани со јавните набавки.

Регионалните институции за набавки вклучуваат државни канцеларии за јавни набавки, одделенија за јавни набавки во државните министерства, канцеларии за набавки на ниво на округ и општински канцеларии за јавни набавки. Јавните набавки се „наследена компетентност“ на сите локални власти. Според тоа, функциите за јавни набавки постојат на сите нивоа на државните активности и се извршуваат од страна на државните службеници. Властите на регионално и општинско ниво имаат право да основаат централни тела за набавки во согласност со BVergG 2006. Субјектите за набавки на федерално ниво, наместо BBG и на државно ниво имаат персонал без специфично образование. Во општинските субјекти за набавки, вработените имаат техничко образование и нормално немаат универзитетска диплома.

2. Бугарија

Бугарија има **централизирана** структура за јавни набавки со една клучна институција на централно ниво, Агенција за јавни набавки (АЈН), која зависи од Министерството за економија и енергетика. Таа е извршна агенција основана според Законот за јавни набавки (ЗЈН) во 2004 г.

Функциите на АЈН вклучуваат **советување** на Владата за развивањето на политиката за јавни набавки; изработка и коментирање на примарното и секундарното **законодавство**, вклучувајќи нацрти за меѓународни спогодби; развивање стандардни постапки и рутини; изработка на стандардни огласи и договорни форми за договорите за јавни набавки и подготвување упатства и инструкции. Го издава Прирачникот за јавни набавки кој се состои од 1.131 правна **насока** за јавни набавки. Има воведена телефонска отворена линија за обезбедување правни и технички **совети**. Министерството за економија и енергетика е потпомогнато од ОЈН во процесот на спроведување на националната политика за јавни набавки. АЈН е **орган за контакт** со Комисијата и национален соработник на советодавниот комитет на ЕУ, и учествува во МЈН. Изработува **годишен извештај** за Владата за функционирањето на системот за јавни набавки, којшто се заснова на базата на податоци за јавни набавки (статистички и други податоци). Годишниот извештај се поднесува за негово усвојување до Советот на министри и се објавува на веб-локацијата на АЈН. Сите договори се објавуваат на веб-локацијата на АЈН и на Интернет-страницата на Државниот весник откако АЈН ќе ја провери нивната усогласеност со барањата на ЗЈН. Не се објавуваат на хартија. Во 2005 г., 24.700 огласи беа објавени во рамки на 8.396 постапки за јавни набавки. Сега се достапни електронската набавка и е-известувањата коишто налагаат употреба на дигитален потпис. АЈН објавува и **пренесува информации** за законодавството и политиката. Во 2005 г., издаде еден практично ориентиран прирачник, плус 12 методолошки насоки, четири практични насоки и пет судски практики на веб-страницата на

АЈН. Одржува **Регистар за јавни набавки**, кој објавува информации како на пример одлуки за отворање на постапка за доделување јавни договори, огласи наменети за објавување, информации за доделените јавни договори и други информации дефинирани со Правилата за спроведување на Законот. Електронската верзија на стандардните огласи се објавува и во Државниот весник. АЈН организира национална **програма за обука** за јавниот и комуналниот сектор и за понудувачите. Во 2005 г. експертите на АЈН учествуваа на 23 семинари. Семинарите беа организирани од други институции со цел да се објасни спроведувањето на законодавството за јавни набавки. Експертите од АЈН учествуваа во 48 специјализирани национални и пет меѓународни семинари. АЈН не управува со квалификациска листа, црна листа или листа на овластени службеници за набавки. Одлуките што водат до помалку конкурентни постапки не се предвидени со ЗЈН, но постои обврска да се објасни мотивацијата за типот на избраната посебна постапка. На веб-страницата на АЈН има листа од поединци кои договорните органи можат да ги ангажираат како надворешни експерти. Оваа листа е усогласена со помош на професионални здруженија и организации.

АЈН е управувана од **извршен директор** чиј договор се потпишува, менува и прекинува од страна на министерот за економија и енергетика во координација со премиерот. Извршниот директор на бугарската АЈН назначува **генерален секретар** кој го управува, координира и контролира функционирањето на АЈН според секундарното законодавство и според барањата наведени од извршниот директор. Вкупниот број на **персонал** во АЈН изнесува 38 државни службеници и вработени (иако бројот се зголеми до 53 во март 2006 г.). Триесет и четири членови на персоналот имаат завршено магистерски студии (19 економски, 9 правни и 6 од областа на информациската технологија). АЈН се дел во три главни подотсеци: Финансиска и правна дирекција (10 вработени), Отсек за следење, анализа и методологија (12 вработени) и Електронска база на податоци (13 вработени). Во 2005 г., **буџетот** на АЈН изнесуваше 286.000 евра. Буџетот се изработува внатрешно, а потоа се поднесува до Министерството за економија и енергетика за одобрување.

Изменетиот ЗЈН, кој влезе во сила во јули 2006 г., ја формира **Комисијата за заштита на конкуренцијата** и **Арбитражниот суд**, кој решава спорови од областа на јавните набавки. Сè до јули 2006 г., извршниот директор на АЈН можеше да иницира судска жалба против одлуката на договорниот орган кој ги прекршил одредбите од ЗЈН, како и за годишни договори кои го прекршуваат законот. Сепак, сегашниот ЗЈН го спроведуваат **Националната канцеларија за ревизија** и **Јавната агенција за внатрешна финансиска контрола**.

За да се изработи законодавството, Министерството за економија и енергетика формира **внатрешна работна група** со правни експерти. Откако ќе се изработи правен нацрт, процесот на координација започнува помеѓу сите институции или организации. Нивните забелешки можат да водат до измени на нацртот.

Фактот дека АЈН функционира како седиште за јавни набавки се смета за главна **предност** на бугарската организација за јавни набавки. Агенцијата постојано работи на развивање и подобрување на нејзиниот административен капацитет.

3. Кипар

Кипар има **централизирана** структура на јавни набавки со една клучна институција на централно ниво, особено во однос на политиката и законодавството, договорите на ЕУ и меѓународните договори и контролата и следењето. Практично, сите овие функции се извршуваат од **Дирекцијата за јавни набавки (ДЈН)**.

ДЈН е дирекција во рамките на Трезорот на Републиката. Трезорот не зависи од министерствата и е раководен од генерален сметководител, кој пак е назначен од претседателот и не може да се разреши сè до пензија. Трезорот е директно под надзор на Министерството за финансии, но не претставува дел од Министерството. ДЈН, како целина, ја советува Владата за прашањата за јавни набавки. Исто така, издава упатства во форма на циркулари (во 2005 г. беа објавени четири). **Одделението за политика и развој (ОПР)** во рамките на ДЈН е одговорно за изработка на примарно и секундарно законодавство, стандардни тендерски документации,

стандардни договорни документи и за развивање општи упатства за политиките на набавки што треба да ги развие секој договорен орган. Служи како орган за контакт со Комисијата, го обезбедува националниот придонес до советодавните комитети на ЕУ, учествува во МЈН и на друго меѓународни претставувања. ОПР моментално го структурира и потпомага воведувањето на е-набавки, како и рамковните спогодби во Кипар. Ова одделение е одговорно и за организирање на национална програма за обука за јавниот сектор и секторот за комунални услуги. Во 2005 г. беа организирани два општи курса, на кои присуствуваа 300 луѓе. ОПР исто така го застапува Кипар на конференциите на ниво на ЕУ. **Одделението за следење и контрола (ОСК)** на ДЈН е одговорно за подготовка на упатства и инструкции, помагајќи на и следејќи ги договорните органи и собирајќи статистички и други податоци. ОСК исто така ја следи точната примена на кипарскиот закон за јавни набавки. Се консултира со договорните органи кога е потребна, како на пример кога тие се соочуваат со тешкотии при донесување одлука за формата на конкурсот за набавки (на пример, исклучоци од законот, проширување на рокови, употреба на забрзани постапки, итн.). Помошната функција ја извршува ОСК кое обезбедува првостепена поддршка за договорните органи во објаснувањето на законодавството за јавни набавки. *Ex ante* контролата на договорите за јавни набавки се спроведува за сите договори финансирани од ЕУ, но не постои ваква контрола на договори финансирани со средства од Кипар. ДЈН е раководен од заменик генерален сметководител, кој е професионален сметководител. Во него се вработени 14 луѓе, не сметајќи го канцеларискиот персонал.

Секретарот на Централниот комитет за варијации и побарувања управува со црната листа. Во 2005 г. на оваа листа беа две друштва. **Централните набавки** се извршуваат за 79 договорни органи на ниво на централна Влада, претежно од страна на Одделот за услуги од областа на информациската технологија, Одделот за јавни работи, Одделот за електромеханички услуги и Одделот за владини набавки и стоки. Грубата проценка на овој централен пазар за набавки изнесува 200 милиони евра или 25% од кипарскиот пазар на набавки. Кипар порано имал централен одбор за набавки лоциран во Трезорот на Републиката, но овој одбор бил укинат со новиот закон во кој се транспонирале директивите на ЕУ. Сегашниот тренд е да се децентрализира донесувањето одлуки и доделувањето договори за да му се дозволи на секој договорен орган да го искористи своето искуство од одредени области на интерес. Ова го зголемува капацитетот за набавки на Републиката и ја забрзува постапката, со што се зголемува флексибилноста на јавниот сектор. Две години по децентрализирањето на јавните набавки, ќе се испитаат предностите на централизирањето на одредени функции што налагаат специфични вештини и специјализација. Договорните органи сами ги доставуваат своите **огласи** за договори над праговите до Службениот весник, околу 300 во 2005 година. Договорите под праговите не се објавуваат во Службениот весник на ЕУ, но се објавуваат во **Службениот весник на Републиката** за износи над 80.000 евра и под таа цена доколку договорните органи не користат упростени постапки. **Правната канцеларија на Републиката** обезбедува правни и други совети за договорните субјекти, јавните претпријатија и понудувачите.

Тело за правна заштита на јавните набавки во однос на член 2 (8) од Директивата 89/665/ЕЗ е **Органот за правна заштита на понуди**.

4. Република Чешка

Република Чешка има централизирана структура за јавни набавки во која доминираат две институции: **Министерството за регионален развој** и **Канцеларијата за заштита на конкуренцијата**. Нема планови за менување на оваа основна структура.

Министерството за регионален развој, кое е целосно независно тело, е одговорно за изработка на примарно и секундарно законодавство и за спроведување на регулативите. Дел од законодавниот процес вклучува консултација, при што до заинтересираните страни се испраќа нацрт од новиот закон за пишани забелешки. Министерството ја советува Владата за политиката за јавни набавки и е одговорно за собирање статистички и други податоци. Тоа води листа на квалификувани снабдувачи во која во 2005 година беа регистрирани 807 друштва. Исто така, постои и национален систем за квалификација и класификација на

изведувачи во областа на договорите за работа. Министерството подготвува еден сеопфатен водич и управува со списокот на квалификувани обучувачи за набавки кои беа испитани од Министерството. Исто така, управува со информацискиот систем за доделување јавни договори; во 2005 година беа објавени 7.242 договори. Илјада и шестотини чешки огласи што беа објавени во Службениот весник на ЕУ во 2005 година беа доставени од самите договорни субјекти. Во 2005 година Министерството помогна за околу четири концесии.

Канцеларијата за заштита на конкуренцијата е одговорна за подготовка на годишниот извештај за Владата за функционирањето на системот за јавни набавки (видете www.compet.cz, за верзијата на англиски јазик од 2005 г.). Исто така, Канцеларијата е тело за правна заштита на јавните набавки во однос на член 2 (8) од Директивата 89/665/ЕЗ. Околу 170 договори беа предмет на *ex ante* контрола од оваа канцеларија, 64 договорни органи беа казнети и канцеларијата реши да се решат споровите помеѓу договорните органи и понудувачите во 539 случаи. Од 105-те приговори што беа поднесени во канцеларијата, 10 беа обжалени во Врховниот управен суд. **Правната основа** на канцеларијата се заснова на:

Уставот;

- Закон на Парламентот бр. 2/1969 од Законикот, кој е општ акт за уредувањето на министерствата и други централни управни органи;
- Закон бр. 273/1996 од Законикот (уредувајќи ја надлежноста на Канцеларијата за заштита на конкуренцијата, особено во областа на јавните набавки);
- Закон бр. 40/2004 од Законикот (од 1 јули 2006 г. закон бр. 137/2006 за Јавни договори и закон бр. 139/2006 за концесии), кој раководи со надзорот на Канцеларијата за заштита на конкуренцијата.

Канцеларијата е **независно тело** контролирано од Парламентот. Со неа раководи **претседател**, кој е назначен од претседателот по предлог на Владата и има мандат од шест години. Не може да биде член на политичка партија. Канцеларијата е поделена на три дела: против монопол, јавни набавки и државна помош. Со отсеко за јавни набавки раководи директор кој донесува првостепен одлуки. Директорите на отсеците се назначен од претседател. На второстепено ниво, **Апелациона комисија** (одбор за жалби), која се состои од вработените во канцеларијата и надворешни специјалисти, донесува одлуки кои ги потпишува претседател. Правниот оддел има персонал од шест члена, **Отсекот за јавни набавки** има околу 30 вработени, апелационата комисија околу 6 вработени и околу 20 надворешни специјалисти, Одделот за организација и финансии има вкупно околу 10 вработени и одделот за евроинтеграција и меѓународни односи има околу 10 вработени. Повеќето вработени се со универзитетско **образование** (право или економија). Тие, исто така, учествуваат на семинари организирани од Канцеларијата или од Министерството или на специјални семинари понудени од други институции (на пр. приватни агенции за образование итн.), во твининг-проекти, меѓународни состаноци и конференции. Претседателот на канцеларијата или службеник од Одделот за евроинтеграција и меѓународна соработка ја претставуваат Република Чешка во советодавните комитети на ЕУ, МЈН и други меѓународни конференции. Канцеларијата се **финансира** од владиниот буџет. Според Закон бр. 40/2004 од Законикот, секој што потполнува предлог мора да плати депозит од 1% од цената на понудата, како и административна такса од околу 1.000 евра. Сепак, оваа административна такса беше отстранета со Законот 137/2006, кој влезе во сила на 1 јули 2006. Доколку надзорниот орган потврди дека, по склучувањето спогодба, договорниот субјект, преку дејство преземено во текот на доделувањето на јавниот договор, не успеал да исполни обврска или прекршил забрана утврдена со горенаведениот акт, и доколку вакво дејство подоцна влијае или може да влијае на воведувањето на рангирање на понудата според рангот, тогаш надзорниот орган има право, во зависност од пишаното правило за заеднички постапки, да воведо забрана за изведување на спогодбата и да му наметне казна на договорниот субјект. Износот на сумата зависи од прекршокот, но може да изнесува до 5% од договорната вредност, односно максимум од 10 милиони од чешки коруни (околу 333.333 евра).

Министерството и Канцеларијата спроведуваат низа функции. Овие вклучуваат подготовка на насоки и упатства, одговарање на прашањата од договорните органи и организирање курсеви за јавни набавки. Во 2005 година, Канцеларијата организира два курса (околу 120 учесници на секој), а Министерството околу 5 курсеви (80-100 учесници на секој). Двете тела учествуваат на национални и меѓународни академски конференции, меѓународни семинари, национални семинари и твининг-проекти.

Моментално нема централно тело за набавки, но треба да се основа на 1 јули 2006 г.

5. Естонија

Естонија има централизирана структура за јавни набавки во голема мера доминира над две организации: Канцеларијата за јавни набавки (КЈН) и Министерството за финансии. КЈН е подрачна единица на министерството.

Министерството за финансии е одговорно за изработка на примарно и секундарно **законодавство**; подготовка на насоки и упатства; дејствувајќи како **орган за контакт** со Комисијата; раководејќи со националниот придонес на **советодавните комитети** на ЕУ, МЈН и други претставувања на меѓународно ниво и подготовка на **насоки**. Во 2005 г. подготви една универзална книга со насоки. Изработката на законодавството вклучува консултација преку посебни работни групи формирани од претставници на различни учесници. Одговорностите на Министерството се утврдени со Законот за Владата на Републиката. **Државното одделение за државна помош и јавни набавки на Одделот за јавно раководење во рамките на Министерството за финансии** (четири државни службеници кои работат исклучиво со законодавството и политиката, функцијата за контакт на ниво на ЕУ и на меѓународно ниво и развивање на капацитетот.

Канцеларијата за јавни набавки (КЈН) е одговорна за подготовка на **годишен извештај** за Владата за функционирањето на системот за јавни набавки, **собирање статистички и други податоци**; давање **дозвола** за помалку конкурентни постапки; употреба на исклучоци, продолжувања и забрзани постапки итн., и за раководење со националниот **билтен** за јавни набавки, вклучително објавување и проверка дали огласите ги исполнуваат барањата. Овој билтен во 2005 г. објавил 7,539 договори. КЈН, исто така, води сметка за доставувањето на огласите на договорните субјекти и комуналните претпријатија до **Службениот весник на ЕУ**. Приближно 300 огласи беа објавени во Службениот весник на ЕУ во 2005 г. КЈН обезбедува правен и друг вид на **совет** за договорните субјекти и комунални претпријатија, додека на понудувачите правен или друг вид совет им обезбедуваат правни и консултантски друштва. **Ex ante контролата** над договорите за јавни набавки е сосема друга функција; во 2005 г. 10 договори беа подложени на *ex ante* контрола. КЈН исто така може **парично да го казни** договорниот орган кој ги прекршил правилата за јавни набавки; во 2005 г беа разгледани 18 случаи и 12 субјекти беа казнети. КЈН помагаше во решавањето на 281 **спорови** помеѓу договорните субјекти и изведувачите во 2005 г. **Ex ante контролата** на договорните органи во однос на нивните активности за јавни набавки е исто така функција на КЈН; во 2005 г. беа прегледани 78 договорни објекти.

Одговорностите на КЈН се регулирани во рамките на Законот за јавни набавки и Статутот на КЈН, којшто всушност е указ на Министерството за финансии. КЈН е независно во донесувањето одлуки, но е подрачна единица на Министерството за финансии и според тоа делумно зависи од одредени административни аспекти. Генералниот директор на Канцеларијата за јавни набавки потпишува одлуки по жалби и ја организира работата на канцеларијата. Тој е назначен од Министерството за финансии. Одделот за надзор (11 вработени) сè уште ја извршува функцијата за спроведување и правни лекови, како и за контрола и следење. Одделот за регистар (7 вработени) е одговорен за објавувања и информации. Персоналот на КЈН се состои од државни службеници со универзитетска диплома, со исклучок на персоналот на секретаријатот. Сите се запознаени со Законот за јавни набавки. Годишниот буџет на КЈН изнесува приближно 7,5 милиони естонски круни (0,5 милиони евра). Тој е дел од општиот државен буџет. Концентрирањето информации и искуство

во централен надзорен орган, тело за правна заштита, следење и информирање се смета за главна предност на естонската организација за јавни набавки.

Одредени задачи преставуваат **заедничка одговорност** на Министерството за финансии и КЈН. Тие вклучуваат развивање национална **политика** за набавки, објавување и дистрибуирање информации за законодавството и политиката, советување на Владата за политиката за јавни набавки и организирање национални програми за обука за јавниот сектор и секторот за комунални услуги и за понудувачите.

Донесувањето на постапките за прекршоци од областа за јавните набавки на суд со цел да бидат прегледани од страна на судиите е задача и на КЈН и на Јавното обвинителство. Сепак, Јавното обвинителство е посебно одговорно за случаи на корупција и други кривични прекршоци во случаи на јавни набавки. Националниот придонес во УНЦИТРАЛ и СЈН е заедничка одговорност на Министерството за финансии и **Министерството за надворешни работи. Министерството за економија и комуникации** раководи со квалификациската листа. Во 2005 г. имаше една листа од овој вид, која содржеше приближно 20 регистрирани друштва.

Тела за правна заштита на јавните набавки, во однос на член 2 (8) од Директивата 89/665/ЕЕЗ се **КЈН** и првостепените судови. Постои **план за издвојување на функцијата за правна заштита** од КЈН преку назначување на посебно тело за правна заштита кое со КЈН ќе го сподедува персоналот за техничка поддршка.

Во Естонија нема централно тело за набавки.

6. Финска

Финска има **децентрализирана** структура за јавни набавки вклучувајќи голем број различни учесници. Министерството за финансии и Министерството за трговија и индустрија (Оддел за трговија) се главни административни оператори за повеќето национални прашања за јавни набавки. Финскиот пазар на јавни набавки е околу 15% од БДП (приближно 22 милијарди евра).

Одделот за буџет на Министерството за финансии има општа одговорност за управување, која вклучува развивање и објавување на политиките за набавки. Изработката на стандардни договорни документи исто така е одговорност на ова Министерство (ова претходно го вршеше Министерството за трговија и индустрија). Управувањето вклучува и развивање постапки и рутини за јавни набавки, како што се централните набавки и стоки со односното примарно и секундарно законодавство. Развивањето постапки и рутини за јавни набавки е дел од Државната програма за продуктивност на Владата, која беше започната од Државниот совет кон крајот на 2003 година (Министерството за финансии ја координира и води оваа програма). Целта на оваа програма е општо зголемување на продуктивноста на Владата на Финска. Министерството за финансии му додели на Трезорот одредени важни обврски за развој, особено за финансиско и лично управување. Во рамките на Министерството за финансии, управувањето и развојот се одговорност на Одделот за буџет (едно или две лица) и Одделот за јавно управување (две или три лица). Министерството за финансии ѝ издава на Владата општи насоки за набавки/документи за модели и општи услови на договорите.

Примарното и секундарното законодавство, како и стандардните тендерски документи, ги изработува **Одделот за трговија во Министерството за трговија и индустрија**, кое е одговорно и за националните придонеси до советодавните комитети на ЕУ, УНЦИТРАЛ и СЈН. Статистичките и други податоци се собираат од три или четири државни службеници во Одделот за трговија/Отсек за внатрешен пазар во ова министерство. И двете министерства во МЈН. Во 2005/2006 г. Министерството за трговија и индустрија разви, **заедно со Edita Plc**, нова Интернет-услуга за известување за набавки (www.hankintailmoitukset.fi) за набавки под и над прагот на ЕУ. За прв пат беше пуштена во употреба во првиот дел од 2006 г., но некои карактеристики сè уште се во процес на развивање. Одредени големи служби (на пример Одбранбените сили на Финска) користат е-набавки коишто се скроени за нивни потреби. (Забелешка: се разгледува централната е-набавка во Финска – понудување и нарачување, но не се донесени одлуки за широка употреба на овие системи)

Министерството за надворешни работи е орган за контакт со Комисијата. **Останатите министерства** и големи државни служби/агенции (како што е Министерството за одбрана и Одбранбените сили на Финска, Министерството за внатрешни работи, Органот за патишта на Финска) развиваат и спроведуваат сопствени политики за набавки, постапки и рутини за набавка на сопствените стоки, услуги и работи.

Владиниот одбор за набавки, назначен од Министерството за финансии, е одговорен за неколку проекти за развивање на јавните набавки (постапки, стандардни документи и е-набавки), Исто така ја издава *Владината стратегија за набавки 2004*. Овој одбор е составен од членови од неколку министерства и одредени државни служби. Министерствата се одговорни за увид дали оваа стратегија е земена предвид во нивните стратегии за набавки и дали е спроведена во областа на управувањето. Неколку општи насоки (како што е општиот прирачник за набавки) се изработени од Министерството за финансии и од Владиниот одбор за набавки, но во повеќето случаи подготовката на насоки и упатства за набавки е одговорност на министерството или службата/агенцијата за која станува збор.

Советодавното одделение за јавни набавки е независен заеднички проект на Министерството за трговија и индустрија и Асоцијацијата на локални и регионални органи на Финска. Започна да работи во 2004 г. и им служи на општинските и државните органи, други одделенија за јавни набавки, претпријатија и претприемачи. Им дава бесплатни **совети** за Законот за јавни набавки, примената на законот, добрите практики во областа на набавките и значењето на стратешкото раководство за обезбедување и добивање услуги.

Организациите за трговска обука, особено HAUS Ltd. што е контролирано од Владата (60% во сопственост на државата), нудат низа курсеви за обука на јавниот сектор, секторот за комунални услуги и понудувачите. HAUS Ltd. (www.haus.fi) е подредено на Министерството за финансии и нашироко користен од јавниот сектор. На пример, во 2005 г. HAUS Ltd, организираше 20 курсеви за обука (со времетраење од претежно еден или два дена) за јавни набавки. Финските општини имаат слично друштво за обука, наречено Efeko Ltd, www.efeko.fi.

Проектите поврзани со политика и кои имаат пошироко општо значење се подготвуваат во **комитетите** вклучувајќи претставници од различни делови од Владата, политички партии и други лоби-групи. Овие лоби-групи се покануваат да дадат забелешки за нацрт-законодавството.

Поради независната природа на **општините**, структурата за јавни набавки на Финска е правилно децентрализирана. Локалниот пазар за јавни набавки вреди приближно 10 милијарди евра годишно. Асоцијацијата на локални и регионални органи на Финска е во тесна соработка со општините при решавање на многу важни прашања од областа на јавните набавки. На пример, обезбедува услуги за техничка помош за правни прашања и **објави** неколку прирачници/насоки за јавни набавки и документи за остварување на локална политика за општината.

Тело за правна заштита на јавните набавки, во однос на член 2 (8) од Директивата 89/665/EЗ, е **Пазарниот суд**. Во 2005 г., имаше приближно 250 случаи поврзани со јавните набавки кои беа решени од Пазарниот суд. Во 10% од случаите, судот размислуваше за одобрување на исплата на надоместок, која беше одобрена во речиси 5% (околу 15) од случаите. Пазарниот суд сослуша 508 приговори против одлуките за јавни набавки.

Активностите за јавни набавки се ревидираат на годишна основа како дел од финансиската ревизија и ревизиите „вредност за пари“ спроведени до **Државната канцеларија за ревизија**. Во 2005 г. Државната канцеларија за ревизија спроведе 115 финансиски ревизии и 25 ревизии врз основа на вредност за пари. Во финансиската ревизија, активностите за јавни набавки на договорниот субјект беа ревидирани во приближно 30% од спроведените ревизии. Отприлика во 10 извештаи за ревизија врз основа на вредност за пари беа прегледани активностите за јавни набавки од одредени договорни субјекти. Министерството за трговија и индустрија и Државната канцеларија за ревизија подготвуваат **годишен извештај** за Владата за функционирањето на системот за јавни набавки.

Финска има **Централно одделение за набавки** (Hansel Ltd. видете www.hansel.fi). Hansel е непрофитно друштво во сопственост на државата и дејствува како централно тело за набавки, воведувајќи рамковни аранжмани за набавка на производи и услуги. Овие рамковни аранжмани можат да се користат од органите за јавни набавки, како што се министерства и нивните служби, како и државни агенции и јавно поседувани претпријатија. Hansel исто така раководи со **рамковните спогодби** што ги склучил и ги продава на клиентите од јавниот сектор. Моментално, во Hansel Ltd. се вработени приближно 50 лица. Функционира како државно одделение на Владата за централни набавки – не набавува за општините. Hansel е дел од административна гранка што спаѓа под Министерството за финансии. Обезбедува услуги за 13 министерства, 117 државни сметководствени бироа (со отприлика 1.000 договорни оддели/одделенија), 10-20 агенции и друштва во државна сопственост. Во 2005 г. јавните набавки извршени преку централните набавки (рамки) на Hansel вредеа 211 милиони евра (во 2004 г. изнесуваше 154 милиони евра). Hansel Ltd. работеше со 53 рамки во 2005 г. Некои министерства работат со одделни рамки.

Едно или две **ЈПП** беа потпомогнати од Министерството за транспорт и врски. Во Финска, **ЈПП** се користат (во најмала рака во Владата) за исклучиво големи проекти за изградба на патишта.

7. Франција

Франција има **полуцентрализирана** структура за јавни набавки, но со клучна институција на централно ниво, Одделот за јавни набавки на Дирекцијата за правни работи (DAJ: Direction des Affaires Juridiques). Оваа дирекција влегува во рамките на Министерството за економија, финансии и индустрија. Одредени функции се извршуваат од други институции, особено судската правна заштита и централните функции за набавки.

Одделот за јавни набавки е одговорен за изработка на примарно и секундарно законодавство, стандардна тендерска документација (ограничено) и стандардна договорна документација (ограничено). Исто така е одговорно за развивање на политика за набавки и подготовка на насоки и упатства. Други министерства или институции можат да изработат документи за сопствена употреба или за договори на кои било субјекти кои влегуваат во доменот на нивните активности. На пример, Министерството за култура издаде модел на договор за градежни услуги. Во однос на консултациите, DAJ обично подготвува прв нацрт на указ, кој се испраќа до администрацијата вклучена во набавките (Министерство за внатрешни работи, одбрана, здравство, јавни работи) и го става на веб-локацијата за јавна консултација. Потоа подготвува нацрт за измени, земајќи ги предвид (таму каде што е можно) добиените забелешки. Откако ќе се усвои од Владата, овој нацрт се испраќа до Државниот совет на Франција (Conseil d'Etat) кој може да предложи измени. Владата не е ограничена од мислењето на Државниот совет, но обично го зема предвид неговото мислење. DAJ е **орган за контакт** со Комисијата, го организира националниот придонес во советодавните комитети на ЕУ, УНЦИТРАЛ и СЈН и учествува во МЈН. **Советувањето** на Владата за политиката за јавни набавки е уште една задача на DAJ и обезбедува правни и други видови на совети за договорните органи и комуналните претпријатија. Специјализирана „информациска ќелија“ поврзана со Дирекцијата за јавно сметководство (во рамките на Министерството за економија, финансии и индустрија) обезбедува совет и информации за други субјекти. Една од предностите на францускиот систем за јавни набавки се состои во тоа што секој службеник во јавниот сектор што е одговорен за изработка или за доделување на јавен договор лесно може да добие совет или информации за законодавството за јавни набавки од DAJ или информациската ќелија. DAJ не ги организира обуката и истражните активности на постојана основа, туку организира семинари доколку се измени кодот за јавни набавки.

DAJ беше основана во 1998 г. со **указ од премиерот**. Во согласност со Уставот, правилата што се применуваат од државната администрација може да се спроведат преку указ. Владата преку актот „décret-loi“ е овластена да ги обврзе (без да го замоли Парламентот да донесе закон) локалните органи да ги применат истите правила и постапки како државата. **Директорот на DAJ** се назначува со указ и му е подреден на министерот. DAJ вклучува четири поддирекции: јавни набавки, приватно право, јавно и меѓународно право, економско право и развој. Само

првата поддирекција работи на прашањата за јавни набавки и опфаќа три одделенија: општо законодавство и меѓународни прашања, совети за јавни купувачи и потенцијални и технички прашања. Неговиот годишен буџет изнесува 3,6 милиони евра и е дел од општиот владин буџет или од буџетот на министерствата. Од 2006 г. буџетот ќе се одреди врз основа на програма за цели. Државната комисија за јавни договори е исто така поврзана со DAJ. Околу 40 лица работат за Дирекцијата за јавни набавки, а 18 за Државната комисија. Триесет државни службеници во поддирекцијата за набавки на DAJ имаат универзитетска диплома.

Економската опсерваторија за јавни набавки (Observatoire économique des marchés publics) беше основана во ноември 2005 г. Таа ќе биде во тесна соработка со DAJ. Во 2004 г. беше воведена мисијата за поддршка на договори за ЈПП (Mission d'appui aux contrats de partenariat public-privé). До крајот на 2005 г. беа испитани 40 проекти. Огласите за доделување договори можат да се испратат до Службениот весник на ЕУ од страна на договорните субјекти или директно или преку *Bulletin officiel des Annonces de marchés publics*. Во 2004 г. во Службениот весник на ЕУ беа објавени 38.921 повици за доставување понуди. Неколку јавни или приватни субјекти организираат **курсеви** за законодавство за јавни набавки или попрактични аспекти. Општините и секое тело раководено од јавното право можат да се групираат за да се доделат договори или рамковни спогодби.

Франција има само едно **централно тело за набавки** (UGAP: Union des Groupements d'achat publics), кое може да обезбеди добра за кој било јавен орган. Покрај тоа, постојат неколку стотици локални групирања кои извршуваат слични активности. Во 2004 г. прометот на UGAP изнесуваше 668 милиони евра, имаше 33.000 клиенти, вклучително 8.500 општини (со помалку од 5000 жители) и 6.300 средни училишта.

Одлуките за јавни набавки се прегледуваат преку судскиот систем.

8. Германија

Германија има полуцентрализирана структура за јавни набавки, но со една клучна институција за набавки на федерално ниво, кое е всушност Сојузното министерство за економија и технологија (Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie или **BMWi**). Соработува со други тела за одредени функции.

BMWi го изработува примарното **законодавство** и развива сојузна политика за набавки. Исто така е орган за контакт со Комисијата и е одговорно за националниот придонес во советодавните комитети во ЕУ и учеството во МЈН, националниот придонес во УНЦИТРАЈ, СЈН и за друго **меѓународно претставување**. Исто така, објавува и доставува **информации** за законодавството и политиката, ја советува федералната Влада за **политиката** за јавни набавки и собира статистички и други видови **податоци**, особено за постапките за правна заштита.

Изработката на секундарното законодавство ја врши BMWi во соработка со **Комитетите за јавни набавки** (Verdingungsausschüsse), кои се составени од претставници на сојузните министерства – и министерствата на сојузните држави, како и општини - и деловни организации. Целта на оваа уникатна германска постапка, која се практикува од триесеттите години на дваесетти век, е да се земе предвид мислењето на различни заинтересирани страни и да се постигне биланс помеѓу јавниот интерес и интересите на приватниот сектор. Сепак, некои тврдат дека оваа постапка ги фаворизира интересите на приватниот сектор, на штета на јавниот интерес. Процесот на консултации главно се организира како пишана постапка, дополнета, доколку е потребно, со сослушувања. Процесот се започнува со пренесување на нацртот до сојузните покраини, општината и деловните организации. Ова дава можност да се врати пишана изјава. Може да се организира сослушување за потребите на дополнително разјаснување.

Стандардните постапки и рутини се развиени од BMWi во соработка со **Сојузното министерство за транспорт, градежништво и урбани прашања** (Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung или **BMVBS**); **Сојузната агенција за координирање и советување на Владата** (Koordinierungs und Beratungsstelle der Bundesregierung für Informationstechnik in der Bundesverwaltung); и **Канцеларијата за набавки на Сојузното**

министерство за внатрешни работи (Beschaffungsamt des Bundesministerium des Innern или BeschA). Изработката на стандардна тендерска документација и стандардна договорна документација е задача на BMWi, BMVBS, KBSt и BeschA, додека упатствата и инструкциите се подготвуваат од BMWi, BMVBS и BeschA. Правниот и друг вид совет за договорните субјекти, комунални претпријатија и понудувачи го обезбедува BMWi; министерствата на сојузните држави и заедничките агенции за советување за понуди (Auftragsberatungsstellen) на Комората за индустрија и трговија и Коморите за занаетчиство. Претставниците на BMWi и Сојузното министерство за внатрешни работи (Bundesministerium des Innern или BMI), вклучувајќи ги и подредените канцеларии, присуствуваат на национални и меѓународни академски и други настани за Законот за јавни набавки, економија и политика.

Секој договорен субјект одлучува за употребата на помалку конкурентни постапки, употребата на исклучоци, проширувања или употреба на забрзани постапки итн. Меѓутоа, постои државен надзор, преку односно супериорно административно ниво, над законитоста или соодветноста на административните акти.

Квалификациските листи за договори за работи се договорени за Verein für die Präqualifikation von Bauunternehmen, здружение на договорни субјекти, понудувачи и деловни организации за преквалификација на градежните друштва. Моментално на листата која беше започната во 2006 г. има 33 друштва.

Моментално се разгледува сојузното законодавство за **црна листа**. Тоа постои на ниво на покраина во сојузната покраина Северна Рајна-Вестфалија, а постојат и црни листи на потправни основи (насоки) и различни министерства на ниво на покраина.

На сојузно ниво, **централните набавки** ги врши BeschA; Сојузната канцеларија за воена технологија и набавки (Bundesamt für Wehrtechnik und Beschaffung) и Канцеларијата за набавки на Сојузната царинска управа (Beschaffungsamt der Bundeszollverwaltung). На поднационално ниво постојат неколку форми на централни набавки.

Bundesverwaltungsamt управува со националниот електронски билтен за јавни набавки (www.bund.de), кој во 2005 г. издаде 4.285 договори. Има и широк опсег на дополнителни можности за дополнителни или поднационални објавувања. Пример за ова е Deutsches Ausschreibungsblatt, порано познато како „Bundesausschreibungsblatt“, кое има објавено приближно 35.000 договори.

Сојузната академија за јавна администрација (Bundesakademie für öffentliche Verwaltung im Bundesministerium des Innern) организира програми за обука за договорните органи; исто така постои широк опсег на програми за обуки на ниво на покраина.

Независното **предавање и истражување** на универзитетите, училиштата за обука и преку приватни друштва е олеснето од организации како што е Auftragsberatungsstellen (Канцеларии за советување за набавки). Овие канцеларии претставуваат заеднички потфат на јавниот сектор и стопанските комори, повикувајќи се на потребата за советување на понудувачите во време на мал јавен буџет. Оваа делумно приватизирана можност за барање совет се смета за неопходна бидејќи во спротивно премногу понудувачи ризикуваат да бидат дисквалификувани. Постои голем опсег на специфични програми за истражување.

Тела за правна заштита на јавните набавки, во однос на член 2 (8) од Директивата 89/665/ЕЕЗ се **Коморите за набавки** (Vergabekammern). Правната заштита на одлуките за јавни набавки се врши од **Одделенијата за набљудување на набавките** (Vergabeprüfstellen) според § 103 GWB (Закон против монопол на картели). Тие нудат алтернативен и незадолжителен пат за правна заштита, кој сепак не се користи многу во пракса. Органите на јавното обвинителство (Staatsanwaltschaften) се одговорни за водење истрага за случаи на корупција и други кривични прекршоци во случаи на јавни набавки. Судската правна заштита на одлуките за јавни набавки го вршат околу 20 **високи судови** (Oberlandesgerichte). Од 1.348 одлуки донесени од Vergabekammern, 286 беа подложени на судска правна заштита од високи судови.

Не постојат планови за менување на децентрализираната структура на германскиот систем за јавни набавки. Централните набавки на стандардизирани стоки и услуги можат да се зголемат со проекти за е-набавки поврзани со рамковни спогодби.

9. Унгарија

Унгарија има **централизирана** структура за јавни набавки, а најдоминантна институција е Советот за јавни набавки (СЈН) основан во 1995 г. Тековната структура се смета дека е соодветна за справување со тековните задачи и за блиска иднина не се планирани поголеми промени.

Советот за јавни набавки беше основан со Законот за јавни набавки (ЗЈН) од 1995 г. Неговата тековна правна основа е ЗЈН од 2003 г. СЈН е **автономно управно тело** подредено исклучиво на Парламентот, во согласност со член 374 (1). Неговите членови се назначуваат од страна на трите учесника во еднаков сооднос – понудувачи, договорни субјекти и лица кои ги застапуваат јавните интереси. Законот ги дефинира организациите/луѓето овластени да назначуваат членови. Членовите избираат претседател со петгодишен мандат со 2/3 мнозинство и потпретседател со мандат од две години со просто мнозинство. Буџетот на советот посебно се распределува во годишниот буџет со претходно одобрување од Парламентот. Членовите на СЈН, со исклучок на претседателот, не се вработени со целосно работно време. Советот мора да заседава најмалку шест пати годишно, а неговото работно тело, СЈН, издава **препораки** за да ги разјасни проблемите што се повторуваат при употреба на законот за јавни набавки.

Претседателот на Советот издава **кратки инструкции** за практични прашања. Овие документи не се законско обврзувачки и се објавуваат во *Билтенот за јавни набавки* и на веб-локацијата на советот. Во 2005 г. СЈН објави 21 кратка инструкција од претседателот и една препорака. Во 2005 г. обезбеди пишан правен совет во приближно 500 случаи и одговори на просечно 50 телефонски барања дневно. И договорните субјекти и понудувачите можат да го прашаат СЈН исто така управува и со **листа на одобрени изведувачи**, во согласност со член 52 од Директивата 2004/18/ЕЗ. Во 2005 г. на оваа листа беа регистрирани 140 друштва. СЈН учествува во **меѓународни активности** (на пр. Советодавни комитети на ЕЗ - АСРС, Работната лабораторија на ЕУ за јавни набавки и МЈН) со исклучок на националниот придонес во меѓународното уредување (СЈН, УНЦИТРАЛ). СЈН собира статистички и други **податоци**. Исто така, управува со листа на официјални консултанти за јавни набавки, посредници и договорни субјекти (8.241 внесови во 2005 г.) заедно со **листа понудувачи** исклучени од учество во постапките на доделување преку крајна пресуда на телата за правна заштита. Моментално оваа листа е празна. СЈН е одговорен за **објавување огласи** во Билтенот, кои се појавуваат заедно со огласите за доделување договори објавени од унгарските договорни субјекти во Службениот весник. СЈН ги проверува огласите за законодавните барања за набавки. Во 2005 г. беа објавени приближно 25.000 вакви огласи. Советот, исто така, ги доставува огласите за прибирање понуди на унгарските договорни субјекти до **Службениот весник на ЕУ** (991 во 2005 г.). СЈН во *Билтенот* и на веб-локацијата на СЈН **објавува** важни измени во законодавството за јавни набавки, додека официјалниот текст на измените се објавува во *Службениот весник на Унгарија*. Според ЗЈН, СЈН мора да го **известува** Парламентот за своите активности.

Во однос на **електронските набавки**, единствената електронска пратка на огласи е преку системот за управување со огласи со кој управува СЈН. Други електронски операции сè уште не се активирани. Рамковните правила досега се развија за е-аукција и динамички системи за набавки; сè уште не се воведени детални правила. Во 2005 г. околу 6 до 8% од огласите беа електронски испратени за објавување од страна на договорните субјекти или нивните претставници. Во однос на јавните набавки над праговите на ЕЗ, од 1 јануари 2005 г. стана задолжително да се вклучат официјални консултанти за јавни набавки во, во најмала рака, подготовката и изработката на нацртот на огласот за прибирање понуди и документацијата. СЈН управува со **листа од приближно 500 официјални консултанти за јавни набавки**; 357 беа внесени во 2005 г. Условите за квалификување како консултант (на пр. сертифицирано професионално искуство, уверение за квалификации) се наведени во ЗЈН и во два укази на министерско ниво. СЈН го испитува исполнувањето на условите.

Во сите случаи, на создавањето на **законодавството** му претходи процес на консултации, кој покрај министрите вклучува и репрезентативни тела. Според ЗЈН сите нацрт законодавства поврзани со јавните набавки мора да се испратат до СЈН за мислење. Во согласност со член 3 од Директивата 89/665/ЕЕЗ за координација на законот, регулативите и административните одредби за примена на постапките за правна заштита, СЈН е орган за контакт со Комисијата. Постапка за усогласување е иницирана преку, не од, СЈН.

Работното тело на СЈН, **Секретаријатот**, е под надзор на генералниот секретар и е поделено на различни одделенија. Генералниот секретар беше назначен од советот во 1995 г. со неограничен мандат. Член XXIII од Законот за правна состојба на државните службеници од 1992 г. уредува кога позициите во државната служба мора да се исполнат преку отворен конкурс, а ова е случај и со персоналот за Секретаријатот. Секретаријатот ги подготвува и спроведува одлуките на СЈН и ги исполнува задачите директно поврзани со горенаведениот закон без директни упатства од Советот. **Правното одделение** (6 вработени) е одговорно за давање правни совети, подготовка на нацрт-препораки на Советот и на кратките инструкции на претседателот, управување со листата на посредници и подготовка на договори. **Одделението за меѓународни односи** (3 вработени) и **обука** (2 вработени) ги има следниве улоги:

- Го претставува СЈН на меѓународни настани.
- Одговара на прашања пристигнати од странство.
- Учествува во работата на Советодавниот комитет на ЕУ (АЦПЦ) и работните групи во МЈН и други иницијативи.
- Придонесува за обуките за јавни набавки, помага да се постават професионални и испитни критериуми, го следи квалитетот на обуката и објавува информации поврзани со активностите за обука.
- Управува со листа на официјални консултанти за јавни набавки и ги оценува молбите од консултантите.
- Подготвува кратки инструкции за обуката и меѓународните прашања.

Уредничкиот одбор (13 вработени) е одговорен за објавување огласи во Билтенот и доставување на огласите поврзани со постапките на заедницата до Службениот весник на ЕУ; преглед на сите огласи од гледна точка на законодавството за јавни набавки; враќање на огласи за дополнување на податоците што недостасуваат и работење со електронскиот систем за управување со огласи и Интернет-страницата на СЈН. **Групата за економска анализа** (2 вработени) се грижи за управувањето и анализата на статистиката за јавни набавки. **Финансиското одделение** и **управникот на Одделот за човечки ресурси** (9 вработени) го планира буџетот на СЈН, организира консултации со Министерството за финансии, ги спроведува и контролира одобрените распределби на буџетот и врши фактурирање, пресметки на платен список и трансфери на пари. Управникот е одговорен за раководење со листата со имиња на државни службеници, управување со изјавите за богатство, раководење со квалификациите за работно место и префрлања, управување со конкурси и помагање во изборот на персонал. На крај, **внатрешниот контролор** врши финансиска ревизија во организацијата.

Повеќето членови на персоналот се државни службеници, но некои се вработени со скратено работно време под општи или посебни услови. Според унгарскиот закон, државните службеници мора да имаат завршено средно училиште, а за административните места се бара стручна диплома од средно ниво. Државниот службеник мора да ги помине професионалните испити за јавна администрација (а правникот мора да помине правен професионален испит) во рок од три години по вработувањето. Комесарите за јавни набавки мора да имаат диплома од високо образование и три години работно искуство и мора да го поминат професионалниот испит за правна или јавна администрација. Во 2005 г. имаше 23 комесари, а 33 лица од персоналот на Секретаријатот поседуваа диплома од високо образование. Дваесет и три члена

од персоналот немаат диплома од високо образование, а имаат канцелариски работни места во Секретаријатот и Арбитражниот одбор.

Во 2005 г. **буџетот** на СЈН изнесуваше 1.035,4 милиони унгарски форинти (еднакво на 4.090.065 ЕУР). Буџетот е дел од годишниот буџетски акт. Буџетот се изработува преку консултации помеѓу персоналот на Секретаријатот и Министерството за финансии, а потоа се усвојува од Парламентот. Меѓутоа, доходот се добива од **такси** и казни (50%). Надоместоците што обезбедуваат приход за СЈН вклучуваат такси за објавување, такси за услуги од јавната администрација поврзани со различни листи (официјални консултанти за јавни набавки, овластени изведувачи, посредници) и такси за започнување на постапка за правна заштита. Покрај тоа, доходот од продажбите од *Билтенот* исто така оди за СЈН (иако овој доход е значително помал од трошоците за објавување). Владиниот указ 34/2004 ги утврдува правилата за такса за објавување: 8.000 унгарски форинти (приближно, 28 евра) за национален оглас; 4.000 унгарски форинти + ДДВ за една страница (една страница е еднаква на приближно 1.500 знаци) за оглас на ниво на Заедницата. Причината за разликата помеѓу двете такси се состои во тоа што при постапка на ниво на Заедницата, договорниот орган може да плаќа само за контрола на огласот, бидејќи објавувањето во Службениот весник на ЕУ е бесплатно. ЗЈН ја утврдува таксата за управување со списокот која изнесува 80.000 унгарски форинти (приближно 280 евра) за вклучување во официјалната листа со имиња на официјални консултанти за јавни набавки и за вклучување во листата со имиња на посредници. Официјалниот консултант за јавни набавки може еднаш годишно да ги обнови и да ги потврди активностите што се извршени во изминатиот период за надоместок од 30.000 унгарски форинти (приближно 105 евра). Таксата за вклучување во листата на одобрени изведувачи изнесува 150.000 унгарски форинти (приближно 525 евра). Административната такса за барање правен лек изнесува 150.000 украински форинти (приближно 525 евра) или 900.000 унгарски форинти (приближно 3.160 евра) во зависност од вредноста на договорот и целта на случајот. Покрај тоа, 50% од казните наметнати од Арбитражниот одбор обезбедуваат доход за СЈН, остатокот оди во централниот буџет.

Одделот за граѓанско право, кодификација и меѓународно приватно право на **Министерството за правда и спроведување на законот (МПСЗ)** го изработува примарното законодавство. Ова се врши преку заменик-раководител на одделот, раководен од државниот секретар и поддржан од три правни советници (државни службеници). Плановите и нацртите за законот ги објавува телото што е одговорно за односното поле на неговата домашна Интернет-страница. Кога нацрт-законот менува најмалку една петтина од одредбите на постојниот закон, изработувачот на законот мора да го објави законот што треба да се објави на нивната страница, вклучително временскиот рок за соопштување на забелешките. Секој може да го изрази својот став и да даде предлог поврзан со објавените планови и нацрти во рок од најмалку 15 дена. Изработувачот на законот мора на својата страница да ги објави оценките и резимето на ставовите, како и објаснувањето зошто се одбиени одредени ставови (освен за очигледно неосновани ставови). Изработувачот не е обврзан да обезбеди поединечен одговор. Потоа нацртот се испраќа директно до засегнатите организации на кои им се дава одреден рок за забелешки. Изработувачот може да иницира и усни консултации со засегнатите организации. Изработката и подготовката на секундарното законодавство е задача на специфично министерство, но во тесна соработка со персоналот на МПСЗ. МПСЗ е одговорен и за националниот придонес во УНЦИТРАЛ.

Политиката за набавки е одговорност на МПСЗ, СЈН и други министерства. Националниот придонес во советодавните комитети на ЕУ се организира од МПСЗ, СЈН и електронската работа група на АЦПЦ – покрај горе наведеното - Дирекција за централни услуги и Центарот за електронско раководење на Кабинетот на премиерот. И МПСЗ и СЈН учествуваат во **МЈН**. Во однос на постапка за прекршоци, според член 226 од Договорот за ЕЗ, Министерството за надворешни работи (претходно Канцеларија за европски прашања) е орган за контакт со Комисијата. **Националниот придонес во СЈН** е задача на Постојаното претставништво во СТО.

Комитетот на Парламентот може да дозволи неприменување на ЗЈН кога набавките се поврзани со државни тајни, службени тајни и интереси од национална безбедност. ЗЈН му дава на **претседателот на Арбитражниот одбор за јавни набавки** (видете подолу) право да работи **заедно со СЈН** за да ги надгледува договорените и упростени постапки (за услуги од категорија П/В) без претходно објавување. Претседателот на АОЈН во 1.220 наврати добил информации за намерите за примена на договорена и упростена постапка без претходно објавување оглас.

Централните набавки за други договорни субјекти се спроведува преку **Дирекцијата за централни услуги (ДЦУ)**. За околу 1.000 институции е задолжително да обезбедат одредени добра и услуги преку оваа институција, Покрај тоа, другите договорни субјекти доброволно може да му се приклучат на системот, во 2005 г. ова го направија 900. Во 2005 г. околу 12% од унгарските договорни субјекти користеа централни набавки, а вредноста на добрата и услугите набавени преку ДЦУ изнесуваа 65 милијарди унгарски форинти (257 милиони евра), околу 5% од вкупната вредност на набавките во Унгарија. Во периодот помеѓу 1 мај 2004 г. и 15 јануари 2006 г. само ДЦУ можеше да склучи рамковна спогодба во рамките на класичните договорни органи над праговите на ЕЗ; под овие прагови ова може да го направи секој договорен субјект. Од 1 мај 2004 г. комуналните претпријатија можеа да ги употребат рамковните спогодби за договори над праговите. Од 15 јануари 2006 г. оваа постапка можат да ја користат сите договорни субјекти.

Се организираат различни **програми за обука**, претежно од **приватниот сектор** и се надгледуваат од посебни организации. Службениците на СЈН држат предавања на овие курсеви и претседаваат со истражните одбори на курсевите за експерти за јавни набавки. Обуката на службениците се спроведува под надзор на СЈН. Во 2005 г. различни институции за обука организираа околу 80 курсеви за експерти за јавни набавки (стручна обука признаена од државата која трае најмногу 220 часа). Во 2005 г., на курсевите за експерти за јавни набавки учествуваа 1.339. Јавните набавки спаѓаат во основната наставна програма на **универзитетите и колежите** (или како дел од релевантната област или како независен субјект). Во продолжение на курсевите за експерти за јавни набавки, приватните институции, исто така, организираат други типови на курсеви за обука. СЈН објавува информации за активности за обука кои им се наведени на нивната страница. СЈН, МПСЗ и други министерства и јавни тела учествуваат во националните и меѓународни академски и други настани за законот за јавни набавки, економија и политика. Во 2005 г. СЈН учествуваше на околу 20 настани од овој вид. Покрај **приватните** курсеви за обука, постојат и публикации издадени од приватни ризични претпријатија и можно е лицата да се регистрираат на Интернет за весници за јавни набавки (кои се објавуваат од неколку приватни друштва): неделни вести за јавни набавки испратени по е-пошта за регистрираните корисници.

Тело за правна заштита на јавните набавки, во однос на член 2 (8) од Директивата 89/665/ЕЕЗ е Арбитражниот одбор за јавни набавки (АОЈН), кој ја има истата структура како СЈН. (Овој одбор (и судови, при преглед на одлуките на АОЈН) може да наметне казни во согласност со ЗЈН. Казната не може да надминува 30% од вредноста на договорот за кој станува збор. Во пракса, треба да надминува 5% од вредноста на набавките, обично помеѓу 3.500 и 7.000 евра. Ако постапката за јавни набавки била неоправдано или злонамерно игнорирана, казната мора да изнесува помалку од 7.000 евра, но не повеќе од 30% од договорната вредност, а во случај на физичко лице приближно 700 евра. Во 2005 г. АСЈН наметнале казни во 321 случаи (прекршоците на закон беа наведени во 452 случаи). Исто така, може да се наметне административна такса во контекст на постапката за правна заштита. Врз основа на член 338 од ЗЈН, одборот може да наметне процедурална казна од 50.000 до 500.000 унгарски форинти (приближно 198 и 1.975 евра) за учесници во постапката за јавни набавки, кога а) обезбедуваат лажни податоци или кријат податоци кои би биле важни за донесување пресуда за случајот; б) немаат обезбедено информации или кои не обезбедиле информации во утврдениот временски рок; в) поставиле пречки на патот за пристап до документи поврзани со економска, професионална активност или активност поврзана со јавни набавки; г) дале видно неоснована изјава во однос на исклучувањето или во истата постапка постојано давале неоправдани изјави

против истиот арбитражен комесар. Казната може да се повторува. Во 2005 г. имаше девет постапки за усогласување.

АОЈН работи заедно со СЈН. Арбитражните комесари се вработени како **државни службеници** со полно работно време. Панелот од три члена кој решава за постапките за правна заштита е назначен од претседателот на арбитражниот одбор. Во 2005 г. 79 лица работеа во АОЈН и Секретаријатот. Персоналот на АОЈН се избира преку јавен конкурс; нивното вработување е на неопределено време. Арбитражните довереници се назначуваат и се разрешуваат од СЈН. Претседателот и заменикот претседател на АОЈН ги избира СЈН од арбитражните довереници врз основа на конкурс и имаат мандат од пет години.

Според Законот за кривични постапки, секој кој дознал за одредено прекршување може да поднесе приговор. Според ЗЈН, кога АОЈН се сомнева дека е направено кривично дело, мора да ја извести односната агенција за истрага. Одговорни организации за ревизија на договорните субјекти за активности за јавни набавки се **Државниот завод за ревизија, Канцеларијата за владина контрола**, институции кои обезбедуваат фондови на ЕУ и/или буџетска поддршка и централни административни служби на ниво на округ.

Општинскиот суд е одговорен за судска правна заштита на првостепените одлуки за јавни набавки; за второстепени одлуки е договорен **Општинскиот суд за жалби**. Во 2005 г. 244 одлуки беа подложени на судска правна заштита.

10. Ирска

Ирска има **полуцентрализирана** структура за јавни набавки, со една клучна институција на централно ниво, **Националното одделение за политика за јавни набавки (НОПЈН)**, кое е дел од Одделот за финансии.

НОПЈН е одговорно за изработка на примарно и секундарно законодавство, развивајќи стандардни постапки и рутини, изработка на стандардна тендерска документација (кога ова се врши на централно ниво), изработка на стандардна договорна документација, развивање на политика за набавки и подготовка на насоки и упатства. Засегнатите страни се вклучени во законодавниот процес преку комитети на персоналот за јавни набавки/службеници за јавни набавки, **Комитетот за владини договори, мрежи за е-набавки** и репрезентативно тело, **Форум за јавни набавки во Ирска**. НОПЈН е орган за контакт со Комисијата, го подготвува националниот придонес во Советодавните комитети на ЕУ и учествува во МЈН. НОПЈН е одговорно и за собирање статистички и други податоци и за подготовка на насоки, од кои две беа собрани во 2005 г. Покрај тоа, управува со листа овластени службеници за набавки, ја советува Владата за политиката за јавни набавки и обезбедува правни и други вид совети за договорните субјекти и комунални претпријатија (Јавното правобранителство за формален правен совет). НОПЈН спонзорира подипломски курс од трето ниво за јавни набавки кој треба да започне во септември 2006 г. Одделението се финансира преку општиот владин буџет, одобрен од Парламентот. Моментално има 11-12 членови на персоналот кој се состои од раководител на одделение, професионален советник за изградба, петочлен персонал со средно ниво на управување и персонал од четири до пет члена на канцелариско ниво.

Националниот **извршен орган за здравствени услуги** има **Агенција за набавки** која спроведува голем број од функциите на НОПЈН кои се погоре накратко прикажани за здравствениот сектор. **Одделот за претпријатија, трговија и вработување** е одговорен за националниот придонес во СЈН. Ова постои до ограничен степен, а влезните информации на земјата претежно се одразуваат во нејзиниот придонес во Европската комисија. **Институтот за јавна администрација (ИЈА)** организира национална програма за обука за јавниот сектор и секторот за комунални услуги. Во 2005 г. ова вклучуваше дваесет дневен курс за 20 луѓе, од кои сите беа тестирани. Истата година, **Одделението за обука на државната служба** организира четири дводневни курсеви, секој за 60 луѓе. **Консултантските и правните фирми од приватниот сектор** обезбедуваат бројни краткотрајни курсеви. **Одделот за финансии на ИСТ агенција** и **Одборот за компјутерски услуги на локалната управа** олеснува дел од рамковните спогодби: три во 2005 г. Освен тоа, околу 20 проекти (приватно финансирани и над

20 милиони евра) беа обезбедени или беа во подготовка. Во 2005 г. беа надгледувани три проекти за е-набавки.

Канцеларијата за јавни работи/Агенција за набавки на Владата врши централно обезбедување за околу 30 оддели и канцеларии, што во груби проценки изнесува 3% од вкупниот пазар. Мал број на централни набавки се спроведува во источниот регион од страна на **Извршниот орган за здравствени услуги**.

Високиот суд е тело за правна заштита на јавните набавки во однос на член 2 (8) од Директивата 89/665/ЕЕЗ, вршејќи преглед на три или четири случаи годишно.

Ирската структура за набавки претежно била децентрализирана во историски поглед. Сепак, од нејзиното основање во 2002 г. НОПЈН промовираше постратешки национален пристап до јавните набавки. Ова вклучува ставање на функцијата на попрофесионално ниво, собирајќи ги барањата таму каде што е потребно и дискутирајќи за можното создавање на **национално оперативно одделение**. Ова може да вклучува поголема агрегација и соработка на национално ниво. Стратегијата вклучува воспоставување на структура што ќе се олесни со соодветна употреба на електронско доставување понуди и набавки.

11. Италија

Италија има **полуцентрализирана структура** за јавни набавки, но сè уште со доминантна институција на сојузно ниво: Органот за јавни работи (ОЈР) и CONSIP (првично кратенка за Concessionaria Servizi Informatici Pubblici - видете подолу). Важни функции му се доделуваат и на Парламентот, Советот на министри, Министерството за инфраструктура, региони и самоуправни покраини, Антикорупцискиот орган, Одделот за политики на заедницата, италијанскиот Статички центар (ISTAT) и Институтот за студии и економски истражувања (ISAE). Покрај тоа, земјата вертикално ја организира структурата за набавки во кои региони, покраини и општини се спроведуваат локалните набавки.

Органот за јавни работи (ОЈР) е независен орган кој е одговорен пред Парламентот. Основан е со Закон бр. 109 од 11 февруари 1994 г. и воведен е во јануари 1999 г. ОЈР е колегијално тело, составено од пет члена кои донесуваат одлуки со мнозинско гласање. Законот му дава на ОЈР општ надзор и контрола над постапките за јавни набавки. Негова цел е да се обезбеди навременост, коректност и транспарентност во постапките на јавната администрација, како и вредност за пари на управувањето со јавни набавки. Друга цел е да се истакнат областите во кои може да се подобри ефикасноста и ефективноста. Новиот Закон бр. 62/2005 додава надзор над договорите за услуги, набавки и комунални услуги во согласност со Директива 18/2004/ЕЗ и Директива 17/2004/ЕЗ во нејзините функции. ОЈР може да побара од договорните органи и приватните друштва да обезбедат податоци и информации за набавките што се во тек и за доделувањата на договорите за јавни набавки. Исто така ги надгледува системите за квалификација на понудите и е одговорен за арбитража на спорите (преку независен Арбитражен суд).

Според член 4 од Законот 109/94, главните активности на ОЈР се:

- а) надзор над економската и финансиска компетентност во извршувањето на јавните набавки;
- б) надзор над усогласеноста со примарните и секундарните правила преку ревизија и проверка на мостри за да се обезбеди исправност и солидност на постапките за доделување;
- в) ревизија на појавата на загуби за Трезорот
- г) информирање на Парламентот и Владата за особено сериозни случаи поврзани со усогласеноста или
- д) испраќање предлози до јавната администрација за опремување за менување на регулативите;

- г) известување на Парламентот и Владата еднаш годишно за клучните неправилности, особено за:
 - примена на неконкурентно доделување договори
 - недоволно рекламирање
 - зачестеност на застои при набавка и варијанти на истото
 - прекршување договори кон операторите и концесионерите
 - невообичаено голем број судски постапки
- е) надзор над Опсерваторијата;
- ж) примена на санкции;
- з) надзор над квалитативниот избор.

Опсерваторијата на Органот за јавни работи раководи со **црна листа** на која во 2005 г. беа внесени 2.993 понудувачи. ОЈР може да ги **казни** органите што ги нарушуваат правилата за јавни набавки: највисоката можна казна изнесува 50.000 евра. До денес, за вакви казни беа разгледани 151 случаи, а 36 договорни органи беа казнети. ОЈР исто така презеде дисциплински мерки против 27 договорни службеници поединци во текот на истата година.

ОЈР има **претседател** и четири членови кои заеднички се назначуваат од Претседателите на Сенатот и на Комората на пратеници. Претседателот на одборот се избира од самите членови. Секој член има необновлив мандат од пет години. ОЈР е поделен во **три главни одделенија**: А) **Техничкиот** секретаријат ја поддржува ОЈР во сите свои активности со подготвување на толковни документи или регулативи. Б) **Инспекциската служба** е оперативна гранка на ОЈР; врши контрола и истражувања од областа на јавните работи. В) **Опсерваторијата** врши електронско собирање податоци и информации за јавните набавки. Исто така, формулира стандардизирани трошоци и обезбедува статистички податоци, како и анализа на трошоци и добивки со цел да се поддржи активноста на ОЈР. Организирана е во централно одделение со регионални гранки, оттука постои и одреден степен на вертикална децентрализација. Во 2006 г. ОЈР имаше персонал од 237 јавни службеници, од кои повеќето имаа диплома од областа на инженерството, правото или економијата. Околу 70% од персоналот е запознаен со правото на ЕЗ. ОЈР се финансираше од општиот владин буџет, но само до буџетската 2005 година. Од 2006 г., ОЈР ќе мора да ги добива средствата од договорните органи, понуди/прибирање понуди и квалитативен избор на друштва за сертификација. Нејзиниот буџет во 2005 г. изнесуваше околу 20 милиони евра.

CONSP: ЗАДАЧИ И СТРУКТУРА

Consp е друштво со ограничена одговорност, во целосна и директна сопственост на Министерството за економија и финансии (МЕФ). Работи само за да им служи на двете гранки од јавната администрација: ICT (Отсек за информациска технологија) и Отсек на јавната администрација за електронска набавка (DARPA).

Главните задачи на Consp се:

- поддршка на дизајнот на организациските процеси на Министерството за економија и финансии, со помош на ИТ технологиите (како резултат на Законодавниот указ од 1997 г.);
- поддршка на јавната администрација во рационализацијата на јавните трошоци за добра и услуги (како последица на два укази на министерско ниво од февруари 2000 г. и мај 2001 г.).

Во Consp работат околу **500 вработени**, од кои 355 имаат универзитетска диплома. Одборот на директори е назначен од Министерството за економија и финансии и е составен од девет членови, вклучително претседателот и главниот извршен директор. Consp е поделен во 10 одделенија: Контрола и финансии, Правни и корпоративни прашања, Човечки ресурси и

организација, Корпоративски идентитет, Генерална дирекција, Операции, истражување и посебен проект, Дирекција за јавни финансии, Дирекција за информациски системи и Дирекција на јавната администрација за електронско купување.

Основањето на Одделение за истражување во 2003 г. беше од особен интерес, коешто се состоеше од економисти. Главните активности на одделението се:

- анализа на стратегиите за набавка на Consip (ICT + DARPA);
- проучување на иновативни аукциски формати и договори насочени кон зголемување на квалитетот на производите и услугите обезбедени преку рамковни договори;
- објавување работни документи (особено, најновото издание: *Прирачник за набавки* уредено од Кембриџ јуниверзити прес);
- организирање семинари одржани од меѓународно признати професори специјализирани за јавни набавки и за креирање аукции (темите вклучуваа: управување со ризици во јавните набавки, конкуренција помеѓу електронските платформи, економија на приватноста и набавки, јавни набавки во Шведска, економски аспекти и политички импликации, правила за бодување).

CONSIPI: ПРОГРАМА ЗА РАЦИОНАЛИЗАЦИЈА

Програмата се стреми кон рационализација на јавното трошење и има две главни цели:

1. Јавната администрација: да основа агенција за централни набавки за да се подобри ефикасноста на јавните набавки, да се намалат јавните трошоци и да се обезбеди консултантска поддршка за одредени проекти на ЈА. Очекуваниот резултат е гаранција на низа добра и услуги за ЈА со што балансот помеѓу квалитетот и трошокот се доведува до максимум;
2. Пазарот на набавки: да се направат достапни инструментите за е-набавки со што ќе се намалат трговските трошоци преку зголемување на пристапот до високо потенцијален пазар.

Целите и стратегиите на програмата имаат три главни нивоа:

3. Ефикасност и квалитет на услугата, со фокус на квалитетот, обезбедувајќи широк опсег можности во рамките на оценувањето на договорите и систематско ниво на услуги;
4. Упростување на процесот, преку скратување на процесот на прибирање понуди, блиску нулта времето за тргување или електронско нарачување;
5. Намалување на трошоците преку економска скала преку акумулирање на побарувачката и стандардизација на набавките и конкуренцијата.

Планираните резултати се „транспарентност и времено следење на расходот на ЈА“ и „зголемување на динамиката на пазарот“.

Според тоа, развојот на програмата се заснова на три главни акциони линии: (1) рамковни договори, (2) поддршка за специфичните потреби на ЈА, (3) пазар, поддржан од напредна ИТ платформа, употребувајќи Oracle технологија.

Договорните органи ќе мора да ги разгледаат рамковните договори како одредница; доколку не постигнат подобри цени на пазарот од цените од рамковните договори, од нив се бара да користат рамковни договори доделени од Consip.

Главните резултати постигнати во 2005 г. се следниве:

- Околу 45.000 „набавни точки“ во рамките на целата јавна администрација ја имаа можноста за набавување преку Consip.

- Рамковните договори покрија 13,688 милијарди евра од јавните расходи, а набавната цена на активните рамковни договори изнесуваше 945 милиони евра.
- Е-пазарот има вкупна набавна вредност од 29,8 милиони евра, вклучително 9.667 трансакции.

Другите активности/резултати вклучуваат понуда на цена за италијанските универзитети коишто сакаат да воведат **магистерски студии за е-набавка**. Ова е наменето за дипломирани студенти, државни службеници и понудувачи од приватниот сектор. Во 2005 г. два универзитета ја започнаа оваа програма и се пријавија 30 студенти.

Иницијативата Инфо гејт претставува широка соработка со здруженија на национални и локални претпријатија. Се стреми да обезбеди константна и постојана поддршка за претпријатијата, особено МСП, широм земјата за различни аспекти од Програмата за рационализација на јавните расходи за добра и услуги. Вклучените учесници (Consip, здруженија на национални и локални претпријатија) развија структури што поддржуваат учество на претпријатија во програмата. Во 2005 г. беа поставени околу 100 инфопункта и беа организирани 12 почетоци. Consip обезбедува континуирана помош за инфопунктовите преку е-пошта, контакт-центар, списание, ЦД или повик или веб-конференција.

Consip испраќа **извештаи** со податоци на месечно, тромесечно и годишно ниво до Министерството за економија и финансии за програмата за рационализација на добра и услуги. Во 2005 г. буџетот што му беше доделен на Consip за програмата за рационализација изнесуваше 49.2 милиони евра (без ДДВ). Буџетот е дел од општиот министерски буџет и резултира од фиксен износ, кој ги покрива фиксните трошоци на програмата (т.е. персоналот) и променлив износ кој ги покрива трошоците за иновативните стратешки проекти.

Изработката на примарното законодавство е одговорност на **Парламентот и на Советот на министри**, додека изработката на секундарното законодавство се врши од **Министерството за инфраструктура, региони и самоуправни покраини**. Министерството за инфраструктура, ОЈР и **Органот за спречување на монопол** развиваат стандардни постапки и рутини. Министерството за инфраструктура, ОЈР и регионите се одговорни за изработка на стандардна тендерска документација. Развивањето на политиката за набавки е привилегија на националните и регионалните влади. Министерството за инфраструктура и ОЈР подготвуваат насоки и упатства. Органот за контакт со Комисијата е **Одделот за политики на заедницата**, кој исто така се грижи за националниот придонес за советодавните комитети на ЕУ. Органот за спречување на корупција, Одделот за политики на заедницата, Consip и ОЈР (секое во однос на своите обврски) учествуваат во усвојувањето на МЈН (Мрежата на јавни набавки) и праведно спроведување на директивите на ЕУ, упатствата и предлозите за јавни набавки. **Италијанскиот статистички центар (ISTAT) и Институтот за студии и економски истражувања (ISAE)** се едни од многуте организации што собираат статистички и други податоци. ОЈР и Органот за спречување на монопол ја советуваат Владата за политиката за јавни набавки. Правните и другите видови совети за договорните субјекти, комунални претпријатија и понудувачи ги обезбедува Министерството за инфраструктура и ОЈР. Покрај работните договори, каде што ОЈР е орган што го врши казнувањето, Органот за спречување монопол може да наметне казни.

Постојат одделенија за јавни набавки во регионалните министерства, покраини и области што претставуваат општински канцеларии за јавни набавки или канцеларии на група општини. Секој локален субјект има канцеларија за набавки чија големина зависи од обемот на набавката што се спроведува.

12. Летонија

Летонија има **централизирана** структура за јавни набавки при што Бирото за следење на набавките е главна институција заедно со Министерството за финансии, кое е одговорно за изработка на законски акти. Сепак, и други институции вршат важни задачи, како што е Бирото за спречување и борба против корупција, Државниот завод за ревизија, Министерството за

економија и централни финансии и Договорната агенција. Во 2006 г. Владата исто така основаше Агенција за електронски набавки.

Бирото за следење набавки (БСН) е државна институција која е директно одговорна пред Министерството за финансии. Тоа работи во согласност со ЗЈН, прописите на Бирото за следење на набавките и другите законски акти. БСН е одговорно за **следење на усогласеноста на набавките** со правните барања. Исто така, развива **стандардни постапки** и рутини и изработува стандардна тендерска и договорна документација. Развива национална **политика** за набавки и подготвува насоки и упатства. Ги разгледува жалбите за постапките за набавки. Исто така, претставува **орган за контакт** за Комисијата, го организира националниот придонес за советодавните комитети на ЕУ, учеството во МЈН, националниот придонес за УНЦИТРАЛ и СЈН (со Министерството за економија и финансии) и други меѓународни претставници. Другите обврски вклучуваат подготовка на **годишен извештај** за Владата за функционирањето на системот за јавни набавки (со Министерството за финансии); собирање статистички податоци и други **податоци**; давање дозвола за помалку конкурентни постапки, примена на исклучоци, продолжувања, примена на забрзани постапки итн. (со Кабинетот на министри и договорните органи) и подготовка на насоки (девет подготвени во 2005 г.). БСН е исто така одговорно за управување со националниот **билтен** за јавни набавки, вклучително објавувања и проверка на реклами што не ги исполнуваат барањата (9.884 во 2005 г.); соопштување на известувања од договорните субјекти и комунални претпријатија во СВ (1.592 во 2005 г.); и објавување и распределба на информации за законодавството и политиката (исто така, објавени во Службениот весник на Министерството за финансии, *Latvijas Vēstnesis*). БСН **ја советува** Владата во однос на политиката за јавни набавки. Исто така, обезбедува совети за рамковни спогодби. Освен тоа, обезбедува правен и друг вид совети за договорните субјекти, за комуналните претпријатија и понудувачите и организира национална програма за **обука** за нив. Во 2005 г. беа одржани 59 семинари со вкупно 2.025 учесници. БСН исто така учествува во националните и меѓународни академски и други настани поврзани со законот, економијата и политиката за јавни набавки (во 2005 година беа посетени 24 настани).

Раководителот на БСН го претставува бирото, одлучува за трошењето, издава внатрешни насоки и назначува и отпушта службеници и вработени. **Заменикот раководител** го претставува БСН во отсуство на раководителот. **Директорите на одделите** се одговорни за работата на нивните оддели. Раководителот на БСН го назначува министерот за финансии по потврда од Кабинетот на министри; а раководителот ги назначува заменик-раководителот и директорите. По наредба на раководителот, за секоја жалба поединечно се именува **Комисија за правна заштита за жалби по јавни набавки (КПЗЖЈН)**. Во КПЖ има три оддели:

- Правниот оддел (8 вработени) ги разгледува жалбите на понудувачите и го застапува БСН пред случаи во кои одлуките на КПЗЖЈН се предмет на поплаки.

- **Одделот за методологија** се состои од директор и три отсеци:

Отсек за методологија (двочлен персонал) којшто подготвува објаснувања за примената на ЗЈН и ги советува договорните субјекти и понудувачи за примената на ЗЈН и други релевантни правила.

Отсек за законодавство и европски прашања (тричлен персонал) којшто подготвува нацрт-закопи и регулативи.

Отсек за контрола (двочлен персонал) којшто ја следи примената на ЗЈН и ја испитува усогласеноста на постапките за јавни набавки со ЗЈН за барањата на понудувачите што не можат да се решат од КПЗЖЈН. Исто така дава мислење за усогласеноста на постапките за набавка со ЗЈН на барање од различни државни институции.

Оделот за информирање (10 вработени) се состои од директор и два отсека: Известување и статистика за јавни набавки (7 вработени) и Развивање на системот за јавни набавки (двочлен персонал). Поранешниот одсек објавува огласи и одлуки за доделување договори и собира и

испитува статистички извештаи на договорните органи. Тој работи со прашањата поврзани со развојот на системот за набавки.

КПЗЖН ги разгледува жалбите на понудувачите и одлучува за дозволување или забранување на склучувањето договор за јавни набавки (најмалку 3 вработени). Персоналот од **32 члена** на бирото се состои од 18 државни службеници и 14 други вработени. Приближно 50% имаат знаење од областа на правото, а околу 25% имаат знаење од областа на економијата. Сите се запознаени со јавните набавки, со исклучок на деловниот и управниот персонал и сметководителите. **Буџетот** за 2006 г. од 1.362.006 лати (1.963.386 евра) е дел од државниот буџет со дополнителна странска финансиска помош од 2 милиони лати (2.883.080 евра).

Одредени функции се извршуваат од други институции. **Државната агенција за електронски набавки** (10 вработени) беше основана на 2 јануари 2006 г. со статут од Кабинетот и е одговорна за организирање и управување со системите за електронски набавки. Делумно зависи и е одговорна пред **министерот за специјални задачи за електронски владини прашања**. Директорот управува со работата на агенцијата, управува со нејзиното секојдневно функционирање, подготвува стратегија, ја претставува агенцијата, регрутира и отпушта вработени и презема одговорност за трошењето на финансиските ресурси. Министерот го назначува директорот преку отворен конкурс објавен во службениот весник. Постои Отсек за набавки во чии рамки влегува Отсекот за набавки кој работи со правните прашања на новите системи за е-набавки и Отсекот за односи со јавноста. Отсекот за технички набавки ги опфаќа прашањата поврзани со ИТ и го одржува системот на е-набавки. Агенцијата делумно е финансирана преку државниот буџет, а делумно преку приходот од платените услуги на агенцијата и од странска финансиска помош. За договорните органи, употребата на системите за електронски набавки е бесплатна.

Бирото за заштита и борба против корупција е одговорно за проценување на конфликтите на интерес и корупцијата во постапките за јавни набавки и за обвинителните постапки за корупција и други кривични престапи во случаите на јавни набавки. БСН и ова биро соработуваат во полето на јавните набавки. Тие можат да вршат ревизија на субјектите за набавка.

Државната канцеларија за ревизија на Република Летонија е независна колегијална највисока институција за ревизија. Таа е основен елемент на државниот финансиски систем, служи за интересите на општеството, обезбедувајќи независна гаранција за ефективна и корисна употреба на централните и локалните владини ресурси. Државната канцеларија за ревизија е една од шесте уставни државни институции во Летонија. Една од неговите задачи е ревизија на активностите поврзани со јавните набавки на договорните субјекти.

Министерството за економија е одговорно за концесии и ЈПП.

Ex ante контролата над договорите за јавни набавки е функција на **Централната агенција за финансирање и склучување договори**, а во 2005 г. на овој вид контрола беа подложени 263 договори.

Изработката на примарното и секундарното законодавство е одговорност на **Министерството за финансии**. Некои заинтересирани групи (на пр. Летонското здружение на градежници, Летонското здружение на локални и регионални влади, Летонското здружение на овластени дилери со автомобили, Летонското здружение на осигурители и организацијата Грин Либерти придонесуваат за развојот на системот за јавни набавки преку подготовка на документи или учество во законодавниот процес.

Нема организација за **централни набавки**. Во 2004 г., 20 договорни органи спроведуваа 128 постапки за централизираны набавки за 134 други договорни субјекти. Во 2004 г. 21,7 милиони лети (31,3 милиони евра) или 4% од пазарот на јавни набавки беа подложени на централни набавки.

Судската правна заштита на одлуките за јавни набавки се спроведува преку управни судови.

13. Литванија

Литванија има централизирана структура за јавни набавки при што Канцеларијата за јавни набавки (КЈН) ги извршува најзначајните функции. Сепак, одредени функции се извршуваат од други институции, имено Министерството за економија честопати во соработка со КЈН.

Канцеларијата за јавни набавки е одговорна за подготовка на насоки и упатства, подготовка на годишен извештај до Владата за функционирањето на системот за јавни набавки и собирање статистички и други видови податоци. Од 2007 г. ќе раководи со квалификациската листа на КЈН. Останатите задачи вклучуваат обезбедување правен и друг совет за договорните субјекти, комунални претпријатија и понудувачи и организирање национална програма за обука за јавниот и комуналниот сектор и понудувачите. Сепак, приватните консултанти се исто така активни во ова поле. Во 2005 г. КЈН организираше 11 семинари за 225 учесници од договорните органи и снабдувачите, трошејќи приближно 78.000 евра на оваа активност. Претставници на КЈН учествуваа во пет национални и меѓународни академски и други настани поврзани со правото, економијата и политиката на јавните набавки.

Министерството за економија е одговорно за изработка на примарното законодавство, развивање политика за јавни набавки и советување на Владата за политиката за јавни набавки. Тоа е орган за контакт со Комисијата и е одговорно за националниот придонес во СЈН. **Министерството и КЈН** се одговорни за националниот придонес во советодавните комитети на ЕУ, учество во МЈН и националниот придонес во УНЦИТРАЛ. Нацрти од законските акти сега се достапни и на Интернет. Исто така, нацрти од законодавството се поднесени до односните министерства, општинските институции и здруженијата на претприемачи кои имаат можност за коментирање. Овој процес е пропишан во Регулацијата за владина активност.

Изработката на секундарното законодавство е одговорност на КЈН и односните министерства. Развивањето стандардни постапки и рутини и изработката на стандардни тендерска и договорна документација го врши КЈН во соработка со други институции, на пр. **Централната агенција за управување со проекти**.

Моментално, **нема централно тело за набавки**, но Владата планира да донесе соодветни одлуки.

КЈН спроведува ограничено ниво на контрола на постапките за јавни набавки. По приговорите на договорниот субјект, КЈН дејствува како **одбор за жалби**. Ова е во контекст на административната правна заштита на одлуките за јавни набавки започнувајќи во февруари 2006, но разгледувајќи само одредени аспекти од постапките. Сепак, тела за правна заштита одговорни за решавање на спорови помеѓу понудувачите и договорните субјекти се **граѓанските судови**. Два договори беа предмет на судска правна заштита во 2005 г. Казни можат да се изречат на службениците што се директно вклучени во постапките за набавки, а не на договорните органи. Освен тоа, тие можат да се исклучат од членството во комитетот за прибирање понуди за период од една година. Во 2005 г. 22 договорни службеници беа подложени на вакви дисциплинарни мерки. Ревизијата на активностите за јавни набавки на договорните субјекти се врши од страна на КЈН и преку државна контрола.

14. Луксембург

Луксембург има **полуцентрализирана** структура за јавни набавки со доминантно министерство кое врши поголем дел од релевантните активности, како и делење на дел од функциите со други институции.

Министерството за јавни работи е одговорно за изработка на примарно законодавство, развивање политика за јавни набавки и советување на Владата за политиката за јавни набавки. На Стопанската комора и Комората на занаетчи им беше дадено можност да дадат коментари за нацрт законските акти за јавни набавки. Министерството е орган за контакт со Комисијата и е одговорно за националниот придонес во советодавните комитети во ЕУ и за учеството во МЈН, националниот придонес во СЈН и за друго меѓународно претставување. Тоа подготвува годишен извештај за Владата и ги олеснува електронските набавки преку централен Интернет-

портал. Собирањето статистички и други податоци не е централизирано, со исклучок на статистичките податоци поврзани со директивите на ЕУ од Министерството за јавни работи. Само државните службеници работат на јавните набавки во министерството.

Низа активности се **споделуваат помеѓу Министерството за јавни работи и други институции**. Подготовката на насоки и упатства ја врши Министерството за јавни работи, Министерството за внатрешни работи и Комисијата за прибирање понуди. И Министерството за јавни работи и Министерството за внатрешни работи даваат правен и друг вид совет на договорните субјекти и комуналните претпријатија. Правните и другите видови совети за понудувачите ги дава Министерството за јавни работи, трговските корпорации и Стопанската комора.

Изработката на стандардната тендерска документација за работите се врши преку Centre de Recherches. **Дозвола** за помалку конкурентни постапки, употреба на исклучоци, продолжувања, употреба на забрзани постапки итн. може да се добие од Министерството за финансии, Direction du Contrôle Financier (*ex ante*), за најважните договори од Комисијата за прибирање понуди (*ex ante*) и од Cour des Comptes (*ex post*).

Не постои национален билтен за јавни набавки, а договорите **се издаваат** само во национални весници. Договорните субјекти самите ги соопштуваат своите огласи до СВ. Сепак, огласите од сите договорни органи што постојат во Луксембург ќе се објават на централниот Интернет-портал од Министерството за јавни работи.

Националната **програма за обука** за јавните и комуналните сектори и понудувачи ја организира Institut National de l'Administration Publique (Министерство за јавни функции и административни реформи). Курсевите се задолжителни за практикантите и претставуваат дел од продолжувањето на образованието.

Тело за правна заштита на јавните набавки во однос на член 2 (8) од Директивата 89/665/ЕЕЗ е Управниот суд (со можност за жалба) којшто работи со итни предмети адресирани до претседателот на Управниот суд. Исто така има и Народен правобранител – посредник кој ги решава споровите помеѓу понудувачите и договорниот субјект, како и со Комисијата за прибирање понуди.

Во Луксембург нема **централно тело за набавки**, освен за набавки на ИТ и канцелариска опрема за владините тела.

15. Малта

Малта има централизирана структура за јавни набавки при што повеќето функции ги врши Одделот за договори (ОД) во Ла Валета. Неколку задачи се извршуваат од други институции и договорни органи на локално ниво. Централната улога на ОД како советник на други договорни органи и субјекти во врска со јавните набавки се смета за главна предност на малтешкиот систем.

Одделот за договори е зависен, но составен дел од Министерството за финансии кој беше основан врз основа на Законот за финансии и ревизија (1962 г.) и глава 174 Правни известувања 177 и 178 (2005 г.). Има персонал од 40 државни службеници со полно работно време и со посебен одбор за жалби, независно тело составено од 4 вработени со скратено работно време назначени од премиерот. ОД е одговорен за развивање **стандардни постапки** и рутини, за развивање **политика** за набавки, изработка на примарно и секундарно законодавство, за подготовка на насоки и упатства, придонесување во советодавните комитети на ЕУ и малтешката МЈН, подготовка на **годишен извештај** до Владата за функционирањето на системот за јавни набавки, собирање статистички и други видови податоци и давање дозвола за употреба на помалку конкурентни постапки и за употреба на исклучоци, продолжувања, забрзани постапки итн. (иако во 2005 г. не беа поднесени барања) и **советување** на Владата за политиката за јавни набавки. Освен тоа, во 2005 г. беа дистрибуирани 47 објавени ставки поврзани со законодавството и политиката за јавни набавки.

Исто така, ОД е **централно одделение за набавка** за сите договори над 20.000 малтешки лири (46.708 евра) за 133 субјекти. Оваа услуга е бесплатна. Покрај тоа, ОД е одговорен за управување со националниот билтен за јавни набавки, вклучително неговото објавување и проверка на огласите. Сепак, само 2.5% од сите договори се предмет на централни набавки, остатокот се спроведува од локалните органи. Во 2005 г. ОД обработи 485 договори, 112 огласи за договорни субјекти и комунални претпријатија беа објавени во СВ преку ОД. Главна реформа е воведувањето на е-набавки во целата малтешка Влада.

ОД е исто така одговорен за **контролата** на јавните набавки: 452 договори беа подложни на *ex ante* контрола во 2005 г. и ОД помагаше во решавањето на 36 спорови помеѓу договорните субјекти и изведувачи; 34 случаи беа подложени на правна заштита преку **Одборот за жалби**.

Обврската за обезбедување правни и други видови совет за договорните субјекти и комунални претпријатија ја делат ОД и **Јавниот правобранител** (Министерство за правда), додека правните и други видови совети за понудувачите претежно ги обезбедува **Стопанската комора**. ОД, **заедно со самите договорни органи**, е одговорен за изработка на тендерска и договорна документација. Заедно со **Одделот за економска политика**, тој е одговорен за националниот придонес во СЈН. **Министерството за финансии** е одговорно за изработка на примарно и секундарно законодавство. Органот за контакт со Комисијата е **Постојаното претставништво на Малта во ЕУ**.

Малта **нема** црни, квалификациски листи, листи на овластени понудувачи, листи на овластени обучувачи за јавни набавки, тела за обука или друштва. Нема никаква програма за истражување на правото, економијата или политиката за јавни набавки, ниту пак учествува во национални и меѓународни академски и други настани поврзани со правото, економијата или политиката за јавни набавки или испитување на службениците одговорни за набавка.

Функцијата за **обука** на ОД е прилично ограничена. Во 2005 г. беше одржана една дводневна национална програма за обука за 40 службеници. На двајца службеници во Одделението за ЕУ им беше обезбедена специфична обука на Семинарот за почетници и практиканти за европските правила, политики и пракси за јавни набавки организиран од Европскиот институт за јавни администрации (ЕИПА) во Мастрихт, а други двајца службеници присуствуваа на семинар за обука на темата ФИДИК – Општи услови за договори во Брисел.

ОД е **поделен** на следните отсеци: Преддоговори (персонал од 7 членови), Подоговори (двочлен персонал), Секретаријат на Генералниот комитет за договори (двочлен персонал), Одделението за ЕУ (персонал од 7 члена) и Општа администрација (персонал од 10 члена). Отсекот за **преддоговори** ги собира сите административни постапки, од објавувањето на огласот до издавање на писмо за прифаќање на договорот. Отсекот за **подоговори** се занимава со прашања што произлегуваат од спроведувањето на договорот, вклучително парнична постапка. Секретаријатот на Генералниот комитет за договори е одговорен за проверка на извештаите за евалуација пред нивното доставување до Комитетот, како и испитување на неповолните понудувачи. **Одделението за ЕУ** е одговорно за сите набавки финансирани од фондовите на ЕУ. Општата администрација е одговорна за сите сметководствени и човечки ресурси на ОД.

Образованието на **персоналот** од 40 члена варира од средно образование до универзитетски студии. Шеснаесет вработени се запознаени со локалните јавни набавки и јавните набавки на ЕУ, како и со повеќе технички аспекти на набавките. Фактот дека службениците за набавки и договорните службеници не мора да имаат специфично образование од областа на јавните набавки се смета за недостаток на малтешкиот систем. ОД се **финансира** од општиот владин буџет кој изнесуваше 493.000 малтешки лири (приближно 1,15 милиони евра) за финансиската 2006 година. Буџетските пресметки се изработуваат во септември секоја година и се препраќаат до Министерството за финансии. Буџетот се усвојува според приоритетите на државата. Парламентот го одобрува ревидираниот буџет на крајот од календарската година.

16. Полска

Полска има централизирана структура за јавни набавки со една главна институција за сите или повеќето функции за национално ниво (Канцеларија за јавни набавки).

Канцеларијата за јавни набавки на Полска (КЈН) беше формирана на 1 јануари 1995 г. по донесувањето на Законот за јавни набавки (ЗЈН) на 10 јуни 1994 г. КЈН има улога во креирањето политика и координирањето на целиот систем за јавни набавки. Клучните обврски на КЈН се објавување на официјалниот Билтен за јавни набавки (БЈН, *Biuletyn Zamówień Publicznych*) во кој се објавуваат огласите (со вредност над прагот дефиниран во ЗЈН), подготовка на нацрти на законските акти во полето на јавните набавки, организирање жалбени постапки во рамки на ЗЈН, контрола на постапките за прибирање понуди спроведени од договорните органи, подготовка на програми за обука, организирање и инспирирање на настаните за обука во полето на јавните набавки и советување на Владата за политиката за јавни набавки.

Според ЗЈН **претседателот на КЈН** го назначува премиерот од кандидатите што се избрани во рамките на отворениот конкурс. Претседател може да биде само лицето што поседува одреден степен на знаење за функционирањето на системот за јавни набавки. Мандатот на претседателот е со времетраење од пет години, со можност за уште еден повторен избор. Мандатот на претседателот важи сè до назначувањето на лице што ќе го замени. Претседателот ги има следниве задачи:

- подготовка на нормативни акти за јавни договори;
- донесување одлуки за поединечни прашања пропишани со ЗЈН;
- објавување огласи пропишани со ЗЈН објавен во БЈН;
- чување и објавување листа на арбитри кои ги разгледуваат жалбите против отфрлање или одбивање на приговори поднесени во рамките на постапката за доделување договори објавена во БЈН;
- водење или објавување на листа организации кои се овластени да достават мерки за спроведување во БЈН;
- осигурување на функционирањето на системот мерки за правна заштита;
- подготовка на програми за обука и организирање и поттикнување на обука во полето на јавните набавки, како и изработка и ширење стандардни критериуми за оценување на суштината на обуката;
- ширење стандардни форми на договори за јавни набавки, прописи и други документи што се користат при доделување јавни договори;
- надзор над почитувањето на правилата на системот за јавни набавки, особено проверка на процесот за доделување договори во рамките пропишани со ЗЈН;
- ширење на начелата за професионална етика на луѓето што извршуваат задачи во рамки на системот за јавни набавки;
- обезбедување унифицирана примена на законодавството за јавни договори преку, претежно, ширење на пресудите на судовите и Уставниот трибунал;
- одржување меѓународна соработка за прашањата поврзани со јавните набавки;
- анализа на функционирањето на системот за јавни набавки;
- подготовка и доставување годишни извештаи за функционирањето на системот за јавни набавки до Советот на министри (полскиот) и до Европската комисија.

Сегашните два **заменик-претседатели** на КЈН на Полска се назначуваат и отповикуваат од премиерот на барање на претседателот на КЈН. Претседателот го поддржува персонал од 115 лица, организиран во 7 оддели.

Правниот оддел (персонал од 19 члена) обезбедува внатрешни и надворешни правни услуги за КЈН преку 4 одделенија: Законодавство, Правни мислења, Административни одлуки и Европско право. Активностите на Одделението за законодавство (персонал од 3 члена) вклучува изработка на нацрт законски акти и учество во законодавниот процес за правни акти подготвени од други владини институции поврзани со јавните набавки. Не постои обврска за **консултации во врска со нацрт законските акти** со општествените партнери како што се НВО, синдикати и организации на работодавачите. Се одржуваат посебни консултативни состаноци. Нацрт законските акти се достапни и на веб-страницата на КЈН. Одделението за правни мислења (персонал од 5 члена) се фокусира на објаснувањето и толкувањето на одредбите на ЗЈН, ширејќи ги правните толкувања и подготвувајќи општи услови за договор, стандардни шеми на договори и упатства во врска со постапките за доделување договори. Одделението за административни одлуки (персонал до 5 члена) подготвува административни одлуки што треба да се издаде од претседателот во согласност со ЗЈН и анализа на поврзаните податоци. Активностите на Одделението за европско право (персонал од 3 члена) вклучуваат следење на усогласеноста на ЗЈН со директивите на ЕУ, подготовка на ставовите на Полска во согласност со случаите на ЕСП во врска со јавните набавки и анализирање на измените и развивањата во меѓународното право и спогодбите во полето на јавните набавки. Стандардната тендерска и договорна документација се изработува од надворешни консултанти, а потоа се верификува и ажурира од Правниот оддел.

Одделението за контрола (персонал од 23 члена) ги извршува задачите поврзани со контролните овластувања на претседателот предвидени со ЗЈН и организира соработка на КЈН со други контролни институции, како што е Врховната комора за контрола и регионални комори за ревизија. Овој оддел е одговорен за извршување на *ex ante* и *ex post* контрола на одредена постапка за доделување договор врз основа на информациите и документите добиени од субјектите што го вршат доделувањето и други извори. Во 2005 г. 371 договори беа подложени на *ex ante* контрола. Одделот е поделен на четири одделенија: *ex ante* контрола за договори за стоки и услуги; *ex ante* контрола за договори за јавни работи; *ex ante* контрола за секторски договори и *ex post* контрола.

Одделот за обука и публикации (персонал од 17 членови) е одговорен за обука, ширење на материјалите за обука и уредување на БЈН. Има две одделенија: Одделение за обука и образовни публикации и Одделение за БЈН. **Одделението за обука и образовни публикации** (персонал од 8 членови) ги шири информациите за начелата и одредбите за јавни набавки меѓу субјектите за набавка и понудувачите, организира семинари и обука за арбитрите, елаборира публикации и насоки за примената на одредбите за јавни набавки и обезбедува електронска услуга на КЈН. Исто така, учествува во спроведувањето на програмите за поддршка кои го помагаат развојот на системот за јавни набавки во Полска. Ги проверува и ги шири публикациите подготвени од персоналот на КЈН или надворешни консултанти. Во 2005 г. организира 80 курсеви за обука за 2.500 луѓе финансирани од буџетот на КЈН и 187 курсеви за 5.400 луѓе финансирани од буџетот на ФАРЕ. Буџетот на ФАРЕ за обука и публикации изнесуваше 1,5 милиони евра (вкупен буџет на помошниот проект). Главните задачи на **Одделението за билтен за јавни набавки** (персонал од 9 члена) се поврзани со објавувањето на БЈН (согласно член 14а од ЗЈН) кој е официјален извор на информации за јавни договори во Полска. Одделението за БЈН ги прима и ја проверува формалната точност на огласите за набавка што ќе се објават во Билтенот, го следи ширењето на пишаните изданија на Билтенот и ја подготвува електронската верзија што ќе се постави на веб-локацијата на КЈН (персонал од 7 члена). Во 2005 г. беа објавени приближно 36.029 вакви огласи. Полските договорни органи и субјекти објавија 12.380 договори и креираа огласи за конкурс во Службениот весник на ЕУ во 2005 г.

Одделот за меѓународна соработка, студии и анализа (персонал од 6 члена) е одговорен за меѓународните контакти на КЈН и нејзината соработка со релевантни органи во други земји и

во меѓународните организации што се занимаваат со прашањата за јавни набавки. Одделот собира и шири информации за странските и меѓународни одредби и постапки за јавни набавки. Исто така го анализира функционирањето на полскиот систем за јавни набавки, пазарот за набавки и неговиот очекуван развој. Изработува годишни извештаи за функционирањето на системот за јавни набавки, кои потоа се доставуваат до Советот на министри (тричлен персонал). Одделот исто така е одговорен за подготовка на статистички извештаи што се поднесуваат до Европската комисија во согласност со релевантните одредби од директивите на ЕУ. На крај, одделот собира статистички и други податоци (тричлен персонал).

Бирото за жалби (персонал од 11 члена) извршува задачи поврзани со постапките на жалби во рамките на ЗЈН и обезбедува услуги за панелите за жалби. Приговорите против одлуките за набавки мора да се достават до релевантни договорни субјекти (првостепени) пред независните панели за жалби на КЈН да го прегледаат случајот на второстепено ниво. Регионалните судови (целосно одделен од КЈН) вршат преглед на случаите на јавни набавки на последно ниво. Жалбите се испитуваат од панели што се состојат од три арбитри назначени од претседателот на КЈН преку јавна ждрепка. Во 2005 г. имаше 4.094 жалби од кои 563 беа испратени до третостепени судови. Активностите на бирото опфаќаат: одржување на регистарот на арбитри и архивите на случаи на жалби, изработка на нацрт-одлуки (што ќе се издадат од претседателот) за влезот и отстранување од регистарот на арбитражите. Ова одделение исто така соработува со Одделот за обука и публикации со цел да обезбеди обука за арбитражите.

Организациското и финансиско биро (персонал од 23 члена) ги поддржува сметководствените, административни и организациски аспекти на КЈН. Задачите вклучуваат развивање на нацрти за буџетите на КЈН, инвестициски планови и распореди на трошоци и подготовка на извештаи и информации за реализирањето на буџетот. Бирото прима и испраќа надворешни дописи, собира и чува службени документи и управува со архивите на КЈН. Ова одделение раководи и со внатрешната компјутерска мрежа како и со веб-локацијата на КЈН.

Правниот оддел (Одделение за европско право) (тричлен персонал) е **орган за контакт со Комисијата** и е одговорен за националниот придонес во советодавните комитети на ЕУ. Учеството во МЈН (тричлен персонал) и националниот придонес во УНЦИТРАЛ (персонал до 1 член) се исто така организирани од страна на КЈН преку нејзиниот Оддел за соработка, студии и анализа. Националниот придонес во СЈН (тричлен персонал) се спроведува преку Правниот оддел (Одделение за правото на Европската унија). Останатото **меѓународно претставување** е одговорност на Одделот за меѓународна соработка студии и анализа. **Правните и другите видови совети** за договорните субјекти, комуналните претпријатија и понудувачите ги обезбедува поддршка на КЈН и правниот оддел (Одделение за правни мислења) коешто обезбедува мислења и толкувања на законските акти поврзани со јавните набавки. Правните и други видови совети се обезбедуваат и преку консултански фирми.

Сите државни службеници и речиси сите вработени во КЈН имаат универзитетска диплома, а повеќето се правници. Имено, персоналот на Одделението за правото на Европската унија (3 луѓе) и дел од персоналот на Одделот за меѓународна соработка, студии и анализа (3 луѓе) е запознаен со правото на ЕЗ. Целиот персонал на Правниот оддел, Одделот за контрола, Одделот за меѓународна соработка, студии и анализа и Одделот за обука и публикации е запознаен со ЗЈН. Финансиските и технички аспекти на набавките се познати на дел од персоналот којшто има искуство со договорните органи. Првичниот буџет за КЈН (т.е. средствата обезбедени од државниот буџет) во 2005 г. изнесуваше речиси 9,5 милиони полски злоти (приближно 2,37 милиони евра). Буџетот е дел од државниот буџет и е изработен во согласност со Законот за буџет. Трошоците од постапките за жалби се покриени од задолжителни надоместоци за регистрација.

Советот за јавни набавки (СЈН) е советодавно тело на претседателот на КЈН. Составен е од 10 до 15 членови именувани од премиерот. Моментално има 14 членови. Парламентарните групи, националните самоуправни организации и националните организации на претприемачи предлагаат кандидати за СЈН. Премиерот назначува членови на СЈН. Претседателот на Советот е именуван од премиерот и е избран од неговите членови. Заменик-претседателот на Советот се

избира од членовите на Советот. Улогата на СЈН е да ги изрази своите мислења за особено важни прашања поврзани со системот за јавни набавки, како што му е презентирано од претседателот на КЈН; да даде свое мислење за нормативните акти поврзани со јавните договори; да даде мислење за годишните извештаи на претседателот на КЈН во врска со функционирањето на системот за јавни набавки и да воведо начела на професионална етика за лицата што ги извршуваат задачите прецизирани во ЗЈН набавки во рамките на системот за јавни договори.

Ограничен број задачи се извршуваат надвор од КЈН. Водењето истрага во случај на корупција и други криминални престапи во областа на јавните набавки е одговорност на **Јавното обвинителство**. Во 2005 г. претседателот на КЈН го информираше Агентот за јавна финансиска дисциплина за околу 18 прекршоци. Агентот се овластува да презема дисциплинарни мерки против договорните службеници што го прекршиле ЗЈН. Врз основа на изменетиот ЗЈН, кој влезе во сила на 25 мај 2006 г., премиерот може да назначи институција којашто ќе ја игра улогата на **централно тело за набавки** за други договорни субјекти. Бидејќи ова е нов пропис, не постои тело што е назначено за централно тело за набавки. Регионалните судови се одговорни за **судска правна заштита**.

17. Португалија

Португалија има **децентрализирана** структура за јавни набавки вклучувајќи голем број различни учесници. Сепак, се очекува системот да е волира во поцентрализирана структура за јавни набавки. Имено, постои план за воведување на **Unidade Nacional de Compras (УНЦ, Централно тело за јавни набавки)**. Ова ќе ги координира јавните набавки на национално ниво и ќе обезбеди координација, следење и спроведување на националните политики меѓу одделите за јавни набавки на различни министерства, како и ќе го води процесот на е-набавки. Португалија, исто така, делумно вертикално ја организираше својата структура за јавни набавки со the Câmara Municipal e Junta de Freguesia and Regiões Autonomas de Açores e Madeira, која е овластена за јавни набавки од нејзината област.

Моментално, **Direcção Geral dos Assuntos Comunitários (DGAC)** е орган за контакт со Комисијата и е одговорен за националниот придонес во УНЦИТРАЈ. Националниот придонес во советодавните комитети на ЕУ се организира од **Direcção Geral do Património (DGP)** за добра и услуги и **Instituto de Mercados de Obras Públicas e Particulares Imobiliárias (IMOPPI)** за работи. DGAC, DGP and IMOPPI учествуваат во МЈН, при што националниот придонес во СЈН се координира преку DGAC and the DGP. DGP и IMOPPI собираат статистички и други податоци.

Изработката на примарното **законодавство**, развивањето стандардни постапки и рутини и развивање на политика за набавки се задачи на **Владата**. Одделите што се назначени да го изработуваат законодавството испраќаат нацрти до министерот на кабинетот, кој потоа доставува предлог до заинтересираните страни кои можат да дадат предлози за подобрување на документот. Владата, исто така, издаде правен акт за стандардна тендерска документација. Одредени информации се обезбедуваат преку порталот www.compras.gov.pt, но не постои техничка помош за јавни набавки. Не постои национална програма за обука иако Instituto Nacional de Administração (INA) обезбедува одредени поврзани курсеви.

Постојат низа тела за **централни набавки**. Малото одделение што е дел од Министерството за финансии и јавна администрација (**Direcção de Serviços do Aproveitamento Público – DSAP, интегрирано во Direcção Geral do Património – DGP**) лансира меѓународни постапки за воведување економски и технички услови за низа производи што се значајни за општиот буџет. Ова одделение има и други функции од набавките. Другите субјекти за набавка набавуваат производи под услови на рамковните договори воведени од DSAP за компјутери, печатачи, софтвер, мрежи, копир-машини, хартија и други деловни артикли, масло, услуги за мобилни телефони, возила и хотелско сместување/транспортни услуги. Министерството за образование исто така има одделенија коишто вршат набавка на производи за одредени училишта. Постои слично одделение во здравствениот сектор (IGIF – Instituto de Gestão Financeira da Saúde), кое му реферира на Министерството за здравство. Во 2005 г., договори што вредат приближно 224

милиони евра се доделени врз основа на овие рамковни спогодби, на пазар на набавки со вредност од 1.556 милијарди евра. DGP го помага извршувањето на 440 рамковни спогодби.

DGP (кое има девет државни службеници со полно работно време, кои работат со јавни набавки) има генерален директор назначен од министерот. Раководителите на други институции исто така се назначени од министри. Буџетите на различните институции се дел од државниот буџет.

18. Романија

Романија има централизирана структура за јавни набавки во која јасно преовладува Националниот орган за регулирање и за следење на јавните набавки. Други клучни институции се Генералниот инспекторат за комуникациска и информациска технологија, Одделение за координација на јавните набавки на Министерството за финансии и Совет за решавање на спорови.

Националниот орган за регулирање и следење на јавните набавки (НОРСЈН) е директно одговорен пред премиерот. Функциите на НОРСЈН вклучуваат: **советување на Владата** за политиката за јавни набавки; изработка на примарно и секундарно **законодавство**, стандардни постапки, договорни форми и општи услови за договори; помагање на **рамковни спогодби**; ЛПП и концесии и обезбедување правни и други видови **совети** за договорните субјекти и комунални претпријатија. Парично ги **казнува** договорните органи што ги прекршуваат правилата за јавни набавки. НОРСЈН изработува **годишен извештај за Владата** за функционирањето на системот за јавни набавки, заснован статистички и други податоци. Објавува и дистрибуира информации за законодавството и политиката. Исто така, има **функции поврзани со обука и истражување**, организира национална програма за обука за јавниот и комуналниот сектор и го помага независното обучување и истражување на универзитетите, колежите за обука и преку приватни друштва. Покрај тоа, организира програма за истражување на правото, економијата или политиката за јавни набавки и учествува во национални и меѓународни академски и други настани поврзани со правото, економијата или.

Е-набавките се раководат од НОРСЈН (насочен кон политика) и Генералниот инспекторат за комуникации и информациска технологија (ГИКИТ) којшто е одговорен за електронски објекти. НОРСЈН раководи со **Националниот билтен за јавни набавки**, вклучително одбивање реклами што не ги исполнуваат барањата. ГИКИТ раководи со техничките публикации на огласи и ги пренесува огласите на договорните субјекти до Службениот весник на ЕУ (ова опфаќа персонал до приближно 30 члена).

НОРСЈН беше основана во јули 2005 г. и стана целосно оперативна во ноември 2005 г. Правната основа на НОРСЈН е Законот 111/2006 кој го одобри Декретот за итни случаи 74/2005. Со неа раководат **претседател** и **потпретседател**, кои му се директно подредени на кабинетот на премиерот. Нејзиниот буџет е дел од општиот државен буџет и годишно изнесува 2.5 милиони евра (бројка од 2005 г.). НОРСЈН се состои од **четири оддели**: Политика и регулирање, Развивање на операции, Следење и надзор и на крај Економија и администрација. Со последниот раководи **генерален секретар** на НОРСЈН. Исто така постои **Советодавен одбор**. НОРСЈН моментално имаат персонал од 70 вработени со полно работно време, но според Законот вкупниот број на работни места што треба да се исполнат е 125. Деведесет проценти од вработените имаат универзитетско образование од различни области вклучително економија, право и инженерство. За НОРСЈН важат правилата на јавната администрација за промовирање. Високото и средно раководство во 2005 г. имаа корист од континуираната обука организирана со поддршка на СИГМА. Освен тоа, во 2002 г. имаше твининг-проект вреден 400.000 евра, проекти за техничка помош вредни 1,5 милиони евра во 2003 г. и 2 милиони евра во 2006 г. (видете: www.anrmap.ro).

Одделението за координација и верификација на јавните набавки (**ОКВЈН**) на Министерството за јавни финансии извршува *ex ante* контрола на договорите за јавни набавки. Ова неодамна започна во однос на пристапувањето на Романија кон Унијата. Околу 130 членови на персоналот работат на оваа форма на контрола во министерството.

Националниот институт за администрација организира сесии за обука на персоналот НОРСЈН.

Тело за правна заштита на јавните набавки, во однос на член 2 (8) од Директивата 89/665/ЕЕЗ е **Националниот совет за решавање правни спорови** (персонал од 50 членови). Нивната одлука може да се обжалат во Судот за жалби. Канцелариите на обвинителството работат со случаи на корупција и кривични прекршоци во случаите на јавни набавки. **Судот на ревизори** ги контролира активностите на договорните субјекти поврзани со јавните и спроведува судска правна заштита на одлуките од областа на јавните набавки.

19. Република Словачка

Република Словачка има **централизирана** структура за јавни набавки, при што канцеларијата за јавни набавки (КЈН) е одговорна за повеќето функции. Освен тоа, одредени функции се вертикално организирани: КЈН има две регионални подружници кои имаат недостиг на јавен карактер.

Канцеларијата за јавни набавки беше формирана во 2000 г. со Законот за јавни набавки (ЗЈН) бр. 263/1999. Сепак, сегашната правна основа на КЈН е Законот бр. 25/2006 од 14 декември 2005 г. којшто го претставува спроведувањето на новите директиви на ЕУ од страна на Словачка. КЈН развива **политика** за набавки, подготвува насоки и упатства и изработува примарно и секундарно **законодавство**. Овој процес вклучува владино одобрување на годишниот План за законодавни задачи, по што КЈН подготвува нацрти во согласност со овој план. Министерствата и централните државни тела можат да дадат коментари. Откако ќе разгледаат сите овие забелешки, нацртот се поднесува до Владата, којашто го одобрува пред да го испрати до Парламентот. Законот потоа се потпишува од претседателот и на крај се објавува. Задачите на КЈН исто така вклучува подготовка на концепти за јавни набавки, управување и надзор на јавните набавки, поднесување на извештај за нејзините активности до Владата на годишно ниво и, по барање, до Комитетот на Парламентот. КЈН известува за конверзии на финансиските прагови за договори над праговите на директивите во словачки круни, одржува задолжителна листа на понудувачи, изработува програми за професионално и континуирано образование од областа на јавните набавки, издава сертификати за професионална квалификација, раководи со листа на професионално квалификувани лица, обезбедува методологија за насоки и развива стандардни постапки и тендерска документација, наметнува парични казни и спроведува активности во рамките на ЗЈН. КЈН исто така е **орган за контакт со Комисијата** и придонесува за советодавните комитети на ЕУ и за работните групи од областа на е-набавките и статистичките податоци. КЈН е член на МЈН и го подготвува националниот придонес во СЈН. Придонесува за работните групи на CIRCА и за следењето на активностите на Лабораторијата за јавни набавки на ЕУ, Службениот весник на ЕУ, SIMAP и TED. Има оперативни контакти со партнерските институции во земјите-членки на ЕУ, трети земји и други партнери (Турција, Романија, земјите вклучени во КАРДС, САД, Светска банка). КЈН ги следи **рамковните спогодби** според огласите за прибирање понуди исклучиво за статистички цели. Годишната информација за статистичка евалуација на процесот на јавни набавки обично се поднесува до Владата кон крајот на мај. КЈН го издава **Националниот билтен за јавни набавки** (на хартија и во електронска верзија) и проверува дали огласите ги исполнуваат барањата. Во 2005 г. беа објавени приближно 13.052 вакви огласи. Другите публикации вклучуваат Весник за јавни набавки (250 изданија), годишна меѓународна конференција, медиумски интервјуа и конференции, како и соработка со новинари во дневниот печат и за 119 публикации. Секој договорен орган или субјект е одговорен за точно објавување на својот оглас за прибирање понуди на национално ниво, како и на ниво на ЕУ. Во 2005 г. службеникот за односи со јавноста одговори на 786 барања за информирање.

КЈН разви **Национална програма за обука**, спроведена од овластени независни центри за обука. Во 2005 г. 723 учесници посетуваа 45 тридневни курсеви. КЈН го помага независното подучување и истражување на универзитетите, колежите за обука и преку приватни друштва. Во 2005 г. подготви и објави презентации на новиот ЗЈН, а во 2006 г. за обучувачи. Од февруари 2006 г. според новиот АЈН од 2005 г. „договорниот орган е обврзан да ја извести КЈН

написмено за започнувањето на преговараната постапка без објавување веднаш по испраќањето на поканата за преговарање, сепак, не подоцна од 14 дена пред склучувањето на договорот. “КЈН е одговорна исклучиво за следење и преглед на правилна употреба на овој помалку конкурентен метод а не за давање дозвола.

КЈН е **тело за правна заштита на јавните набавки** во однос на член 2 (8) од Директивата 89/665/ЕЗ и член 2 (9) од Директивата 92/13/ЕЗ. Парично ги казнува договорните органи кои ги прекршиле правилата за јавни набавки: во 2005 г. беа разгледани 856 случаи и 22 договорни органи беа парично казнети. **Решавањето спорови** помеѓу договорните субјекти и изведувачи е раководено од Отсекот за внатрешни одредби и одлуки за протест на КЈН којшто прими 1.089 барања од кои 108 случаи се над праговите на ЕУ. Шеснаесет жалби беа поднесени до Одборот за жалби, којшто побара соработка на независни експерти. КЈН ги доведува пред суд постапките за судска правна заштита против прекршоци на законот за јавни набавки. Полицијата и обвинителот работат со случаи на корупција и други кривични прекршоци во случаите на јавни набавки. Активностите за јавни набавки на договорните субјекти се ревидираат од внатрешната контрола на КЈН и од надворешниот ревизор. Дисциплинарните мерки што се спроведени од КЈН може да влијаат на договорни службеници-поединци. Во 2005 г. имаше 140 вакви мерки. КЈН не спроведуваат *ex ante* контрола на договори.

КЈН **не е одговорна за судска правна заштита** на јавните набавки. Овие одлуки ги донесува судот, којшто во 2005 г. разгледа 22 случаи.

КЈН се наоѓа во Братислава и е раководена од **претседател** кој го назначува и разрешува Владата. **Заменик-претседателот** го назначува и разрешува владата следејќи го предлогот на претседателот. Нивниот мандат изнесува пет години со можност за уште еден повторен избор. Според член 111 од Законот бр. 25/2006 мандатот на претседателот или заменикот претседател **завршува** при истекот на мандатниот период, во случај на оставка, разрешување од страна на Владата на Република Словачка или во случај на смрт или изјава за смрт. Владата може да го разреши претседателот и заменикот претседател доколку тој е осуден за злонамерен прекршок, е лишен од неговиот правен капацитет со законска одлука на суд или ограничен му е неговиот правен капацитет, има мандат или спроведува активност што не е усогласена со мандатот на претседателот или заменикот претседател, не го извршува својот мандат во период поголем од шест последователни календарски месеци. Владата може да го одложи спроведувањето на мандатот на претседателот и заменик-претседателот кога е започната кривична истрага против него во однос на извршувањето на мандатот. КЈН е поделена на Канцеларија на претседателот, Канцеларија на заменик-претседателот, Отсек за законодавство и методологија; Отсек за весник и листи, Отсек за внатрешни одредби и одлуки за приговор, Отсек за инспекција, Оддел за евроинтеграција и меѓународна соработка, Канцеларија за државни служби, Отсек за економија и информациска технологија, Комисии за правни лекови, Одбор за жалби на Канцеларијата на заменикот претседател. Во почетокот на 2006 г. настанаа одредени организациски измени и ова е актуелната организација на КЈН. Канцеларијата има **персонал** од приближно 110 членови од кои 90 се државни службеници, а 20 се вработени. Речиси целиот персонал го стекнал своето образование на колеџ или универзитет. Неговиот **буџет** претставува посебен дел од државниот буџет (<http://www.finance.gov.sk/EN>). Во 2005 г. изнесуваше 58,42 милиони словачки круни (1.475 милиони евра). Приходот на државниот буџет доаѓа од надоместоците, казните и кауциите.

КЈН има три **локални подружници** во Нитра (тричлен персонал), Жилина (персонал од 4 члена) и Кошице (персонал од 5 члена). Овие подружници немаат одделен правен карактер.

КЈН **не е одговорна за функциите на централни набавки**. Набавките се вршат од 7.000 договорни органи и субјекти коишто се целосно одговорни за своите активности на јавни набавки. Владата има планови за централизација на набавката на добра и услуги и за унапредување на употребата на електронските објекти во областа на јавните набавки. КЈН ниту ги помага концесиите и ЈПП ниту пак раководи со црна листа. Води квалификациска листа којашто во 2005 г. вклучуваше 4.149 претприемачи (679 физички и 3.470 правни лица) и листа на овластени службеници за јавни набавки. Во 2005 г. беа спроведени 56 истражувања и од 745

подносителите на барање 697 лица беа додадени во листата на КЈН, која вкупно брои 6.170 квалификувани лица во Република Словачка.

20. Словенија

Словенија има **полуцентрализирана** структура за јавни набавки. Главна институција за јавни набавки, назначена како таква со акт на Парламентот е **Одделот за јавни набавки, јавни комунални услуги и концесии** (ОЈНЈКУК), којшто е зависен дел од Дирекцијата за јавна сопственост на Министерството за финансии (МФ). ОЈНЈКУК не е единствената институција за јавни набавки бидејќи Министерството за јавна администрација и Министерството за здравство покриваат одредени задачи.

ОЈНЈКУК извршува **законодавни и политички функции** како што е изработка на примарни и секундарни законски акти и развивање на политика за набавка, како и стандардни постапки и рутини, изработка на стандарда договорна документација и подготовка на упатства. Дава правни и други видови совет за договорните субјекти, комунални претпријатија и понудувачи. Во својата улога на **изработка на националните законски акти за набавка**, ОЈНЈКУК се консултира со учесниците од двете страни, т.е. со купувачите (претежно тела раководени од јавното право на централно ниво) и продавачите (Стопанска комора, најголемите вршители на услуги) преку работни групи на различни нивоа. ОЈНЈКУК е словенечкиот **орган за контакт за Европската комисија** и национален придонесувач за советодавниот комитет на ЕУ, УНЦИТРАЛ и СЈН. Учествува во Мрежата на јавни набавки. ОЈНЈКУК изработува **годишен извештај за Владата** за функционирањето на системот за јавни набавки и собира статистички и други податоци. Не раководи со квалификациска или црна листа. Не постои орган што ги одобрува набавките од еден извор или помалку конкурентни и транспарентни постапки. Оваа одговорност му припаѓа на договорниот субјект, којшто одговара за своите дејства пред органот за правна заштита и/или ревизија. Постојат 155 договорни субјекти со вкупен износ на набавки од 108 милиони евра за 2005 г.

ОЈНЈКУК има **персонал**, кој се состои од осум државни службеници вработени со полно работно време со академско образование. Има раководител на одделот, кој пак не е поделен на подотсеци. Помеѓу сите членови на персоналот се поделени различни задачи. Финансиите на одделот доаѓаат од општиот буџет на министерството и на Владата.

Службениот весник на Република Словенија е одговорен за објавување на огласи и проверка дали истите ги исполнуваат барањата. Националниот број на огласи објавени во 2005 г. сè уште не е финализиран.

Постојат **централни набавки**: набавките се собираат за одредени добра и услуги за различни владини тела на централно владино ниво во Министерството за јавна администрација (за административни единици на локално ниво и за одредени предмети како што е ИТ опрема, канцелариски мебел и возила). Министерството за здравство обезбедува медицинска опрема и одредени добра за болници и други институции за здравствена заштита.

Националната комисија за правна заштита (НКПЗ) е тело за правна заштита на јавните набавки во однос на член 2 (8) од Директивата 89/665/ЕЗ. Во 2005 г НКПЗ изврши ревизија на 83 договорни органи. Не беа преземени дисциплински мерки против договорни службеници, но 497 одлуки беа предмет на судска правна заштита. Не постои *ex ante* контрола во форма на претходно одобрување од централните институции за набавки.

Државните службеници што се одговорни за јавните набавки учествуваат на семинари организирани од приватни организации.

21. Шведска

Шведска има **полуцентрализирана** структура за јавни набавки со низа договорни централни институции, како и децентрализирани решенија на локални и регионални нивоа. На централни нивоа, клучни тела за набавка се **NOU** (Nämnden for Offentlig Upphandling) и Министерството за финансии. Институциите за набавка на регионално и општинско ниво претежно обезбедуваат

правен и професионален совет за договорните субјекти и иницираат низа развојни активности. Треба да се забележи дека многу функции се спроведуваат од приватниот сектор.

Министерството за финансии е одговорно за изработка на примарно и секундарно законодавство и дејствува како орган за контакт со Комисијата. Министерството назначи правник кој ќе учествува во УНЦИТРАЛ. Моментално има три државни службеници во министерството вработени со полно работно време коишто работат на прашања за набавка.

NOU е тело за надзор коешто ја поддржува Владата. Вклучено е во креирање политики, издава правни мислења, ѝ помага на Владата со меѓународни контакти и одговара на советодавна основа за приговори од понудувачи или барања од Европската комисија. Развива политика за набавка и подготвува насоки, упатства и годишен извештај на Владата за функционирањето на системот за јавни набавки. Ја советува Владата за политиката на јавни набавки и обезбедува информации за законодавството и правната пракса за договорните субјекти, комунални претпријатија и понудувачи. Во 2005 г. NOU организираше и конференција за набавки со 500 учесници. Во контекст на решавање спорови помеѓу договорните субјекти и понудувачите, NOU може да обезбеди необврзувачко мислење. Сепак, нема овластување да ги одложи постапките или да додели обесштетувања. NOU е одговорен пред Министерството за финансии, но е независен во своите дневни операции.

NOU е **национален** и неговите членови се назначуваат од Владата на предлог од различни учесници. Целиот одбор, со своите осум членови, е колективно раководство на NOU. Членовите се претставници на договорните органи и понудувачите. Претседателот е судија, раководител на одделот од Административниот апелационен суд. Одборот заседава еднаш месечно. Секојдневните операции се управуваат од **секретаријатот**, којшто има девет или десет вработени (претежно правници и економисти со универзитетско образование) и е раководен од **директор**. Секретаријатот нема пододдели. Во 2005 г. NOU има **буџет** од приближно 9 милиони шведски круни (994.750 евра) обезбедени од општиот владин буџет.

Министерството за финансии и NOU го организираат националниот придонес во советодавните комитетите на ЕУ, учествуваат во МЈН и обезбедуваат информации за новите законски акти за јавни набавки. Националниот придонес во СЈН се организира од **Министерството за надворешни работи** со поддршка на NOU и **Националниот одбор за трговија (Kommerskollegium)**. NOU со помош на државната **агенција Статистика – Шведска** собира статистички податоци за јавните набавки.

Законодавството го предлага **Комитет на Владата** и се испраќа до органите, локалните влади и заинтересираните учесници за консултација пред да се достави предлогот до **Парламентот**. Во декември 2005 г. одговорниот министер одржа сослушување со учесниците како што се претставници на јавните купувачи, локални влади, правни фирми, Стопанската комора и NOU.

Развивањето стандардни постапки и рутини, изработка на стандардна тендерска документација и изработка на стандардни договорни документи се задачи на **различни одделенија**.

Органот за заштита на конкуренцијата ја следи конкуренцијата и во теорија може да интервенира во случаи што вклучуваат конкурентно право или злоупотреба на постапките за набавки.

Управувањето со **билтените** за јавни набавки (на хартија или електронска верзија), вклучително објавување и проверка на огласи за исполнување на барањата, го вршат **приватни друштва**, како што е Allego, Opic и други.

Координацијата на владините набавки и Шведското здружени на локални и регионални влади обезбедува **совети**.

Курсевите за обука од областа на јавните набавки ги овозможува Шведското здружение на јавни купувачи и Allego. Има еден курс за купувачи и специјален курс за правници во Стокхолм и Линкопинг како дел од образованието на правниот универзитет.

NOU и Органот за заштита на конкуренцијата понекогаш се вклучуваат во **истражувањата**, но не постои програма за истражување.

Рамковните спогодби се користат во заедничките набавки на Владата и локалната управа. Секој орган што купува големи количества или што има посебно познавање во одредени полиња може да направи рамковната спогодба да ги исполни своите потреби – и потребите на другите органи – за стоки и услуги. Шведските вооружени сили на пример имаат рамковна спогодба за патување и хотелско сместување; други поголемиот дел од ИТ опремата и услугите ги купуваат на овој начин. Околу 12% од сите договори се дел од владините рамковни спогодби, **но нема централна институција за набавки**. Електронските набавки се користат во одредени случаи, но нема комплетна постапка за е-набавки. Претежно постои електронско начување и фактурирање.

Тела за правна заштита на јавните набавки, во однос на член 2 (8) од Директивата 89/665/ЕЕЗ се 24 управни суда за преглед на постапката на доделување договор пред склучување на истиот и граѓански судови за оштети. Има **арбитратор**, но неговите услуги досега не се користеле.

Постојат планови за зајакнување на системот за следење и развивање на единица за најдобри практики. Деталите сè уште не се познати. Ќе има ново законодавство некаде во втората половина на 2007 г.

22. Обединето Кралство

Обединетото Кралство има **полуцентрализирана структура** за јавни набавки, со **Канцеларијата за владина трговија (КВТ)** како клучна институција. Сепак, низа функции за национално ниво се споделуваат помеѓу неколку тела, а регионалните влади на Шкотска, Северна Ирска и Велс имаат сопствени институции.

КВТ беше основана со министерски указ во 2000 г. по правната заштита на граѓанските владини набавки од Сер Питер Гершон, кој стана главен извршен директор на организацијата. КВТ беше основана како зависна канцеларија на Трезорот на нејзиното височество (Министерство за финансии), интегрирајќи низа претходно одвоени централни организации за набавки, вклучително Агенцијата за купување, советниците за државен имот, Централната агенција за компјутери и телекомуникации и Одделението за јавни набавки на Трезорот. Формирањето на КВТ го одразува специфичното признавање на **потребата за силен централен носител на експертиза од областа на набавките** со цел да му се помогне на јавниот сектор да даде подобри резултати од своите трговски активности како поддршка на амбициозните владини цели на испорачување на јавни услуги. Полето на работа на КВТ сега е проширено зад првичната надлежност на централната цивилна Влада и игра клучна улога во унапредувањето на владините обиди за воведување на поголема ефикасност во јавната администрација. Ова вклучува: парични заштеди коишто се користат за инвестирање во првостепени услуги, зголемување на стапката на успешност на поголемите проекти и програми на јавниот сектор делумно преку работата на формалниот систем за правна заштита на статусот на проектот; олеснување на ефективното функционирање на пазарот на јавни набавки, организациска администрација и управување. Поголемиот дел од законодавството на ОК поврзано со набавките е секундарно законодавство. Правниците од Адвокатскиот оддел од Трезорот со седиште во КВТ се одговорни за изработка на законодавството по препорака на КВТ. **Консултациите** обично вклучуваат објавување на документи за консултација во кои се поставува прашањето што се разгледува и поврзаните предложени иницијативи. Се покануваат одговори од заинтересираните учесници со краен рок што е утврден за доставување одговори. Потоа одговорите се споредуваат и предложената политика се ревидира таму каде што треба. Целиот процес се спроведува во согласност со Кодексот на пракса за консултации издаден од извршителот за подобро регулирање на Кабинетот. Развивањето стандардни постапки и рутини, стандардна тендерска документација, стандардна договорна документација и насоки и упатства се дел од задачите на КВТ. Меѓутоа, и други организации се ангажирани во оваа активност во рамките на нивната област на интерес. КВТ развива **политика за набавки** и е орган за контакт со Комисијата. Одговорна е за националниот придонес во советодавните комитети во ЕУ, учеството во МЈН, националниот придонес во УНЦИТРАЛ и СЈН и за друго **меѓународно претставување**. Не постои годишен извештај за Владата за функционирање на системот за јавни набавки, но КВТ исполнува слична функција. Собирањето **статистички и други видови**

податоци и подготовката на насоките се задачи на КВТ. Во 2005 г. беа составени околу 10 формални документи. КВТ раководи со листа на овластени службеници за набавки. КВТ објавува и дистрибуира информации за законодавството и политиката. Во 2005 г. беа објавени околу 10 поединечни ставки на насоки. **Советувањето на Владата** за политиката на јавни набавки е уште една важна функција на КВТ. Правните и други видови совети за договорните субјекти, комунални претпријатија и понудувачи ги обезбедува КВТ (општи совети, што не се специфични за одреден случај - договорните органи мора да побараат правен совет од нивните адвокати). КВТ учествува во национални и меѓународни академски и други настани поврзани со правото, економијата и политиката на јавните набавки. во 2005 г. беа одржани околу 10 вакви настани.

КВТ има правен оддел, оддел за политика или централен оддел, како и оддел за организација и финансии. Улогата на Отсекот за политика за набавки (ОПН) КВТ е да го застапува ОК во Европската комисија за прашањата поврзани со јавните набавки, како и во други партнери од ЕУ и СТО и нејзините членови и да им помага на телата од јавниот сектор на ОК да ги применат правилата на ОК. Исто така презема водство над владината политика за постигнување вредност за пари во јавните набавки. Оваа улога вклучува разгледување, советување и креирање насоки со цел да се земат одредени прашања предвид, како што е одржливоста, во рамките на правната или политичката рамка. Двете главни функционални единици на ОПН се тимовите кои се занимаваат со: 1) развивање на политиката за набавки, особено во однос на ЕУ и СТО и 2) примена на таа политика, обезбедување помош за организациите-учесници во примената на политиките за чие обликување помогнал другиот тим. ОПН е контролиран од виш државен службеник, поддржан од Канцеларијата за девизиско управување и одговора на еден од извршните директори од управниот одред на КВТ. **Тимот за правни услуги** на КВТ ги поддржува активностите на ОПН заедно со остатокот на КВТ што обезбедува совети за развивањето и примената на политиката од правна перспектива. Во правниот тим на КВТ има околу осум луѓе. Се очекува дека во финансиската година 2005-2006, расходите на КВТ низ целата организација ќе изнесуваат приближно 58 милиони фунти (86,117 милиони евра). На ОПН му беше доделен буџет од над 1 милион фунти (1,485 милиони евра) за тековната финансиска година. Овие бројки ги опфаќаат тековните трошоци и само дел од нив ќе им се посветат на надворешното потекло на добра и услуги. Годишниот корпоративен буџет на КВН е договорен со Трезорот на нејзиното височество по дискусиите за проценките на нивоата на ресурси потребни за поднесување на деловниот план, кој е составен од деловните планови на индивидуалните организациски единици. Индивидуалните деловни планови и буџети се разгледуваат од страна на Одборот за инвестиции и спроведувања на КВТ кој обезбедува дека ресурсите доделени на различни елементи на организација се усогласени со корпоративните приоритети. На овој начин буџетот на ОПН се договара со други организациски единици. Во КВТ моментално работат околу 500 луѓе, поголемиот дел од нив се државни службеници и консултанти, но само мал дел од нив се ангажирани во работите поврзани со централната политика на набавки - вкупно 25. Нивното образование варира. Поголемиот дел од персоналот на ОПН добил професионална обука од областа на јавните набавки и повеќето се запознаени со правото на ЕЗ и Законот за јавни набавки. Голем дел од членовите на персоналот се запознаени со финансиските и технички аспекти на набавките.

Националното училиште за владини службеници и Овластениот институт за набавки и стоки соработуваат меѓу себе со цел да одржуваат и обезбедат обука за јавните набавувачи. КВТ обезбедува влезни информации за содржината на обуката.

Во олеснувањето на рамковните спогодби се вклучени различни организации; **Бајинг солушнс** (одделение на КВТ) и **Национална агенција за набавки и стоки од областа на здравствените услуги** (ПАСА), но има и други тела што се активни во оваа област, како што се регионалниот **конзорциум за набавки на локалната управа** и **Националната здравствена служба**. Бајинг солушнс ПАСА има 4500 партнерства во ОК, а 4 партнерства ги помагаат ЈПП и концесиите. Со електронските набавки управуваат различни организации вклучително ОГЦ Бајинг солушнс и **Одделот за заедници и локална управа**. Бајинг солушнс надгледува три главни шеми за е-набавки.

КВТ не дејствува како централно тело за набавки за јавниот сектор. Оваа функција ја извршува извршната агенција на КВТ, **ОГЦ Бајинг солушнс**, којашто се самофинансира иако нејзините активности и нејзиниот извршен директор се членови на управниот одбор на КВТ. Телата на јавниот сектор не се обврзани да ги користат услугите на Бајинг Солушнс, освен, доколку веруваат дека со тоа ќе постигнат подобра вредност за парите.

Во централните набавки се вклучени различни организации - најзначајни се ОГЦ Бајинг Солушнс и Националната агенција за набавки и стоки од областа на здравствените услуги (ПАСА). Функциите на ОГЦ Бајинг Солушнс се прошируваат на целиот јавен сектор на ОК (над 1.000 различни договорни органи). Областа на дејствување на ПАСА е исклучиво Националната здравствена служба (приближно 500 договорни органи). Вкупниот потрошен износ за набавки во јавниот сектор за 2005 г. изнесуваше над 100 милијарди фунти (148,5 милијарди евра). Вкупниот потрошен износ преку Решенија при купување во 2005 г. изнесуваше над 2 милијарди фунти (2,97 милијарди евра) Вкупниот износ потрошен преку ПАСА за финансиската година 2004/05 изнесуваше 3,6 милијарди фунти (5,35 милијарди евра). Како што е погоре наведено, има и други тела за централни набавки, како што е конзорциумот за набавки на локалните органи.

Правната заштита на одлуките за набавка на Обединетото Кралство е одговорност на националниот судски систем, кој е контролиран од Министерството за уставни прашања, но е одделен од извршните функции за државниот орган. Специфично, случаите ќе се сослушаат од Високиот суд за Англија и Велс, елементот од судскиот систем кој е исклучиво задолжен за сослушување на граѓански случаи од овој вид. Претежно кривичните прекршоци како што е корупцијата се гонат од низа истражни органи, во зависност од природата и сериозноста на прекршокот. Дисциплинските мерки против државни службеници поединци се одговорност на поединечни договорни органи.

Важни јавни набавки се спроведуваат во наследени регионални администрации во Шкотска, Северна Ирска и Велс, како и во канцелариите за набавки во окрузите, општинските канцеларии за јавни набавки и канцелариите на група општини. Правната основа за овие единици варира бидејќи шемата на распределба на функциите е сложена и постои преклопување помеѓу различни тела контролирани од централните и локалните влади. Телата што имаат одделен дел во толкувањето на политиката за набавки на регионално ниво ги вклучуваат пренесените администрации во три домашни земји покрај Англија, којашто има законска основа; Агенцијата за подобрување и развивање за локалната управа и Регионалните центри за одлични резултати во јавните набавки во кои придонесуваат регионалните групи на локалните органи. Вклучените врски се сложени и не се прецизно дефинирани во хиерархиски термини. Вообичаено, поднационалните тела се засегнати со обезбедување насоки за примена на сите политики за набавка на ОК и на законот во рамките на нивното специфично поле на работа. На крај, нивното толкување на политиката и законодавството во голема мера зависат од раководството на националното тело кое е ОПН на КВТ.

Централната структура за набавки на Обединетото Кралство е сложена, вклучувајќи компромис помеѓу централно раководен хиерархиски пристап и федерален/пренесен пристап и ја одразува комплексноста на врските помеѓу централните, регионалните и локалните гранки на јавната администрација. Ова значи дека има наследена флексибилност и одговорност во делумно здружен пристап. Истовремено, централното раководство се обезбедува од страна на најзначајното централно тело за набавки, КВТ коешто обезбедува цврст централен фокус на политиката за набавки блиска до центарот на Владата и го застапува Обединетото Кралство во релевантни дискусии со меѓународни партнери. Поднационалните тела можат да се концентрираат на толкувачката политика во рамките на специфичен контекст на нивната област на дејствување и на нејзино адаптирање на нивните односни потреби.